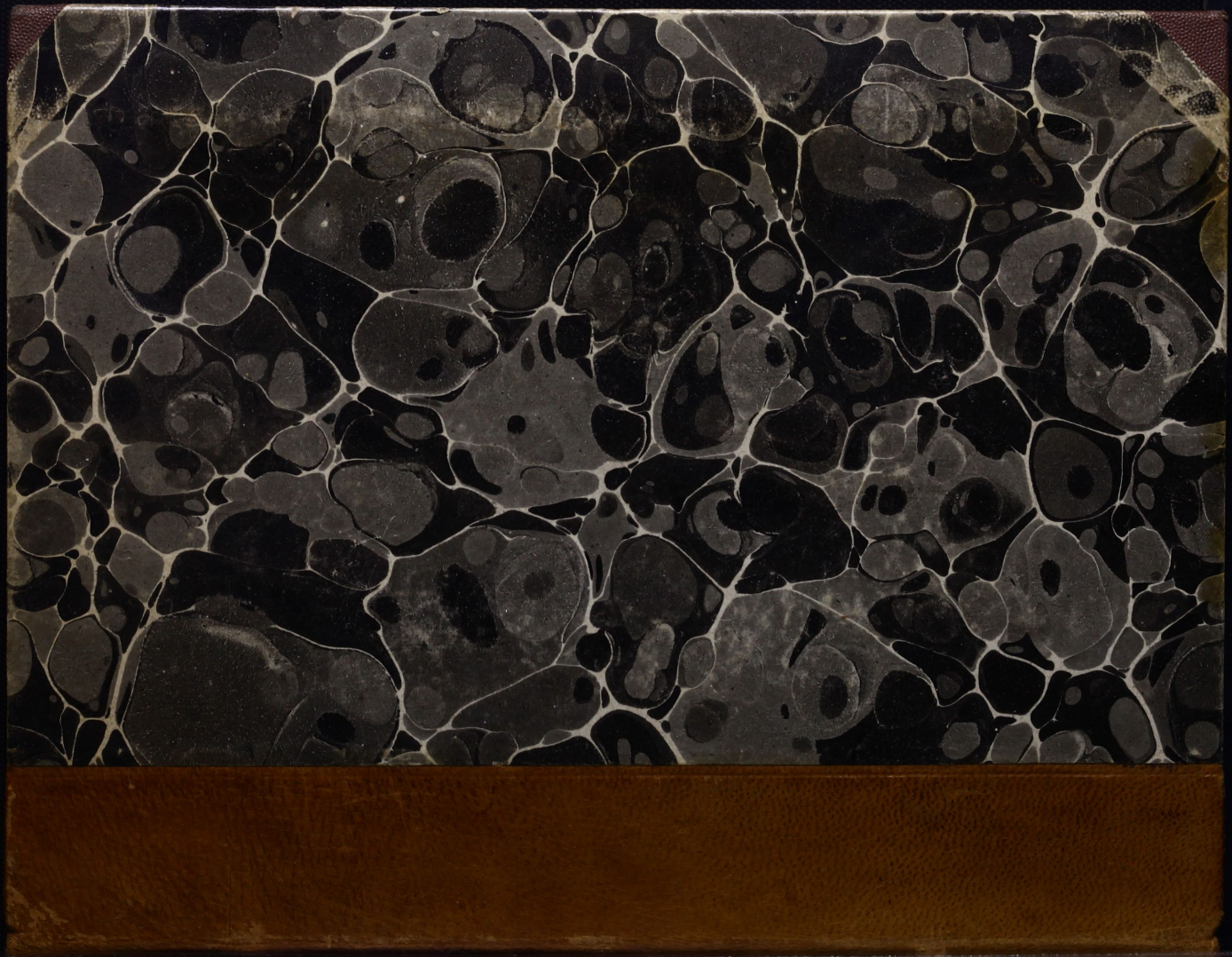

RM I. 8° 864

6 db

K 150-

1) Medgyesi. ⑤ tétel (4 written above the circled 5)

2) Ibrányi tanulmánya

2 tétel

15 SZ I 36

nches
1
2
3
4
5
6
7
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

Magyarok HATODIK JAJJA.

Mellyel e' romlott Nép, zokogta, zokogja ma-is MDCLVIII esztendőbéli, egy felől *Tatár Chamnak* személje szerént *Krim*ből, számtalan sok Ezerekkel, Törökkel, Tatarral, Kozákkal, és a' két Oláh Vajdával; más felől *Fő Vizer*nek *Constantinápoly*ból, hasonló nagy sokasággal, dühös indulatból-való réjá ütéseket, szörnyű égetéseket, öldökléseket, sarczoltatásokat, és szüru sok rablásokat. A' mikor *Boros-Jenőt-is*, *Káránsebesel*, *Lugassal* &c. el-foglalván, Törökkel rakták-meg: Száz ezer Rabnál többet vittenek-el: *Erdélyt* penig hallatlan, és el-viselhetetlen sarcz alá vetették: törvényes Fejedelmétől-is el-rekesztvén.

Siralm. 4. ℣. 4.

Felyhőt vetettél előtted, hogy által ne menjen az imádság.

MEDGYESI PAL irta, és bizonyos Prædicatiokban foglalván prædicállotta, együt-is másut-is; legfőképpen a' Sáros-Pataki Ecclesiában 1658, és 1659-dik-ben.

Nyomtotta S. Patakon 1660-ben

ROSNYAI JANOS.

Magyarok HATODIK JAJJA.

Mellyel e' romlott Nép, zokogta, zokogja ma-is MDCLVIII esztendőbéli, egy felől *Tatár Chamnak* személje szerént *Krim*ből, számtalan sok Ezerekkel, Törökkel, Tatarral, Kozákkal, és a' két Oláh Vajdával; más felől *Fő Vizer*nek *Constantinápoly*ból, hasonló nagy sokasággal, dühös indulatból-való réjá ütéseket, szörnyű égetéseket, öldökléseket, sarczoltatásokat, és szüru sok rablásokat. A' mikor *Boros-Jenőt-is*, *Káránsebesel*, *Lugassal* &c. el-foglalván, Törökkel rakták-meg: Száz ezer Rabnál többet vittenek-el: *Erdélyt* penig hallatlan, és el-viselhetetlen sarcz alá vetették: törvényes Fejedelmétől-is el-rekesztvén.

Siralm. 4. ℣. 4.

Felyhőt vetettél előtted, hogy által ne mennyen az imádság.

MEDGYESI PAL irta, és bizonyos Prædicatiokban foglalván prædicállotta, együt-is másut-is; legfőképpen a' Sáros-Pataki Ecclesiában 1658, és 1659-dik-ben.

Nyomtotta S. Patakon 1660-ben

Rosnyai Janos.

RM 1. 8° 864/kötet 1.

R
2005-2006

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

ELŐL-JÁRO BESZÉD.

Szintén el-szaporodék a' mi sok keserű JAJUNK: mert mi sem szűnünk nyakas vakmerő voltunkat szaporétani s-felette el-sokasitani. Arra jutot állapotunk, mint a' Pharahó szolgai szolnak vala ő neki: *Oda vagyon Ægyptus*, oda Erdély s-Magyar Ország jobb részént; s-még sẽ akarjuk magunkat meg-eszmélni. Bizony bizony, ha még-is ugyan eszűnkre nem térünk, félő hogy végső JAJJOKKAL ne kénszerétessünk nem sokára magũkat meg-jajgatnũk. HÁROM nagy JAJ vagyon az *Apocalypsisben*, egyik a' másiknál mind nehezebb nehezebb: a' végső derék véget vető, a' Hetedik Trombita alat. Oh igy kezdének a' mi JAJJAINK mi rajtunk folyni! A' kik

Exod. 1. v. 7.

A kik e' Világ állapotira ſzorgalmatoſſan ſzámot tartanak, eſzekben-vötték ſ-jegyzésben hagyták, hogy a' *Harmadfél ſzáz*, *Öt-ſzáz*, *Hét-ſzáz*, és *Ezer* eſztendőknek elteléſi, az Orſzágoknak, Nézetſégeknek, &c. *fatales periodi* változhatatlan végezet, ſok változáſſal, és romláſſal. *Regulare eſt, quod circa quingenteſimum annum fiunt inſignes mutationes Regnorum & ſtatus generis humani. Regna non pauca dimidium tantum periodi quingentorũ annorũ exgiſſe. Periodos etiã ſeptingentorũ annorũ, attulliſſe mutationes regnis. & rebus publicis inſignes &c.* Ezer eſztendőben fordult (mely duplás *periodus* végezet) miulta Nemzetünk Pannoniában derék és végképpen meg telepedet: hét ſzáz eſztẽdő után (mely az-is *fatalis periodus*) ug' mint 1444-ben, Első Láſzló Király idejébẽ, kezde a' kegyetlen Törők Nemzet nyakunkra úlni: nyolczvan két eſztendő mul-

Philip. d. 9. Decéb. 1554 Paucer. de Divinat. Strigel. Pſ. 95. apud Richter. Axiom Polit. Reg. 1, 2. &c.

va az

va az után, Második Lajos Király idejében, Mohács mezei romlás-ulta, derekassón fel-is úle: Félő, igen félő, hogy az ezernek el-teléſe, vagy csak teléſe-is, azon ránk dühűdőt Pogányság miat, végső végezetet *periodust* ne hozzon fejünkre.

Temetői JAJJOKAN kezdtē én (mely az-is FATALE volt, én még akkor semmit-is e félét nem gondolván) e' Siralmas Prædicatioimat: félek igen, s-kivánom-is Isten akarattya szerént, hogy bár többé Prophéta ne lennék, s-szomoru veszedelmünk felett már ne parentalnék; félek mondom igen, hogy a' végső-is, oh nē réſznyire (*particularitèr*) már, hanem egészlen (*universalitèr*) TEMETŐ ne fogjon lenni. Oh Uram indullyanak-meg a' te szánakodó béleid, s-essék-meg atyai szived rajtunk! Mikor a' tē-geren a' Hajó, szélveszek miat annyira jut, hogy egynéhányszor csak alig kaphattyák-

meg azt, mint a' Szent Pálét: egykor csak
Csel. 27. oda süllyed. Példa a' Sidók nyomorult sorsa, mind Judában, s-mind a' Tiz Nemzetségben. Melyből-is mint egy tükörből, élőven nézhettyük mai szomoru állapotunkat.

2. Reg. 22. &c. Énnékem kedvem ellen-is régi Michæás Prophéta nyomdokát kell követnem: s-tudom hogy nem csak az Áchábok, hanem a' jobbak-is, meg lehet hogy némely Josaphátok-is fejemhez ütik nem egyszer: *soha e' nékünk jót nem mond.* De mit tegyek, mert
Jer. 20. 9. azt mondhatom Jeremiással, *hogy az Urnak igéje az én szivemben, ollyan mint a' csontaimban rekedett égő tüz, és azt hordozván el-fáradok, s-nem hordozhatom.*

Nincs most-is egyéb tanácsó, hanem a' mit eleitülfogva javallottá, vedd kérlek magadra, oh temető sirodhoz közelgető édes Nemzetem! s-vegyd ugy, mint-ha néked izenné ma, a' nagy irgalmó Isten, a' mit régen Je-

gen Jeremiás által Israëlnek: *Térj-meg viſz-* Jer. 3. 12.
ſza-vono (*Iſrael*) Magyarſág, *azt mondja a*
Jehova, és el-véſzem az én haragomat ti rolla-
tok: mert kegyelmes vagyok én, azt mondja a
Jehova: nem tartok haragot mind őrőcké.
Mellyet ha meg ſem halgattok, rejtek helyekben Jer. 13. 17
ſir az én lelkem a ti fel-fuvalkodságtokért, és
ſirván ſir, ſ-az én ſzemem könyveket hullat,
mivel hogy az Urnak népe rabságra vitettetik.

LAIS-

LAISTRUMA
a' kővetkezendő Prædicatioknak.

ROHOGO Tűz.

Egy PRÆDICATIO. Sidok. X. ℣. XXXI. Rettenetes dolog az élő Istennek kezeiben esni.

1. Tanuság. *Nincs egy veszedelmesb vétek, mint az igaz Hittől tudva-valo el-szakadás.*—

2 Tanuság. *Rettenetes iszonyu romlás, embernek magát, a' megharagutt Isten haragjában derekassan bézejteni.*—

vagy igy:

Nincs veszettebbûl dolga senkinek, mint a' ki ellen Isten derekasson fel-gerjed.—

JOSEPH ROMLÁSA.

Egy PRÆDICATIO. 2. Sam. I. ℣. XX. Meg ne mondgyátok ezt Gáthban, és meg ne jelencsétek az Askelon uczáiban, valamiképpen ne örvendezzenek ezen a' Philisteusoknak Leányi, valamiképpen ne tapsollyanak ezē, a' Kőrnyűl metéletleneknek Leányi.

Tanuság, *Az Isten népének, az ő közönséges csapásában és romlásában, siralminak nagy öregbûlése, és keserûségihez keserûség adás; midőn az nem csak meg-esik rajta, hanem egyszer s-mind gyülölőinek, rajta kaczagóinak szájokban is akad az.*—

EZECHI-

EZECHIÁS KIRÁLY HITI.

I. PRÆDICATIO. 2. Kir. Kőnyv. XVIII. ỳ. XXII. Hogy ha azt mődgyátok énnékem: a' mi Jehova Istenűnkben bizunk: Nem-e azé a' kinek magaſſágit és oltárit el-rontotta Ezechiás?

Tanuſág. *Az ördőgnek a' nehéz és ſzoroſs állapotokban, első és leg-főbb fel-tőtt czélja ez, hogy leg-előſzőr-is hitében, Istenben vetett erős bizodalmában tántorgaſſa meg az Istenfélő embert, abból rázza-ki tellyeſséggel.* ——

II. PRÆDICATIO. 2. Kir. Kőnyv. XXVIII. ỳ. XXII. Hogy ha azt mondgyátok énnékem, a' mi Jehova Istenünkben bizunk &c. 2-dik HASZON, mely Oktatás. *A' jelen lévő, a' még-ſzerzett Hitet, miesoda mesterséggel kell készíteni, hogy a' nehéz időkben erőſſen meg-álhaſſunk?*

KETSEG TORKABOL KI-HATLO LELEK

Egy PRÆDICATIO. Luc. XV. a' 11-dik verſtől fogva a' 18-dikig. Egy embernek vala két fia. Es monda az ifiabbik az ő attyának, ádd-ki ennekem a' jókból az én réſzémet &c. &c. &c. &c.

1. Tanuſág. *Midőn ember magát vigyázatlanúl, egy bűnben is masban-is ſzerencsélteti, gyakorta mind többen, ſ-nagyubbakban egyveledik; ſ-veſzélyekbenis osztán annyiban, ſ-oly nagyokban, hogy rend ſzerént el kell bennek veſzni, és csak az egy Isten hozhatja-ki belőlők.* ——

2. *Mikor Isten a' maga-hitt nyakas bűnőſt, ugyan derekaſſan meg akarja alázni; oly nyomoruſágot bocsát réja, mely előt ſe tése tova nem mehet, hanem meg kell magát adni.* ——

3. *Kétségben esés által találhatnie fel az utat az idvességre.*
4. *A' kétségben esendő szegény Leleknek, hirtelen meg-kapására s-tartoztatására az ellen, leg-közelebb-valo orvoság, az Isten irgalmasságának, egy elsőben esak közönséggel, (hogy tudnia-illik a' bűnősöknek rendeltetett az, s-nem lehetetlen a' bűnősnek az idvesség) vélle meg-fogatása el-hitetése.*

Bűnön buskodó LÉLEK KÉNSZERGÉSE.

Egy PRÆDICATIO. Solt. LI. ℣. XIII. A' te szent Lelkedet ne vedd el tőllem.

Tanuság. *Nincs félőbb marha és joszág ez életben, mint az Isten lelke: veszteség-is soha nagyobb nincsen, mint a' ki ebben kárt vall.*

GYŐZKŐDŐ HIT.

Egy PRÆDICATIO. Marc. XVI. ℣. XIX. Esűle az Istennek jobjára.

Tanuság. *Az Ur Christusnak, mint mi édess Közben-járonknak, az az ő igen felséges fel-magasztaltatása, mellyet menyben menvén nyert az Atyától; oly erőss fundamentuma s kőszála a' mi hitűnknec, tőkélletes meg-igazulásunk, s minden bizonnyal valo idvezűlésünk felől, hogy azt már, semmi némő kár hoztatás és kárhozat meg nem mozgathatja.*

ISTENIES ISTENES SYNAT.

Egy PRÆDICATIO. Cselek. XV. ℣. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Némellyek penig, kik Judæabol jőttenek vala, illyen modon tanétják vala az Atyafiakat: Ha kőrnyűl nem metél.

metélkedtek, a' Moſeſnek rend tartáſa ſzerént, nem idvezülhettek. Támadván azért Pálnac és Barnabáſnac nem kicsiny ellenkezéſek, és vetekedéſec azok ellen, végezék azt hogy fel-mennének Pál és Barnabás és némellyec azok közzől, az Apoſtolokhoz, és Seniorokhoz Jeruſalemben e' kérdés felől, &c. &c.

1. Tanuſág. *Alig kezdődhetik valahól Istennek Templum, mindjárt az ördög is kápolnát kezd ott fundálni.*

2. Tanuſág. *Az ördög, nem a' tudatlanok és ſemmi tekéntetüvek* (mint Christus ellenben) *hanem a' tudoſsak, elökelhetőſſek, ſőt elöljárok, a' mi nagyubb azon valláſúvak által, hinti ſokſzor a' tévelygeſnek konkolyát*

3. Tanuſág. *Az Istennek lég-tudosb, leg-okoſsabb, leg-bekeſségesb ſzolgainak-is (ſoha oly ſzemeſsen nem járhatnak azok) eſik bajok, ellenek-való fel-zendüléſek, nyilvánſágos ellen mondáſok.*

4. Tanuſág. *Semmit az ördög elejtől fogva dühösben nem oſtromol, mint az egy hit által-való meg-igazuláſt, cselekedetek nélkül.*

5. Tanuſág. *Valaki az Iráſok közöt külömbſéget tenni nem tud; noha azokból láttatik dolgát állatni, mindazáltal igen veſzedelmeſſen tévelyeghet.*

6. Tanuſág. *Sok jó Tanétoknak ſzájokból, nem mindenkor azt tanulják-meg, a' kik egyébként nem halásznak-is azok után, a' mi a' dolog; hanem régen külömbet, és ſokſzor ellenközöt.*

7. Tanuſág. *A' közben hagyott dolgoknak tudománya ſ. praxiſa, noha közönſegeſſen igen könnyeknek tartatnak ezek, de igen nehezek.*

8. Tanuſág. *A' vetekedéſekből, mellyek az Eccleſiakban indulnak,*

dulnak, ha mind két rész buzgósággal állatja, nagy viszszálkodások szoktak támadni; mellyel mindazáltal az igazság oltalmában nem gondolhatni. —

9 Tanuság. *Az Ecclesiákban forgó viszszálkodások (mellyekkel az ördög el-akarná fordétani azokat) Isteni bölcs igazgatásból hasznosak azoknak.* —

10. Tanuság. *Esnek olly alkalmatosságok, mellyekre nézve az Istenes Synatok, szabádosak, sőt igen hasznossak és szükséggesek* —

Fel-gerjedt, s-pokol fenekeig
hatalmazott

ROHOGO TŰZ.

Mos. V. Könyv. 32. 22.

*Fel-gerjedt tűz az én haragom, és gyu-
ladoz mind az also pokoliglan, és meg-
emészti a' földet és az ő gyümölcsét, és
fel-gyujtja a' hegyeknec fun-
damentumit.*

Prædicállotta a' SAROS PATAKI
Eccleſiában, 2088-bris 1658-dik Esz-
tendőben.

MEDGYESI PAL.

RM 1. 8° 864/kolle.

SzK 1. 961

R
2005-2006

Fel-gerjedt, ſ-pokol fenekeig hatalmazott

ROHOGO Tűz.

Sidok X. V. XXXI.

Rettenetes dolog az élő Iſtennek kezeiben eſni.

Ittől-ſzakadáſra valo hajlandoságokat vőtte volt eſzében ſzent Pál a' Sidó kereſztyéneknec; ſ-azért irta nékik ezt a' levelet. Mert nagy volt rajtok a' nyomorgatás, és az űldőzés, az Evangeliumnac bé-vétele, ſ-annak nyilvánságos vallása miat: mellyet a' több vak Sidóc indétanak vala ellenek. Kik egyſzer ſ-mind csábérászockal is, az ő hiteket, a' Jeſus Meſſiáſsága felől tántorgattak. Annakokáért az Apoſtol, elsőben-is, ezt a' tudományt állattja-meg, ſok erős és ellene mondhatatlan, Ov Teſtamentumbéli bizonyságokkal, az első Réſztől fogva, egéſz e' tizedikig, ennek-is a' 19-dik verſeig. Melyből-is veſzi a' leg első, és főbb erőſséget, mellyel a' Chriſtus hitinec álhatatoſſan-valo vallására intiőket; az a'tul-valo el-ſzakadáſtól penig keménnyen irtoztatja. A' máſodic derék mozdéto erőſség e' Réſzben, a' 26 és 27 versben vagyon: *Ha ſzabad akaratunk ſzerént vétkezűnc az igaſságnac eſméreti után, nincsen többé a' bűnőkért áldoat.*

Hanezm

Hanem az ítéletnec néminemű rettenetes váráſa, és a' tűznec rohogáſa, mely az ellenkezőket meg-emészti. Az az, ők veſzedelem fekſzic a' Chriſtus tudományától-valo elſzakadás alatt. Meg-bizonyétja ezt két erősséggel: az elsőt veſzi a' Moſes törvényének meg-vetéſe büntetéſének példájából, mely *minden kedvezés nélkűl-valo meg-ölés tétés vala*, v. 28; a' honnan mint kiſſebb vakmerőségből, ki-hozza, hogy ſokkal méltobb halálra ſ. még penig ők halálra, *a' ki Chriſtuſt meg-veti*, mert az annyi, *mint ha őtet tapodná-meg, és a' ſzövetségnec vérét mely által meg ſzenteltetett vala, hivságoſsá téſzi, ſ-a' kegyelemnec Lelkét is boſzſzuval illeti*, a' 29. verſben. Másodic erősséget, veſzi Iſtennek maga tulajdon ſzavából, Moſ. 5-dik Könyv. 32-dik réſzéből, mely ez: *En dolgom boſzszut állani; én megtorolom.* Iſmét: *Az Ur meg-ítéli az ő népét.* Már ezeket rekeſztibé a' fel-vőtt igékkel, mely mi leczkénk, fel-kiáltáſſal iſzonyodván, a' Chriſtus Hititől el-ſzakadáſnac megmondott ſzörnyű büntetéſétől: *Rettenetes dolog, az élő Iſten kezeiben eſni!* Ertitek már e' mondás honnan jő, ſ. hova megyen. Az Igéket viſgáljuk-meg; ſ. mindjárt a' Tanuságra menyünk.

Deut. 19. v. 15. Num. 15. v. 30, 31. Deut. 32. 35, 36.

Rettenetes, az élő Iſtennec kezeiben eſni. Ez ſzó Rettenetes, iſzonyatos, a' Görög nyelven az el-futáſtol; a' Deákon, a' fel-borzadáſtol; a' Magyaron-is, *iſzonyodom*, majd ugyan onnan, vagy ez ſzoban, *rettenetes*, a' rettegéſtől ered. Mivel az igen el-rettent ijedt ſ. iſzonyodott, hirtelen ſzaladni, egéſz teſtében, minden haja ſzőrinek fel-állásával meg-borzadni, és rettegni ſ ſzivében dobogni ſzokot. Származik valamely iſzonyatos dolognak érzéſéből, látásából, halláſából, vagy csak meg gondolásá-

φοβερὸν ἀ φέβομαι Horrendum ab horreo.

dolásából-is. Téſzen az Iráſban nehánykor félelmeſt iztoztatót, mint az elébb emlétett ſzavában az Apoſtolnak: *rettenetes várása*, az az, félelmes irtoztató várása, az Iſten iſzonyatos itiletinec tudnia-illic. Néha csudálatoſt, álmélkodáſra valót jegyez, mint Jeremiáſnál Iſtennec e' mondásában: *Álmélkodjatok egek, és rettegjetek erős képpen.* Jegyez ennek felette ollyat, a' mi ſok nehéz nyomoruságokat ſzerez, mint a' Soltárban: *Félelem és reſzketés eſet én rajtam, ſ-el-fogot a' rettegés*; az az, a' ſok keſerves nyomorgatáſt hozó râm fogott hazugságok, mint a' felsö versben ſzoll; vagy az nagy veſzedelem, mely rajtam eſet. Ezechielnél-is: *a' rettegés foglalja-elő-ket*; az az, a' minden veſzedelem. Itt ez utolſó jegyzéſben vétetik. Ez azért már az értelme: Oly nagy veſzedelmes az élő Iſten kezében eſés, hogy el-ijed ſ-mint egy ugyan el-futamic, az egéſz teſte meg-borzad, minden haja ſzála ſzőri fel-áll embernek azon, a' mi abból ki kővetkezik.

Eſt. 4. 4. Sid. 30. v. 27. Jer. 2. 12. Eſt. 4. 4. Solt. 55. 6. v. 4. Ezech. 7. v. 18.

Az élő Iſten kezeiben eſni. Az Iſten *élő*-nek mondatik, i a' bálványokra, a' hamiſs Iſtenekre nézve, a' mellyek nem élnec, mint ám az Iſten lelke csufolja azokat a' Soltárban: *Szájok vagyon, de nem ſzolnak; ſzemek vagyon de nem látnak, &c.* Solt. 115. 5, 6, 7.

Máſodſzor, mert az Iſten a' fő élő; mind azért hogy magától, és nem máſtol él ő, mint ſzent Jánoſnál ſzoll Chriſtus Urunk: *az Atyának élete vagyon ő magától*, az az, nem máſtol veſzi sem életét, sem mozgását, hanem önnön maga annak kut feje, ſőt önnön maga az; mind penig ő hogy tőle ered, az élő állatoknak mindē létek, és élő cselekedetek. Erről mondja vala Sz. Pál az *Athenæbé-*

Joh. 5. 26.

Cſel. 17. lieknec: *Eő ád mindeneknec életet, lélegzetet ſ mindeneket.*
25, 28. *Eő benne élűnk, ſ-mozgunk és vagyunk.*

Az élő Iſten kezeiben, Iſtennec illyen kezei mint né-
Luc. 24. kűnk, nincsenec; *mert a' léleknec huſa és csontyai nincsenek.*
v. 39. Hanem csak a' mi haſonlatoſságunkbol tulajdonéttatnak azok ő néki. S-Jegyzic, hol az ő hatalmát és biro-
Num. 11. dalmát, mint ama ſzavában Moſeshez: *Avagy meg-rővidült volna-é a' Jehovának keze? és több ſok hellyeken.* Jegyzik néhánykor kegyelmes velünc létét és jo voltát, mint
Jákobnak teſtamentumábā: *megerőſéttettenek* ugymōd
Gen. 49. *az ő (Joſephnek) kezeinek karjai, a' Jakob erős Iſtenének ke-*
v. 24. *zeitől.* Igy 1.Reg. 18. az utolſo versben, ſegyébbűt. Jegyzik még-is, a' Jehova kezei, az ő rettenetes haragos
bűntetését és erős boſzſzu állását, mint mikor Pharaho felől ſzolla illyen képpen: *En penig tudom hogy meg nem*
Exod. 3. 19, 20. *engedi néktek az Ægyptus Királya, még ha erős kezzel* az az csapáſſal (mint a' következendő versben magyarázza) *kénſzeréttetik-is. Hanem mikor ki nyujtván kezemet, meg-verem Ægyptuſt minden csudálatos dolgaimmal*: verő kezeez az Iſtennec. Illyen kezei értetnek itt ő ſzent Felségének: ezekben mondja, hogy rettenetes dolog eſni. Az a' kérdés: hogy irtoztat illy igen az Apoſtol az Iſten kezében eſéſtől; holot ſzent Dávid, ám ugyan kivánta azt, mikor Iſten ő rejá meg-haraguván, *Gad* által három nagy oſtorát veté eleiben, éhséget, fegyvert, és dögh-halált,
2.Sam.24 hog' válaſztana bennek; ſ-elől az ő válaſztáſa: *Kérlec hadd*
v. 13, 14. *eſſem a' Jehova kezében*: mellyen a' dögh-halált érti; ſ-ugyan azt-is hozá Iſten reájoc? *Felel.* Az Iſtennec verő kezevagy mértékletes, az az elegyes irgalmaſsággal, és csak dorgáló atyaiképpen, mint az Apoſtol nevezi, holot a'

Gőrög

Gör̃g ſzó παιδιων egyſzer ſ-mind *tanétót*-is téſzen; vagy keményen bűntető, mint e' mint Leczkénk előt mindjárt: *mentől nagyobb* bűntétéſre (nem παιδεία lévén már a' Gör̃g ſzó, hanem πμωρία *ſupplicium*) *itéltek méltonak a' ki az Iſten Fiát tapodja-meg.* Az első képpen verő kezében kiván Dávid, Iſtennek eſni, mert az egyſzer ſ-mind irgalmas kéz-is, mint mindjárt utánna mondja: *Mert nagyok* ugy-mond *az ő ſzánakozáſi*, mellyeket mint enyhető ſ-gyogyéto olajt, ugy tart a' máſik kézében, mellyel keneget. A' máſodik képpen verő keze Iſtennec, a' rettenetes kéz; ebben nem kiván ſenki eſni. Ezt-is vélem én okának lenni, hogy erről itt az Apoſtol nem egyes ſzámban (*in ſingulari*) ſzoll; hanem többedesben (*in plurali*,) nem igy mondja hogy *kezében* (a' mi fordétonc vagy a' nyomtató el-hagyta az *i* betőt) hanem *kezeiben*: nem tartván már itt egyik kezében oſtort, ſ-a' máſikban olajat; hanem mind kettőben veſzedelmet, vagy veſztéſt; ugy annyira hogy akar mellyikben eſſék ember, de mindenikben csak veſzedelmet talál. Ez már magyarul kimondva az Apoſtol értelme; Szörnyű el-ijeſztő és még a' huſokat, haj ſ-minden ſzőr ſzálakat fel-borzaztó veſzedelemben hozza magát, a' ki az Iſten kemény bűntető kezeiben eſik.

Sid. 12. 6. ἡ χειρ παιδευων. και τιμωρεων Manus caſtigans erudens, & ſuplicio afficiens. Sid. 10. 29. Miért mondja, *kezeiben*; nem *kezében*? εἰς χέιρας

Innen illyenek a' Tanuſágok.

I. (mellyet az egéſz Leczkéből hozok-ki) *Nincs egy veſzedelmesb vétek, mint az igaz Hittől tudva-való elſzakadás.* De erről én moſt nem érkezem ſzollani: talám ád még Iſten alkalmatoſſágot.

II. Tanuſág *Rettenetes iſzonyu romlás, embernek ma-*

nek magát a' meg-busult Isten haragjában derekassan bé-ejteni. Vagy igy: *Nincs veszettebből senkinek dolga, mint a' ki ellen Isten derekassan fel-gerjed.*

Erről elmélkedjünk mostan, siralmas állapotinkhoz képest. Ihol ennek világos bizonysága, az igékben. Es hogy ez igy légyen, továbbá is megteczik, az Eli Papnak amaz ő intő beszédéből, mellyel lator Fiait, *Cophnit és Pinchast*, mind kettőt Papot, inti vala: *Ha valaki más ellen vétkezéndik, a' Tiszt azt meg-bûnteti; de ha a' Jehova ellen vétkezik, kicsoda kérleli-meg őtet?* Leg-erősb mozdító okúl veti Eli, e' gondolatot Fiai eleiben; mint ha igy szollot volna: Fiaim fiaim! igen el mentetek a' Linea mellet, rettenetes Isten ellen-való nagy latorság hallatik felőlletek. Az egymás ellen-való vétekben, ha nem tôm mely nagy-is az; de találtatnak a' kik közben-vessék magokat, s'el-szerezzék azt; de mint hogy igyenessen Istennel magával vagyon dolgotok: ha meg nem jobbultok, ki veti közben magát, ki szerzi-el ott dolgotokkat? oly kézben akadtok, hogy onnan sem én, sem más semmiképpen ki nem vészen.

Okai. Illyen Okai vannak.

I. Mert rettenetes haragos Ur az Isten, szörnyű az ő haragja, midőn az derekassan fél-gerjed. Mint mikor az Israël fiai, arany borjut öntöttek volna, s'a' Jehovát abban imádnák; azt mondja vala Mosesnek a' hegyen:

Exod. 32. 19. *keljel alj sére, hadd emészszem-meg fel gerjedt haragomban őket!* A' Kore, Dathan, Abirám pártütésekkor-is:

Num. 16. 21. 22. *Fussatokzki hamr e' gyülekezet közzől, hadd egy szempillantásban emészszem-meg azt!* Mely hirtelen *kettő-is hasada a' föld, és el-nyele*

és el-nyelé Kórét minden magával, házait és minden javait.
S-mikor ezen és más hasonlón az Israel fiai háborgánának, és e' nagy veszedelemnek okát Mosesre, és Aronra kennék, ol' hamar-való nag' tűzes harag omlék-ki az Ur elől, hogy nagy hirtelen *tizen négy ezer emésztődék-meg* v. 12. 13.
közzűllők: sőt a' többi-is mind oda lesznek vala, ha Aron nagy sietséggel *tisztétást* nem-tészen vala érettek. Ez gondolattal inti Dávid a' Királyokat és Fejedelmeket, a' Soltárban, a' lelki Király Christus engedelmességére:
Csokoljátok a' Fiat, hogy ne hagudjék, és el-veszszetek az utban, Solt. 2.
az az hirtelen, *midőn csak mi keveséd-is* (hát ha még dere- 11, 12.
kasan *fel-gerjed az ő haragja.* Nem győzi e' haragnak nag' és szörnyű voltát, a' Szent Irás hasonlatosságokkal eléggé kiábrázni. Nevezi néhol *tűznek,* erősképpen nekiGyuladott Solt. 18.
tűznek, mely ég mind a' pokol fenekeig, és meg-emészti a' földet, 63.
s annak minden jövedelmét, és a' hegyeknek fundamentumát Deut. 32.
fel-gerjeszti. Dávid-is azt énekli, hogy mikor a' Jehova 22.
meg-busul, ugyan *fűstölög-ki orrán az ő haragjának szajából* Solt.
meg-emésztő tűz mégyen-ki, s meg-égető elevenen szenek ő 18. 9.
tőlle. Michæas meg igy szol: *Mikor a' Jehova ki-in dul az ő* Mich. 1.
lako helyéből, meg-olvadnak a' hegyek ő alatta, és a' völgyek el- 3, 4, 5.
pattogoznak, s el folynak mint a' viasz a' tűz előt, és mint a' meredekre ki-öntetett vizek. Nem hijában él oly gyakran, a' Szent Lélek rémétésől e' nevezettel, a' mély álomnak a' vakmerők szeméből-való ki-pattanására: *Az Isten* Deut. 4.
meg-emésztő tűz, a' mi Istenünk meg-emésztő tűz. Meg-is 24.
érzette volt ezt a' tűzet régen *Sodoma, Gomorah,* a' zugo- Hebr. 12.
lodó Israël nem egyszer, mert fel-gerjedvén az, hol *a'* 29.
táborok szárnyát égette-el nagy hirtelen; hol válogatva köz- Num.
zőllők, bizonyos számu embereket. Ezen rettenetes 11. 1.

Num. 16. 15. Levit. 10. 12. 2. Reg. 1. Thr. 1. 17. 2. Pet. 3. 10. Solt. 78. 65. 66. Ijob. 10. 16. Thr. 3. 10. Hoſ. 5. 14. & 13. 7, 8.

tûz jöve-le az égből egy ſzempillantás alatt, az Áron két fiaira, midőn idegen tûzzel áldoznának: ſ-azon ſzempillantás alatt meg-is emészté őket. Igy az Ochoziás Iſraël Királyának ama' két Hadnagyi, alattok valoival, ezen ſzörnyű tûz miat veſzének. Ezen tûznek, onnan felyûl csontja közzé bé-eſésén-valo nagy kinnyában jajgat és ſiránkozik olly keſerveſſen a' Prophéta, puſztuláſra jutott Sidó Országképében, illyenképpen: *Az égből tûzet bocsátot Iſten az én csontaim közzé.* Hogy ſok ſzóval ne éljek, ez haragos forro tûz éri e' világnak-is végét. Néha eſmét ezen ſzörnyű haragot, jelenti az Irás, ama' *borozás közben álomtúl el nyomattatott*, ſ-abból hirtelenséggel fel-ſerkent, retteneteſſen *kiáltozó* ſ-dühösködő embernek példájában a' Soltárban. Néha *a' fiától megfoſztott* haragos dühösködő *medvéhez*, és meg-éhült *leſeskedő* kegyetlen *Oroſzlánhoz*, ſ-a' prædára ſebeſſen szökő féne *párduczhoz* haſonléttatik. Halhacza a' Szenteknek keſerves panaſzſzokat; a' Ijobét: *Mint a' fene oroſzlán, ugy vadáſz engemet*; a' keſergő Prophetáét Sidó Országképében: *ő mint az olalkodó medve én utánnam, mint a' leſeskedő Oroſzlán -darabonként ſzaggatot engemet.* Es hogy valakiazt ne vélje, hogy csak a' Hiveknek magoknak laczott az Iſten haragos volta, az ő nagy kinnyokban illyennek; maga ő Szent Felſégeis fel-veſzi magára e' haſonlétáſokat Hoſeasnál, két hellyen-is: *En* ugy mond, *Ephraimnak ollyan vagyok mint a' kegyetlen* Oroſzlan. Iſmét: Voltam nékik mint a' vén Oroſzlán, és mint a' Leopard leſeskedtem utjokban utánnok. Eleikben kerültemmint a' kolykeitől meg-foſztatott medve: meg-ſzaggattá ſziveket lelkeket; meg-emésztettem őket mint a' dühöſs-

Oroſzlán,

Oroſzlán, miként a' mezei fene vad, el-tépvén ôket. Ha illyen Iſten a' Hiveken, az ô népen az ô haragjában; meg gondolható dolog ſokkal inkább mely iſzonyatos az Iſtenteleneken, mikor oſztán azokhoz-is hozzájok fog!

II-dik Oka. Mert ezen Iſten egyſzer ſ-mind felette igen hatalmas-is, ô lévén a' mindenható. E' vilagi emberekben-is vagyon harag; de ha nincs erejek hozzá, *vana eſt ſine viribus ira.* Az Iſtenben penig csak az egy akarat kivántatik a' dologhoz, mindgyárt meg léſzen minden. Dühôſs az Oroſzlán, Medve, ſ-egyéb fene állatok; erejek-is nagy igen. Az Oroſzlán felôl a' természetrôl irók ugy jelentik, hogy egy csapáſſal akar mely erôſs embert ôſzve-tôr, igy a' medve, a' mint tudjuk, jaj-is annak a' ki ezeknek kezekben eſik; mindazáltal ugyan találkoztak a' kik ezeknek körmök közzûl nem csak ki-ſzabadultak, hanem meg-is ölték azokat, mint Samſon, Dávid ſ-többbek. De a' haragos erôſs Iſten kezéből, ki vötte valaha ki magát? Mely nagy meg kûlömbözteteſnek okáért, a' Hoſiaſtul az elébb bé-hozott mondáſában nyilván oda-is adja ô Szent Felſége: *Ollyan vagyok én, mint a' fene Oroſzlán &c. én el-ragadom és el-megyek vélle, el-viſzem és ſenki ki nem veſzi kezemből.* Valamint ô az ô Juhait ugy ôrzi, hogy *ſenki ôrôkké azokat az ô kezebôl ki nem ragadja*, mint Janos Evangeliſtánál állatja Idvezétônk: igy a' kiket oroſzlán, medve és párducz modon meg kap-is, nem hogy valaki kezeibôl ki-kaphatná azokat, de a' ki rajta igyekezik-is, az is kézben eſik.

Judicc. 14. 6. 1. Sam. 17. 34. 35. Hoſ. 5. 14. Joh. 10. 29.

III Oka. Mert nem csak illyen haragos, illyen erôſs az Iſten hanem olly természetô is, hogy mikor oſztán derék és utólſóképpen neki buſul, meg ſem *kérelhetni* ôtet a'

tet, a' mint ám az Eli Pap beſzédéből hallok, oda fel. A-
Eſz. 1. 15. taljában mondja maga ez illyen állapotban, *hogy ha ſok*
Exod. 34. *könyörgeſſel elnek-is, nem leſzen meg-halgató:* Mert igaz az
v. 6. hogy ſokat tud a' nagy irgalmó Iſten türni, a' mint hogy ez-is az ő neve, mint maga jelenti; de mikor oſztán mindeneket meg probálván az emberen, ſemmi nem haſznált; az ő egyebként ſzánakodásra hajlandobb ſzive-is, ugy neki keményedik, hogy ha nem tóm menyi ſzámtalan ſzörnyü romlás, veſzedelē burétja-is el a' vakmerőt, meg nem ſzánja. Melynek példáji ſzámtalanok, kivaltképpen a' veſzett Sidó nemzetben eleitől fogva, és leginkább amaz végső romláſában.. De hagyuk el a' példákat; ki-ádva vagyō eről, a' meg máſolhatatlan ſententia: *A' tiſztával, tiſzta ő, a' viſzſzáſſal penig viſzſzás.* I-
Luc. 19. 43. 44. ſmét: *Ne találkozzék ti közöttetek ollyan, a' ki mikor hallándja ez átoknak igéjit, magát mindazáltal boldogécsa az ő ſzivében, ezt mondván: békeségem leſz, ennékem ha ſzintén az én*
Solt. 18. v. 27. *ſzivemnek gondolatján járándok-is. Nem kedvez az Ur ez il-*
Deut. 29. v. 19. *lyen embernek, mert akkor a' Jehovának buſulása ſzharagja fel-*
v. 20. *gerjed az ollyan ember ellen: és ſzáll arra minden átok, mely meg-irattatot ez könyvben: és elztörli a' Jehovah annak nevét az ég alol.*

IV. Mert mint a' fel-vőtt Leczkénkben vagyon, *elő Iſten* az ő neve. Ki a' keppē neveztetik, a' mint megértők, mivel magatól él ő; és egyéb minden élő állatoknak-is kut feje egyedül ő; ha meg haragétyuk őtet, ſ-*meg-von-*
Solt. 104. v. 29. *ſza kezét, mindjárt meg-fuladunk ſ-porrá változunk, azt énekli David.*

Apoc. 1. v. 18. V. Mert az iſzonyu *Pokol-is kezében vagyon.* Am ki adá a' rettenetes ſententiát, csak mindjárt a' mi Leczkénk

kénk elõt: *Ha ki szabad akaratbol* (vakmerõségbõl) *vétkezik, az igazságnak vétele után; nincs annak egyéb hátra, hanem az Isten itiletinec szörnyû várása, és a' tûznec buzgása, mely az ellenkezõket megemészteni. Ot lészen sivás rivás és fogoknak csikorgatása.* Sid. 10. v. 26, 27. Matth. 22 v. 13.

Meg-teczik ezekbõl, hogy *Nincs soha iszonyatossabb romlás, mint mikor valaki magát derekasson az Isten haragos kezében ejti.*

Már menjünk a' Hasznokra. El-hagyok egyéb minden Hasznokat; csak kettõt adok elõtökben: az 1 Oktatás, a' 2 Intés. Hasznai.

1. Oktató Hasznunk innen ez, hogy cirkáljuk-fel azokat a' vétkeket, mellyek fõképpen ez Isten rettenetes kezeiben szokták embert ejteni. És mindjárást magunkban szálván, kedvezés nélkül visgáljuk-meg magunkat, s keressük-fel, mitsoda nagy kivált-képpen valo vétkeink ejtettek minket-is a' Jehova Istennek rettenetes kezei közzé. S-abbol osztán, az orvosság-ra-is mindjárt út nyilik. 1. Haszon.

At vétkeknek fel-cirkálására, jobb utat nem találunc, mint ha azoknak példájokra fordétjuc a' szent Irás historiáiban elmélkedésünket, a' kiket tudunk hogy az Isten rettenetes kezeiben forgottac hajdan. Itt leg-elsõben Adám és Eva vetõdnec elõnkben; kik nagy hirtelen ama' dicsõséges épp állapotbol ki-esének, Uraságbol szegény jobbágyságra; Fejedelmi szabad állapatbol, keserves rabságra; kényes és kedves életbõl, minden lelki testi nyavalyáságra s halálban. Mit vétettek volt? Nem hittek az Isten szavának, hanem az õrdõgénec; s azzal az Isten hazuggá tõttéc (mert *a' ki az õ bizonyság tételének nem hi-* *Az Isten rettenetes kezébéjtõ Vétkek.* Gen. 3. I. Joh. 5. v. 10.

nem hiszen, hazuggá teszi az őtet, azt mondja János Apostol) az ördögöt penig igazzá. Es igy az igaz Istentől el-szakadtak, az Eördöghöz. Látjuk azért, hogy a' leg első és fő vétek, mely embert leg-inkább s szörnyebben az élő Istennek rettenetes kezében ejti, az *Istentől El-szakadás*. Itt a' tizedic *Caput*ban-is (melyből való a' mi Leczkénk) ezt, a' Christus Hititől-valo *El-szakadást* állatja, hogy ez nagy büntetést hozza. Ide valók az *ördöghöz* s-minden ő tagaihoz és attol talált minden mesterségekhez-valo *folyamodás*oknac s-kacsontásoknac nemei.

Consultatio Diaboli.

Gen. 4. v. 3. 8.

2. Mi ejté Caint (mely amaz első után második nagy büntetés) az Isten rettenetes haragos kezeiben? ősére valo dühös irigkedése, haragja; és annak üldözése ártatlan vérének ki-öntése. A' másodic vétec azért az igazságért valo *üldözes*, és *Artatlan* s-még penig atyafi *vér-ontás*; mely leg első *Egben kiáltó* vétek-is.

Gen. 7.

3. Tudjuk hogy az Első Világ-is Istennec valoban rettenetes kezeiben esett volt, s-haragjában el-is buretá, el-veszté azt viz özönnel. Vallyon micsoda nagy derék bénéért? A' 6-dik Részsnek 5-dik versében közönségesen jelenti Isten: mert *El-áradot vala az embereknec gonoszsága e' földön*; a' 4-dikben, ugyan kivált képpen-is megnevezi: *Oriások valának e' földön.... az Isten fiai az embereknek leányival közösülnec vala, és fiakat szűlnec vala azoknac.* Rettenetes vétkeket jelent, ezekben az igékben. Hogy rettenetes dühös fel-fuvalkott, s magok erejében hatalmában bizakodo, és senkivel, még magával Istennel sem gondolo, mindeneket nyomorgato erőszakos embereckel (illyenek voltak az Oriásoc) tőlt volt-bé a' föld. Ennek felette az igaz Isteni tisztelet, s-félelem a' leg nagyob

gyobb részre nézve, ki veszett vala az Ecclesiából, az igaz Isten tisztelők (ezek az Isten Fai, a' Seth maradékiból) az világi istentelenekkel (ezek az emberec leányi, a' Cain maradéki közzől) a' rut testi bujaság által őszve egyveledvén. Még *harmadik*-is jelentetic a' 3-dik versben; sőt *négyedik* is vagyon ott: ugy-mint, hogy annyira eláradtac volt ez istentelenségec, hogy *meg-bánta Isten hogy valaha embert teremtet, és bánkodott rajta az ő szivében*; s- azt mondotta, *nem verseng az én lelkem ez emberekért örökké.* A' mi leg nagyobb, mind ily nagy busultában-is nem veszté-el őket mindjárt, hanem ennyi nagy istentelenségekben-is *száz husz esztendőket* engede nékik, hogy gondolkodnának magokban, s-jobbétanák-meg életeket; de még inkább neki gonoszodánac, a' mint a' következendő 5-dik versben vagyon. Mely már *Vég-képpen valo Meg általkodás az istentelenségben.* Négy vagy őt rendbéli rettenetes szarvas vétkek ezek. *Első*, az igaz Valláſnak és minden *Kegyeſségnek*, világi rosz okbol valo meg-*zûrése* zavarása; csak a' szine neve maradván fenn annak. *Misodik*, a' tőrvéntelen hatalmasſoknak szőrnyű *erőszakjok* az erőtlenbeken. *Harmadik*, a' naponként-valo inkább inkább *őregbűles ezekben. Negyedik*, temerdeki nagy *háládatlanság. Előtődik*, a' *vég-képpen valo meg-általkodás a' gonoszban.* v. 6. v. 3. Vgyan ott.

4. Sodomát Gomorhát, mely rettenetes veszedelemmel veszté-el a' haragos Isten: *kénkőves tűzes esőt ada rájok*, onnan felyűl, s-azzal égeté, sűllyeszté el. Mi volt a' bűnöc? Meg-mondja Ezechiel: *Imé e' volt álnoksága Sodomának, a' kevélység, a' teliség, a' hoszszas békeség, és az* irgalmatlanság *hogy a' szegénynec és erotelennec kezet még* Gen. 19. Ezech. 16. v. 49.

Gen. 14. 5, 6, &c. *nem erősítette.* A' kut fejeit jelenti a' vétkeknec; az átkozot folyamok a' Historiában vannac: ugy-mint a' rettenetes bujaság, és természet ellen, s-a' szerént valo, mind erőszakos, s-mind a' kivűl valo fertelmesség. Illyenek valának a' fertelmes Gibeabéli Benjamiták-is; kik hogy a' Levitát magát nem kaphatác, ám feleségével étenlő éjszaka addig fertelmeskedének, hogy reggelig meg-hala az. Melyből minémő rettenetes vér ontás következéc, meg-vagyon ugyan ott a' Birák könyvében a' Historiája. Kiváltképpen a' Benjamin nemzetségét, csak nem mind egy lábig kicsinyt, nagyot, férfiat, aszszonyi állatot, le-vágatá Isten: ugy annyira hogy lelkig testig nem maradot vala több bennek, *hatszáz férfiaknál*: tartományok-is mind fel-égettetvén tűzzel.

Birák. 19. 22, 23, &c.

v. 20. 47.

5. Pharaho, az Ægyptusi Király, mely igen kezeiben akadot vala a' meg-haragutt Istennek, fel-vagyon jegyezve, Moses Masodik Könyvében, ki ugyan sok (*Caputokat*) Reszeket tőlt a' rettenetes csapásoknak elő beszélléseben: szörnyékedést indét csak a' puszta olvasása-is azoknak. Mert hallatlan szörnyű kegyetlen nyomorgatásokat tőtt-el az Isten népen, hól a' Bábákkal fojtogattatvan a' szűletés közben ferfi magzattyikat, hól penig vizben hanyatván azokat, hogy tellyességgel magvokat szakaszthassa: ingyen szolgáltatta felette sanyaru szolgálattal magát sok esztendők alat vélek: és midőn Isten bizonyos követek által kézhoz kérétné őket mint sajátját, nem szenyvedhetven tovabb kedves népének elviselhetetlen insegét; rut negyedes utáltsaggal ellene merte magat ő szent Fölségének vetni, mind addig mig derekassan nem kénszeréttetett.

Exod. 7, 8, 9, 10, 11, 24, 1, 2.

6. Az

6. Az sok száz ezer Israelt, mi okon tekergetteté Isten, s czanczékoztatá alá s-fel a' kietlen pusztában felette nyomorusságossan: ölvén, vagván, veszтvén, sülyesztvén ott őket (mint mind az odafelelő-hozottak, mind a' több szörnyű példákból tudjuk) mig mind egy Lábig Josuen Caleben és a' kisdedeken kivől, mindnyájan megemésztődnének? Meg-mondja Szent Pál a' Corinthusiákhoz irt első Levelében: *gonosz dolgokat kivántanak, bálványozók voltak, parázsnálkodtak, Christust kísértették, zugolodtanak Isten ellen.* Egy szoval, *nem hittenek Istennek*, mint Szent Pál a' Soltárban jelenti: *gonosz hitetlen szivet viseltek, elszakadván az elő Istentől.* 1.Cor.10. 6,7,8,9. 10. Solt. 95. Sid 3.19.

7. Amaz Acant, mely szörnyű veszedelemmel ölé-meg Isten mindenével! még ártatlan cseresemőit, s-oktalan, barmait is kővel veretvén agyon. Vallyon micsoda szörnyű vétekért? *Lopot vala az Istenében.* Mint ám Ananiás és Saphira-is: mellyért szörnyű hirtelen halállal ölé-meg Isten, mind kettőt. 12. Jos. 7. 24. 25. Cselek. 5. v. 5. 10. Jos. 12.

8. A' Cananæusokat, azt a' sok népet, oly számos királyival együt, miért veszte-ki Isten, olly szörnyű véröntással, az önnön földjökről? Az Isten maga jelenti azoká t Abrahámnak: *mert bé töltötték volt az ő istentelenségeknek mértékét.* Gen.15. 16.

9. Achab Királynak, s-az ő duhős Feleségének Jezabelnek, az ebek nyalák-fel vereket: egész minden marádéki-is fegyvernek élivel vágattatának-le; bizony azért hogy ők-is az ártatlan Nabothnak vérét (torkon verve el-vött szőleje vegett) az ebekkel nyalaták-fel. Ennek felette hogy az Isten Prophetáin és egyéb igaz hiven-is, iszonyatos öldökléseket tévének-el: melyről 1.Reg. 22. v. 38. 2.Reg. 9. v. 33. 36. & 9. per totum.

2. Reg. 19. v. 14. Illyés szemtől szemben panaszolkodék az Ur Istennek.

10. Végezetre, hogy mindeneket elő ne hordjak, mi veszté Jerusalemet, s' ama' dicsőséges Templumot, Luc. 19. v. 41, 42, 44. (hogy abban *kő kővön nem maradhatot*) és az egész Sidó Nemzetséget, oly szörnyű veszedelemmel; hogy midőn az irgalmas Jesus Christus csak jövendőt mondana-is a' felől, nem álhatta könyvezetlen s' meg-siratatlan? Isten tudná számban venni az ő sok dühös istentelenségeket; Csel. 2. v. 23. kik végtére még magának a' *dicsőség Urának-is*, vért mereznek szemében oltani: onnön maga Urunk, ott a' sirás közben ejtett szavai közöt jelenti s' mondja ki egy summában: *Mert* ugy mond, *nem esmérted meg, a' te meg-látogatásodnak idéjet*: mely vég-képpen-való Meg-vakulás, és Meg-keményedés. 1. Cor. 2. v. 8. v. 44.

Ezek im látjuk, a' derék vétkek, mellyek embert a haragos Istennek rettenetes kezeiben szokták ejteni. Noiza azért a' nagy Istenér, száljunk magunkban; im minket-is a' meg-busult Istének rettenetes kezei, az egy néhány időben, mint meg-nyomának, el-nyomának, nyomorétának! csak az egy esztendő, s' egy nehány holnapok alat, mely váratlan nagy keserves romlások esének rajtunk! Meg-vagyó a' NEGYEDIK JAJBAN, s' több felső Tanetásokban, dühös szomszed Lengyelek leg-elsőben, mikor gondolni sem tudnók, szerelmes edes Hazánkra ütvén, mint meg-egeték s' prædálák azt! Az után tüstént, a' Magyar véren folyt kegyetlen tolvaj pogány Tatárság két uttal-is mint ronta veszte! s' az istentelen rettenetes Török erő-is érkezvén, *mint a' kenyeret*, ugyan meg-évének bennünket! Bizony nem a' *porbol indultak* s' jöttenec'é siralmas állapotok; nem a' *vak szeren-*

szerencse hozta reánk ezeket: a' fellyebb említett bűnöknek valamellyikébe, vagy ohnétalám mindenikben-is ejtettük magunkat; s azok megint a' haragos élő *Istennek* rettenetes *kezeiben*. Noſza itt-is, *tulajdonécsunc dicsőſséget Istennek*, vegyük derék proba alá lelkünket, ésmindé kedvezés nélkül fogdosaſſuk-meg lelkünk eſméretit.

Meg-értők oda-fel, mi veſzté első szüléinket; tudnia-illik az *Apoſtaſia* a' Hittől ſzakadás; mely alá foglaltatnac, minden ördöngőſségeknek ſ-boſzorkányságoknak nemei. Nincsené, nem találtatiké vallyon-mi köztünk e' ſzörnyű vétec? A' ſzámtalan hittől ſzakadás ugyan-el-áradott Nemzetünkben: nem valami erőſzakos kénſzerétésből vagy kegyetlen üldözésből, hanem csak mi kicsiny okbol, kedvért, barátságért, ſzokſzor csak mi tiſztecskéért, ſőt csak a' puſzta reménségéért-is annak; annál inkább hol mi meg-rijaſztáſokért, ſőt csak gyakor csuforáſokért-is menyin rugják fel eſztendőnként igaz valláſokat ſ-léſznek pribékekké: kik a' mint édes Idvezétőnk mondja ſzánakodva, *kétſzerte nagyobb kárhozat fiai-is léſznek, mint önnön magok-is a' csábétok.* Matth. 23 v. 15.

Annyira-is jutot a' ſzegény (maga magában boldog) iſteni Vallás, hogy a' már komplárkodáſnak, kereskedéſnek ezközévé lőtt: mellyen mint a' pénzen mindent, ugy-mint jo akaratot barátſágot, tiſzteſséget, becsülletet, elő-meneteleket, ſegétséget &c. veſznek vásárolnak a' nével kegyeſsec. Ama' veſzedelmes *Világ Háromsága'ért*, mely *a' teſtnek kivánsága, a' ſzemec bajjasága, és az élet vec fel fuvalkodtſága* ha mi kereſztyénség, ſ-Iſtenhez és az ő véihez valo buzgoság bennec találtatot-is, el-hagyták: minden eſzek kedvek azon lévén, mint leheſſenek 1 Joh. 2 v. 16.

e' világ-

Jac. 4. 4. e' *világgal* leg nagyobb *barátságban!* Az Eördög, és annak tagjai után valo lázzadáſoknac, minden nagy és kiſſebb nemeiben, a' minden féle bűnös bájoſságában, babonákban (melyek-is mind Eördögtűl valo tudakozáſnak réſzei) mely igen belé merűlt eleitől fogva, ez a' tanulni nem akaro Nemzet; ſiralmas még a' meg-gondoláſa-is.

Negyedik Jaj Tanuſ. 4. Haſz. 2. Melyről eleget ſzoltunc a' Negyedic Jajban. A' Caini ſzörnyű gyűlölségec az atyafiak, még a' Teſt-vératyafiak közt-is, ſ-az abból ki-jöhető egy máſra törés, egy más ellen valo practicalás, ſ-minden féle ártalom, vé-

Hoſ. 4. 2. rontás *egy máſt tolja, egyik a' máſikat* mint a' Propheta ſzoll, *ott éri* köztünc. A' ſem Iſtennel ſem embertrel nem gondolo, hatalmaskodo, Oriáſoknac nyomorgatáſi, felmentenec a' boſzſzu állo Iſten eleiben. Az igaz vallás és kegyes élet, hol világi tekéntetekből; hol lelki tunyaſágbol, minden tévelygéſeckel, lágy melegséggel, kűlömb kűlömb féle ſok hypocritaſággal, ſőt nyilvánságos ſzámlálhatatlan iſtentelenségeckel meg-egyveledet, zagy vallodot, ſ-csak a' ſzine, a' kűlső tetzéſe maradt nagyobb réſzént: ha valaha moſt, moſt, *eſtek az Iſten fiai az embereknec leányival* buja *ſzerelemben*, és azockal közösűlvén, nemzettenec ſ-ſzaparétottanac ég és föld dög-

Eſa. 1. 4. lelteto ſzámtalã *nemtelẽ fiakat leányokat.* Lelki teſti temérdec nagy háládatlanságinc magas és az eget érő halmokban tetézödtec. Es nem hogy az Iſten kegyelmes, ſ-türő ſzenyvedő voltánac dus gazdagsági, e' ſzörnyű el-vetemedetſéginkben meg-győzhettenec, ſ-csak leg kiſſebb igaz meg-jobbuláſra-is indéthattanac volna; de még inkább néki hizakodtunc, ſ-meg-általkodtunc, az Első világiaknál-is inkább. Mert Sodomává Gomorává lőtt

Orſzá-

Országunk: Pharahók mind a' kegyetlenségben, s-mind a' meg-téréssel valo-jáczodozásban minden rendec, de főképpen a' hatalmassac. Gonosz hitetlen a' Szivőnc a' nyakas Israellel, Isten ingerlőc vagyunc mind maga személlyében, mind penig minden rendeléſiben. Az Acán vétke, az az, az Istenéinec sűrű sok el-huzási, vonási, orzási s-igaztalanul biráſi mid nyilvánságos erőszac, s-mind tőrvényes szinek által, már vétkeknec sẽ tartatnac e' Nemzetben. Alig volt ki-folyobb, a' Cananæusoc istentelenségeknec pohára, a' miénknél. Ugy bántunc Achábként, sok igaz *Possessor*ockal, az ő javaiknac dolgában, mellyeket meg-kivántunc, mint a' méheckel a' mézért, Istentől az illyeneknec oltalmazásokra engedtetett hatalmunknac rut *abusus*ával. Igazság üldőzők, s-annak Hirdetőjinec buzgoságos Valloinac kergetői, nyomorgatoji és fogyatoi voltunc Jezabellel. Es noha a' nagy türhető, s-nagy kegyelmő Isten, számtalanszori mind kéréſi s-áldáſi; s-mind sűrű menydörgő fenyegetési és kemény ostori által serkengetet, s-ingatot a' megjobbuláſra; de soha *nem akartuk eszünkben venni* a' nyakas Sido Nemzetként, *a' mik békeségünkre valoc* voltanak: a' mint hogy még ma *sem esmérjük*-meg *a' mi látogatásunknak napját* Jerusalemmel. Még sem busulna meg, a' boszszu állo Isten, s-nem lobbanna-fel az ő tüzes haragja fejünkön! Inkább azt kell a' Siralmas Prophétával mondanunk, hogy *véghetetlen nagy irgalmasága Istennec, hogy tellyességgel meg nem emésztettünc*: hogy egész mind az elő számlált szörnyű veszedelmec egyszer s-mind el nem burétottanac bennünket: holott mind azoknac az Istennel ujat-vonóknac istentelenségekbẽ törkig uszunc. Sir. 3. 22.

Im hagyot azért még Isten, szintén el-fogyando Nép, nyakas Magyarság! ôrôcké áldandó irgalmából idôt
Gen. 6. 3. meg-téréſedre, mint az elsô Világnac: meg-láſd hogy tovább annac követésében elô ne menj. Mert félô hogy nincsen néked nem hogy *száz husz eſztendôd*, de csak husz-is hátra: nyilva utolsó veszedelmednec viz özöne burét és veszt-el. Mint orvoslod azért nyavalyádat, mely talám már gyogyulhatatlan-is? Oh vajha meg-hatodtál volna ennyi romláſidra, hogy fájna immár valaha a' sok oſtor, s-emelhetnéd romlásodnac érdemes okaira elmédet! mert ebben leletne valami reménség gyogyulásod felôl: melyhez ennélkûl ingyen sem kezdhetni. Mind igen nehez gyogyuló szarvas vétkec ezek; de ugy teczik az elsô és utolsó leg veszedelmesb. Kevés Hittôl-szakadtat, s-Meg-vakéttatottat-is olvasunc hogy meggyogyult volna; kiváltképpen ha szántszándékbol, *s-fel-emelt kézzel való* a' gonozság: *Mert ha szabad akaratbol vétkezéndünc, az igazságnac vétele után, nem marad oſz-*
Sid. 10. v. 26. *tán a' bûnökért áldozat*, azt állatja az Apoſtol, ezen rézben. De talám nem ment még mindnyájunc réſzérôl szintén ennyire az állapot. Meg-térhetünc talám még az Isten gazdag kegyelmébôl! Oh a' nagy Istenért, ha Cainnal el-estünc, ne fekedjünc s-ne maradjunc ô vélle
Gen. 4. 13 a' véteknec sárában, hogy ezt mondanoc: *Nagyobb az én bûnöm, hogy sem mint meg-bocsáttathatnéc.* Lám Istentôl
Gen. 3. v. 15. el-szakadt elsô szülöinc, *a' meg-igértetet Mag*ban hivén, s-meg térvén, kegyelmet nyerénec Istennél! Lám Sz. Péter szemtôl szemben tagadá meg Chriſtuſt, mindazáltal magát meg-eſzmélvén s-keserô siralommal, megszánván bánván vétkét, mindjárt kegyelemben vétetéc.

Nin cs

Nincs ſoha nagyobb vétec a' kétségben eſéſnél. Az elſő Világiak közzől-is noha ſzörnyű vétkekben éltec, ſokan meg-tartattanac; mind azoc tudnia illik, valakik látván a' viz özönnec el-jövetelét, hittenec a' Nöé által fenyegetődző Ur Iſtennec, és minek előtte a' vizben fúladnánac, meg ſzánták bántác cselekedeteket, ſ-ő Szent Felségéhez meg-tértenec. Ezt itilic némely elmés Irás magyarázoc, hogy ſzent Péter jelenteni akarja ama' ſzavában: *Melyben el-menvén a' lelekeknek-is, mellyek vannac a' tömlöczben, prædikállot.* Holot e' Gőrög igén, ἐν φυλακῇ nem tőmlöczőt, hanem vigyázáſt, (mivel illyet-is jegyez e' ſzó) értenec; illyen formán: Chriſtus az ő Iſteni természetiben, a' Viz özönben el-veſzett emberec Lelekeknek is valakik az Iſten rettenetes oſtorát látván, *vigyázásban* voltanac, az az eſzekben vőtték magokat, megtartatáſt prædikállot. Vagy a' mint magok ſzava vagyon; Chriſtus azokért-is meg holt, a' kik rettenetes lator cselekedeteckel magokra veſzedelmetis retteneteſt vonſznak csak a' teſti nagy káron tanulván, ő benne hidgyenek. Erre magyarázzák ſ-értik a' következendő 4-dik réſzben, a' 6-dik versbéli ſzavát ezen Apoſtolnak: *Ennek-okáért prádicáltatott az Evangelium azoknak-is a' kik megholtanak* (a' viz özönben) *hogy kárhoztatnának ugyan emberek ſzerént teſtben: élnénec penig Iſten ſzerént, lelekben.* De ha ebben akadozna-is valaki, ahonn a' minden reménséggel tellyes nyilvánságos által-beſzéd, akar mely nagy rettenetes bűnő embernec, ſzent Pálnál, ki azt beſzélli az Epheſusbéli hiveknec: *meg-holtatok-volt* ugymond, *a' vétkekben és bűnökben*. *Mellyekben régen jártatok, e' világnak élete ſzerént, kinek hatalma vagyon a' levegő*

Piſcator. Biſterf.

1. Pet. 3. v. 19.

"
"
"

Eph. 2 v. 1, 2.

égen, a' lelken mely most munkálkodik a' vakmerô emberekben. Mely világi élet, és annac fejedelme szerént-valo járás, ki-fejezett s-nevezett nemeiben, mik legyenec, laistromban vagyon véve ezen Apostolnál, Romaiakhoz irott levelének elsô részében, a' 21-dik v.stôl fogva a' részneс végéig: *Noha esmértéc* ugy-mond *Istent, mindazáltal mint Istent nem dicsôittettéc, sem néki hálát nem adtanak, hanem az ô okoskodásokban hijában valocká löttenec, és az ô balgatag szivek meg-setétedet. Es mikor magokat bölcseknec vallották lenni, balgatagocká lôttenec. Mert a' halhatatlan Istennek dicsôségét el-változtattác*, s-a' többi. Alább: *Kik tellyessec minden hamissággal, paráznasággal, latorsággal, fösvénységgel, gonoszsággal, irigységgel, gyilkossággal, &c. &c. Sugarlóc, rágalmazóc, Istennec gyulôlôi, boszszuságra ingerlôk, kevéllyec, dicsekedôc, gonoszságnac találoi, szûléjeknec engedetlenec, &c. &c.* Olvasd egészszen a' verseket, s-fontold szorgalmatossan. Ezekben mondja már az Ephesusbéliekhez irt levelnec 2-dik részének, 3-dik versében hogy *jártunc s-forgottunc mi-is regen mindnyájan a' mi testünknec kivánságiban, azokat cselekedvén, mellyek a' testnec, és a' mi gondolatunknac teczenec vala, és valánc a' haragnac fiai, mint szintén egyebec.*

Rom. 1. v. 21. ad fin.

Csel. 5. 34. 35. &c. Joh. 3. v. 1, 2. Csel. 8. 1. 1. Tim. 1. v. 13.

A' mi a' derék meg-vakulást illeti, a'hol ama' derék Pharisæusoknac, Gamalielnec, Nicodemusnac, és Saulusnac (ki szent Pál) példájoc. Ez utolso maga megvalja, mely vak volt ô a' világosságban, és abbéli álnokságából, mely istentelenôl viselte ô magát Christushoz, és az ô Evangeliumához. *Káromkodo, üldözô, és boszszuság tévô valék, de könyörült Isten rajtam.* Mit nézet vallyon benne? *Hogy én bennem* ugy-mond, *elsôben meg-mutatná a' Jesus*

a' Jesus Christus, minden kegyelmeſségét, hogy lennéc (a' tőbb kegyelmet nyert nagy bűnősőckel egyűt) *példávul, az ő benne hivőknec őrők életre.* Igy azért látjuc mind ezekből nyilván, hogy ſem ama' Tiz Rendben elő ſzámlált, ſem penig akar mely nagy Bűnőkben eſett bűnősőknek-is, nem zároltatott ugy-bé az idveſségnec ajtaja, hogy idvezűléſe felől tellyeſséggel ſemmi reménség nem lehetne: vagyon igen-is. S-e' gondolattal kapd-meg ſzegény kétségben eſéſre hanyatlo lelkedet: melyről a' KETSEG TORKABOL KI HATLO LELEK-ben tőbbet. *Nem-is csal-meg e' reménség* téged; csak a' ki az elő ſzámlált nagy Bűnősőket eſetekben követted; a' kiken Iſten kőzzőllőc meg-könyőrűlt, kőveſſed fel-keléſekben-is. *Soha csak egyet-is az irgalmas ſzeléd Christus, az ő hozzá folyamodott Nagy Bűnősőc kőzzől, az ajtón ki nem űzőt*: kiket inkább *maga hij magához, hogy meg-könnyebécse.* Ez az egyetlen egy utja, az élő Iſten haragos kezeiből-valo ki-menekedéſnec. Rom. 5. 5. Joh. 6. 37, 38. Matth. 11. v. 28.

2 Máſodſzor, Intetűnk-is ezen Tanuságból, hogy ojuk magunkat minden ſzorgalmatoſsággal, tőbbé az élő Iſten haragos kezeiben ne eſsűnc. Meg-értők minémő vétket ſzokták a' Bűnőſt oda ejteni; azokat azért mint a' tűzet ugy kerűljűk. Indétáſul lehetnec nékűnc, a' Tanuságnac mind az őt Okai: hogy 1 rettenetes boſzſzu álló az Iſten, ſzőrnyűséges az ő haragja, mikor az derekaſſon fel-lobban. 2 mindenhato ő: valaki az ő kezeiben akad, ſenki azt az ő kezeiből ki nem veheti; 3 kicsoda-is a' ki őtet meg-kérelheti az ő buſultában? &c, &c. Ide valo az-is, hogy kiváltképpen minek utánna egyſzer már az ő haragos kezeiben eſvén, meg-eſett ő 2. Haſz.

Szent Felségének szíve rajtunc, s meg-szabadultunc; ha ismét szerencsétletjűc magunkat, viszsza térvén a' régi, vagy hasonló bűnöknec okádásira, kétszerte szörnyebb kezeiben esűnc a' haragos Istennec: *és így utolsó állapotunk sokkal gonoszb lészen az elsőnél.* Azt izeni volt Roboam Király, az iga meg-könyétésért supplicalo
1. Reg. 12. Népre: *Az Atyám csak ostorral veri titeket, de én Scorpiokkal verlek*: ez esnék hidgyűk rajtunk: az élő Isten kezeiben-valo utolsó esésönc, ollyan lenne az elsőhöz képest, mint a' mérges tűzes scorpiockal valo verés s mardosztatás, a' szij ostorral valo sujtoláshoz képest.

Ojuc tehát magunkat, s oltalmazkodjunc felette igen. De mint? Am meg-vagyon ama' két uttal meg-
Matth. 12. szállot nyavalyás embernec példájában Máthe Evangelistánál: Ki-menvén ugy-mond, egy emberből az ördög, jár száraz hellyeken, keresvén nyugodalmat és nem találván. Meg-tér azért az, az elébbeni hellyére,
v. 44. s találja azt *üresszen* (kitől üresszen? bizony Christustul) *meg-seperve* (mitől vallyon? nyilvan az istenes szent kéjzségektől, és indulatoktul, mellyektől az ördög, mint szintén a' jo szagló ember, a' gonosz szagtol irtozic) és *fel-ékesétve* (mivel? kétség nélkül vigyázatlansággal, testi bátorsággal, és minden vétkekre valo hajlással) Azon legyünk azért, hogy Christust szünetlenül szállásunkan tartsuk: mert olly vendég fogadó a' mi szivönc, mely soha uresszen nem álhat két Vendég miat, mely Christus,
Gen. 3. 15 és az ő sarkában járó s azt tapodó *mardosó* Eördög. *Chri-*
Eph. 3. 17. *stus penig hit által lakozik a' mi szivönkben.*

Az istenes jo indulatokat ugy nem seperjük-ki, ha *a'*
1. Thess. 5. *lelket bennünk el nem oltjuc.* Vigyázatlanságnac s testi
v. 19. bátor-

bátorságnac álmát, semmi hatalmasban szemünkből ki nem pattantja, mint ha az a' gondolat lészen szakadatlanul szivünkben, mellyel édes Idvezétőnc a' vigyázásra serkenget. *Vigyázzatok, mert nem tudjátoc, sem a' napot, sem az orát, a' mellyen az embernec Fia el-jő.* Ismét: *Ojátok magatokat, hogy valaha szivetec tobzodástol, részegségtől, és e' világi szorgalmatosságoktol* (ezek a' testi bátorságban merülés) *meg ne terheltessenec: és hirtelenséggel ne jőjön rejátok a' nap.* Légyen a' mi kegyelmes Istenünknek, meg-előző, meg-segéllő, s-végben-vivő kegyelme, a' Serkentő Ora bennünc, ez szent Ezközök mellet! Amen!

Matth. 25. v. 13. Luc. 21. v. 34.

JOSEPH ROMLASA.

Avagy

MAGYAR NEMZET MDCLVIII

Esztendőbéli nagy pusztulásán, annak MDCLIX-ben nem kicsiny öregbüléssén-való Keserge-se, az Isten Anyaszentegyházának.

Amos 6. v. 6.

Nem szánnyátok a' Josephnek romlását.

Prædikáltatott, Tekéntetes és Nemzetes néhai boldogul ki-mult IBRANYI FERENCZ teste felet, 29 Julii 1659-ben, az Ibrányi Egy-házban.

MEDGYESI PAL által.

SAROS PATAKON,

Nyomtattatott ROSNYAI JANOS által. 1659.

RM I. 8° 864/kötet 3

R 2005-2006

Solt. 44. v. 23.

Te éretted naponként ő̈lettetűnk: és tartatunk mint a' meg meczczendő̈ juhok.

2. Cor. 4. v. 11.

Mert mi kik élűnk, mindenkor a' Jésusért halálra adatunk, hogy a' Jesusnak élete is, a mi testűnkben megesmértessék.

Rom. 8. v. 18.

A' miket mostan szenvedűnk, nem hasonlétandók a' dicső̈séghez, mely nékűnk meg-jelentetik.

KEZDŐ BESZED.

Sak ollyan ez az élet, mint a' víz, mellyet fog valaki, ki-önt, s-oda lészen; e' beszéddel mozgatja-vala amaz okos Tékoai Aszszony, a' Dávid, Absolon ellen meg-keményedett szívét. *a.* Nem tűrtethetem itt magamat, hogy Mosesnek egykori igen hatható szavával fel ne kiáltsak: *Oh ha eszek volna, értenék ezeket, és meg-gondolnák az ő végeket!* *b.* Vajha vajha voltaképpen meg-hatná e' gondolat lelkünket, hogy ollyanok vagyunk mint a' víz, mint a' ki-öntetett víz, mint földben bé-enyészö víz, ezentúl ingyen meg sem téczö víz! a' jönne mindjárt-ki belőle, hogy tulajdon *a' nevetés közben-is* mint Salamon szoll, *fájna a' szivünk, és örölésünk szomoruságra fordúlna c:* a' szent Jakab intése ként, *oh mi* szegény *bűnösök keseregnénk, sírnánk, nevetségünk siralommá változnék és örömünk keserűséggé*: és igy *meg-tisztitanók szivünket*, igaz meg-térés által. *d.* Oh nagy Isten, mi kegyes Urunk, *tanécs minket, ugy tudni számlálni a' mi napjainkat, hogy bölcs szivet öltözzünk-fel. e.* Amen!

a. 2. Sam. 14. v. 15.

b. Deut. 32. v. 29.

c. Prov. 14. v. 13.

d. Jac. 4. v. 9.

e. Psal. 90. v. 12.

Az Igék.

II. Sam. I. vers. XX.

Meg ne mondjátok ezt Gathban, és meg ne jelencsétek az Askelon uczáiban, valamiképpen ne örvendjenek ezen a' Philistæusoknak leányi, valamiképpen ne tapsollyanak ezen a' Környülmetéletleneknek Leányi.

Mitől fél a gonosz, az esik rajta; de az igaznak kivánságát Isten meg-adja, azt mondja Salamon a' Példabeszédekben *f.* Saulon és Dávidon ez valoban bé-telék. Amaz egész életében mind csak azon teprenkedék, mint oltson mentől hamarébb vért ennek szemében, ne kapja-el Királyságát; az esik-meg nagy hirtelen rajta, a' mitől félt retteget: ő vész-el véletlen, Dávid békével marad; és a' kiralyságot amaz el-veszti vén, ennek adja Isten. A' dolog igy eség: Ki-jövének a' Philistæusok egész minden erejeckel, az Israel ellen, az Israel népe is táborban száll ellenek, megütköznek egy mással, meg-verék igen az Israelt, a' Saul Fiai-is, a' szerelmetes Jonathással együt el-vesznek. A' Király maga a' Saul még életben vala; de ő néki-is neki esvén a' Nyilasok, midőn igen meg-nehezednék a' harcz ellene, maga fegyverében ereszkedék; és igy mind maga s-gyermeki, és az Israel egy napon el-esének. Megviszik ennek hirét Dávidnak Siklágban, a' holott tekereg vala Saul előt: ki meg értvén az Isten népének e' véletlen nagy romlását, el-keseredik, és nagy keserüségében meg-szaggatja ruháit vélle lévőivel egyetemben, és reggeltől fogva egész estvéig sirának és böjtölének. Sőt ez nagy romláson egy igen késerves Eneket-is szerze Dávid, mellyet az Israel népének örök emlekezetben hagya. Ennek az Eneknek része, a' fel-vött igék. Igy kezdetik az Enek, a' 19-dik versben: *Oh Israelnek ékessége, a' te magas hellyeiden a' meg-ölettek, mint estenek-el az erősek!* S-ez után

f. Prov. 10. v. 24.

1. Sam. 29 & 31.

2. Sa. 1. 4. v. 11, 12.

v. 17, 18, 19, 20. &c.

után következik már a' Leczke: *Meg ne mondjátok ezt Gathban, és hirt ne tegyetek e' felől Askelonnak uczáiban, &c.*

Czélja ebben Dávidnak, hatható fontos beszéddel ki-jelenteni a' véletlen veszedelemnek igen nagy és gyalázatos voltát: és egyszer s' mind az ő lelkének felette nagy keserűségét ezen. Kettő vagyon *az* Igékben: 1. a' Tilalom: *Meg ne mondjátok ezt Gatban, &c.* 2. az Oka: *hogy ne örvendjenek ezen a' Philistæusoknak Leányi, &c.*

Az Elsőben kettőt viszgáljunk-meg. Először e' szókat: *Gath* és *Askelon*; Másodszor, Miért tiltja e' romlás hirének ki-vitelét a' Philistæusok közzé; holot leg először-is ők tudták ezt meg, mint a' kik-is cselekedték ez szörnyű rontást az Isten Népén? *Gath* és *Askelon*, a' Philistæusok közöt a' leg hiresseb Városok valának, a' hová jönnek vala, leg elsőben-is mint szokot lenni, minden felől a' hirek, s' onnan osztán egyébbűveis minden felé ki-terjednek-vala. Vagy a' rész, az egésszért, a' két fő Város, egésszen a' Philistæusoknak minden Tartományikért, vétettetik. A' mi nézi a' másodikat; avagy azért tiltja, e' veszedelemnek az ellenség közt ki-hirhezitését, hogy a' Saul fiainak, nevezet szerént az ő szerelmes Lelkének Jonathásnak el-eséset; de kiváltképpen a' Saul fegyverben ereszkedése, mint hogy csak külön magában lött vala az, ugy itélhette Dávid, hogy nem esett volt-még a' Philistæusoknak fülökben. Vagy a' mi leg hellyesseb, kivánság ez inkább, mint tulajdon képpen-valo tilalom, mint ha igy szollot volna Dávid: Adná Isten, vagy adta volna, hogy ez az Isten Népének illy szörnyű siralmas romlásának gyalázatos hire, ne esét volna, az Istent és az ő Népét illy halálban gyülölő s' üldöző Ellenség-

lenségnek, a' Philiſtæuſoknac fülökben, ne kaczagnánac rajtunc, és annyival-is inkább el-kunáſzván ellenünc, ne öregbednéc bánatunc!

A' Második Réſzecskében, ezek a' meg-viſgálandó Czickelyek: 1. Miért hogy Leányit mondja a' Philiſtæuſoknak, ſ-nem Fiait-is? *Felelet.* Mert ez Nem ſzokta-vala a'kori időben a' *triumphuſok*at *perag*álni, e' féle nagy pompás örvendezéſeket cselekedni. Mint mikor az Iſten Népét kergető Pharao Népe a' Tengerben veſze, Mária az Áron attyafia éneklé meg, az egéſz Iſrael Aſzſzony-állatinak Séregével az örömet *f.* Igy mikor *Jephte* a' Hammonitáknac meg-verétek után haza menne, az egy-gyetlē eg' Leánya, Leány társait mellé vévén, vivé végbē az ezen való nagy örömet. *g.* Goliáth veſzéſének örömétis, az egéſz Iſrael Aſzſzonyi állati éneklék ſ-jáczák-meg, mikor ezt-is kiáltják vala: *Saul-is meg-verte az ő ezerét, de Dávid az ő tiz ezerét. h.* 2. Hát ez kettőztetéſſel, *ne örüljenek, ne tapſollyanak*, mit akar? *Felel.* Ez örüléſnek felette nagy voltát fejezi ezzel-ki; hogy nem csak valami közönséges öröm volt ez, hanem olly buzago, friſs és pompás, hogy ugyan tombolt az ellenség, és a' teli torokkal ütött nagy kaczajoknak csendülése az eget láttatott érni. 3. Vagyon még más kettőztetéſ-is, *a' Philiſtæuſok Leányi, a' környülmetéletleneknek Leányi*; mire valo ez-is, mert hiſzem mind csak a' Philiſtæuſok értetnek? *Felel.* Jegyeztetik ez tapſoló örömnec, felette igen gyalázatos boſzſzuſágos volta, mint a' mellyet nem valami köz Ellenség, hanem a' leg-dühöſſebb, a' Sidó vallást, melynek béllyege a' környülmetélkedés, tulajdon gyükerében leg inkább gyülölő ſ-üldöző, környül-metélet-

f. Exod. 15. v. 20.

g. Jud. 11. v. 36.

h. 1. Sam. 18. v. 6.

téletlen Philistæusoc cselekedték. Ez azért a' Dávid egész szavának, egy summában értelme: *Nagy, felette igen nagy, a' siralmas romlás csak magában-is rajtunk; de mind keservesb, hogy immár a' mi leggyűlöltebb, legfenébb ellenségünknek telik azzal kedvek, kik azt közönséges Comœdiákban jáczák-meg mentől boszszontóbb és gyalázatosb képpen lehet.* Innen illyen a' *Tanuság*:

Az Isten Népének, az ő közönséges csapásában és romlásában, siralminak nagy öregbülése, és keserűségihez keserűség adás; midőn az nem csak meg-esik rajta, hanem egyszersmind gyűlölőinek, rajta kaczagoinak szájokban-is akad az. Tanuság.

Ihol ez az, a' minn leginkább, Dávidnak és az Isten Népének (mert annak éneke az) szive fáj. Ezen jelentetik a' Prophéta amaz szavában-is, mellyel az Isten Somromnac szörnyűséges romlása felől-való fenyegetését, bé-rekeszti: *Gath városának tudtára ne adjátok, ne sírjatok, az Ophra házában űlly porban.* Mint ha mondotta volna: oh ezt a' nagy veszedelmet, *mellyen a' magam lelke-is elkeseredet* (mert igy szol) *jajgatok már énjo eleve ezen, ruhátlan és mezitelen járok: sírok mint a' sárkányok, és jajgatok mint a' strucz madár fiai;* oh ne engedjétec Gathban, amaz igen gyűlölséges ellenség köziben ezt ki-hirhezteni; *ne sírjatok*, nagy kiáltozással tudnia-illik, hanem csak lassu zokogással, alattomban gyászoljátok-meg ezt: hogy ez nagy romlástoknac hire ki ne mennyen, s-ne tapsoljanac a' rut környülmetéletlen népec, és ne üssenek nagy kaczajokat rajtatok; mely sockal nagyob fájdalom és keserőség-is lenne. Hogy a' kezünc alat lévő példából-is állassuk Mich. 1. v. 10. v. 8.

lassúk e' Tanusságnak igazsagát; ám az Jabes Gileadbéliek, meg-értvén miket cselekedtenec volna a' Saul és az ő Fiai testeckel (tudnia-illik midőn a' testeket foztogatván, rájok találkoztanak volna azokra a' Gilboha he-
1.Sam. 31 gyén, el-vágác a' Saul fejét, és hadi öltözetitől megv. 8, 9, fosztván, el-küldözék azokat szerte széllel a' Philistæu-
10, 11, sok földén.., hogy hirt mondanánac az ő bálványinak
12, 13. templomiban, és az othon-való népnek: a' testét penig, a' fiaijéival eggyűt, fel-feszéték, Bethsan városának kerétésén) fel-kelénec, és mind egész éjszaka menének, és elhozák a' Saul és az ő Fiainak testeket, s-el-temeték: és heted napig böjtölének. Vallyon mi okon lött ez nagy fel-buzdultság, hogy ez erős férfiak igy hálálra vetették magokat, mi haszon-is volt már a' holt testekben; és kiváltképpen miért böjtöltek illy sok ideig, holot már a' testeket el-hozták volt? Kétségnélkül, a' nagy gyalázaton indult volt kiváltképpen még lelkek, mely Királyokon, és az egész népen esett vala. Hogy immár többé nem forogván azoka' testek az ellenségnek szemek elöt a' kerétésen, ne ujétaná meg a' gyülölséges nép, nyomorodott Israelen-valo kaczajit, és mind annyiszor azó keserűségek-is ne ujulna.

Okai. Ezek a' Tanuságnak Okai. 1. Mert ezen az ellenség annál-inkább el-bizza magát, s-meg általkodik a' gonoszságban. Mi e' világ a' dolgot a' jo és gonosz szerencséből mérsékli. Még a' Pápisták-is annak itéletin s-szaván járnak, midőn az Ecclésia igaz voltának eggyik jelének, e' világi boldog állapatot állatjác lenni. De mit mondoc e' Világiakrol? Még magoc a' hivek-is, nem mindenkor ohattyác magokat e' fertelemtől: nem csak a' gyengébbek pe-

Bellar. de Not. Ecclesiæ.

bek penig, mint Gedeon, ki hogy el-fordult vala jó ízerencséjec, azt vélte hogy *Isten el-hagyta őket*; hanem a' nagy szentek-is, miként Dávid, ki látván minémű jó és kedves állapatbã élnec, az istẽtelenec e' világon, az igaz hivek penig ellenben, szűntelen nyomorgattatnának, meg-valja maga egy Soltárban, hogy kicsiny hija volt, hogy ezen *lábai meg nem iszamodtanak*, az az, hogy csak nem azt mondta, hogy *haszontalan a' kegyes istenes élet*, mint maga alább magyarázza, hogy nem jó ũgy az isten félőknec ũgyők, hanẽ a' gonoszoké, az Istent kélértőké jó. Hogy ne itélnének hát sockal inkább e'képpen a' gonoszok, és hogy ne biznák-el magokat, s általkodnának-meg sockal inkább az istentelenkedésben a' hivek ellen. Keserűség hát, valoban nagy keserűség, midőn az Isten népén nem csak meg-esik a' romlás, hanem annac hire a' gyűlőlőknec nyelvekre-is akad.

Judic. 6. v. 12, 13

Pſ. 33. 4. v. 13.

2. De nem csak meg-általkodnak annyivalis inkább a' hitetlenec ezen, hanem egyszer s-mind káromlásra-is vetemednec. A' Dávid ama' siralmas nagy kettős esetiből vétkéből, minémő rút káromkodásra vőn az ellenség alkalmatosságot, a' mint Nathan jelenti! Három ellen szoktac penig illyenkor a' dűhős Gonoszakarók, és Ellenség káromkodásokat okádni: *Isten* ellen, az *igasság* ellen, a' *Hivek* ellen. Istent mint káromlják az illyen alkalmatossággal, eszűnkben-vehetjűk Mosesnec ama' szavából, mellyel mondottatic a' Soltárban a' *tőrésre állani*, hogy Isten az ő pártos népére ne rohanna, s egy szempillantás alat meg ne emésztené azt; melly szót három-helyen-is olvasunc az ő könyveiben: *Uram Isten ne vesszesd-el a' te népedet---mert igy szolnának az Ægyptusbéliec és*

2. Sam. 12. v. 14.

Pſ. 106. 23.

Exod. 32. v. 12.

Num. 14. v. 16. *a' több népek, kik a' te nevedet hallották: álnok gyülölséges szívvel vitte ki* (az az magyarán ki-mondva, csak ki-csalta) Deut. 9. v. 28. *őket a' hegyek közziben, nem vihette-bé őket a' földre, mellyet igért volt nékik, s azért ölte-meg őket.* Ez gondolattal ostromlá s hajtá-meg Josué is az Isten meg-haragutt szivét, ama' nagy ijetségben mikor Haji alat az Isten népe meg-veretteték: *Meg-baljác ezt, óh Uram, a' Cananeusok--- környûl vesznek minket, és el-vesztik a' mi nevünket a' földről, mitt tselekedszel a' te nagy nevednek?* Jos. 7. 9. Mint ha mondotta volna: lehetetlen dolog hogy a' te neved meg ne mocskoltassék ez hir halva. Igy káromlá-meg Rabsaké sokuttal, de kiváltképpen ama' szavában a' felséges Ur Istennek nevét: *Kicsoda mind a' földön lévő Istenek közzől, ki meg-szabadéthatta volna az ő földét az én kezemből, hogy a' Jehovais ki szabadéthatná Jerusálemet.* 2. Kir. 18. v. 39. Esa. 37. 10. Igy maga-is az Assyriai Király Ezechiasra valo ez izenetiben: *Meg ne csaljon tégedet a' te Istened, a' kiben te bizol.* Mellyet a' többivel egyût, minémő nagy szidalom és szörnyü káromlás gyanánt vött légyen Isten, meg-tetszic az ő szent Felsége szavaibol, mellyel izene az igen meg-rettent Ezéchiás Királynac: *Kit szidalmaztál-meg* (fordétván be szédét az Assyriai Királyra) *és kit gyaláztál-meg, s-ki ellen emelted fel szódat? kétség nélkül az Izrael szent Istene ellen.* Cap. 19. 22, &c. Hi szem nem csak meg-kettőzödött, hanem ugyan megbokrosodott szív fájdalom, midőn az Isten Anyaszentegyházának szerencsétlen állapotokban esése, s-forgása, a' kegyetlen gyülőlőknec nyelvekre akad!

Második, a' mi ellen illyenkor a' káromkodás esik, az Igasság maga, a' jó ügy, Isteni vallás. Mely ellen-is, az elébb emlétett gonosz Rabsaké, mint fel-tátotta vala szájat:

száját: *Hogy ha azt mondgyátok* (az Istenfélő Királyra izen vala igy) *a' mi Istenünkben bizunc*: nem azé az, a' kinec magaságit és oltárit el-rontotta *Ezechias, és mind Judáhnak, mind Jerusalemnek meg-parancsolta; ez oltár előt imádkozzatok Jerusalemben.* Mint ha mondotta volna: Hamis istentelen vallás az, mellyet Ezechias bé-hozot, nem áldja-meg soha a' Jehova: ezért vagyon az ő nehéz keze rajtatok! Oh duplás nagy keserűség! Harmad rendben magoc az Isten igaz Hivei vannac, kiken illyenkor a' káromlás esik. Azt mondták Dávidnac a' nagy inségben, az ő ellenségi, hogy az a' nyelvekre akada: *Nincsen ő néki szabadulása az Urtol.* Mint ha igy szollottac volna: elhagyta az Isten, el vette mint istentelent. Sémei-is mely rútúl szidalmazza s-káromlya vala őtet, Absolon előtt futtában: *No ki*, ugy-mond, *no ki te vér szopó istentelen ember! Visza adják hiszem a' költsönt &c, imé a' nyomoruságoknak közepette vagy, mert vér szopó vagy!* Kinek lelke nem fojlódnék-meg illyenkor, az őszve csomolykozott sok keserűségen!

2. Teg. 18 v. 22.

Solt. 3. 8.

2. Sam. 16 v. 8, 9, &c.

3-dik Ok. Mert még a' magunk pártyán lévő Jók közzől-is (mint fellyeb rebesgetém) ezen igen meg-útközznek; és vagy meg-állapodnac meg-lankadnak az igaz jobban; vagy némellyek ugyan hátra-is álnak. Mit jelent vallyon édes Idvezétőnc, ama' *kövecses földben esett magnak* példáján, hogy tudnia-illik, *fel nevekedvén az, mihelyen a' Napnak hévsége meg-sütötte, el-hirvadt*? Maga megmagyarázza; tudni-illik hogy sokan, a' kik az igaságot bé-vötték-is, e' féle nehéz állapotoc késértetek találván őket, el-szakadtanac az igaságtol. Terhesek erre mind a' régi s-mind az ujabb példác. A' Machabeusok idejében,

Matt. 13. 5, 6.

2 Mach. 5. & 6.

ben, rettenetes nyomorgató üldözés támadván a' szegény Sidók ellen, meg tiltaték a' Sidó Isteni tisztelet, a' szentséges Templomot-is el vévék tőllök, s illyen *Edictum*ot adának-ki, hogy valakik a' Görögöknec rendtartásokra (pogány bálványozó vallásokra) nem hajolnának, meg ölettetnének. Melynek mindjárt példájátis mutaták. Mert hozának elő két Aszszonyi állatokat, kik gyermekeket Sidó modon környül-metélték vala az *Edictum* ellen, csecsekre fel-akasztott s-meg-fulasztott édes magzatjockal együt, kiket a' város uczáin alá s-fel hordozván, végtére a' kőfalokon taszigálác nyakra főre alá. Ugyan ackor, sok nép a' közel valo barlangokban futván, hogy titkon a' Szombatot meg-idlenéc; fülökben eséke za' Hohéroknac, rájoc küldénec, és környül vévén rájok gyujtác a' barlangokat, és igy perselék-meg oket. Aztjelenti a' Historia-iró, hogy annyira meg-rettent volt a szegény Sidoság e' szörnyü kegyetlenségen, hogy senki a' szombatot meg-tartani nem merészlette; Sőt csak Sidónak-is nem merte magát mondani senki: Christus Urunc idett, tulajdon maga jelen-létében, a' maga tanitványi mint járának? Alig foghaták-meg a' Mestereket, *el-futának mellőle s-oda hagyák őtet.* Az ultátol fogva való sok üldözés-is, kiváltképpen amaz nevezetes Tizöldöklés, és az Antichristus igája alat, menyi sok teméntelen ezer kereszttyéneket szakasztot-el Christustól? Illyen szörnyü káros, az Isten népén forgó sok romlás, mind maga s-mind ki hirhedése annac a' gyülölők köziben. Innen lőn régen, s-ez ok indétá Istent, hogy midőn Ægyptusbol az ő még igen gyenge Népét ki-hozná; nem vivé az által uton, *mert az Ur* (igy szol az Isten

v. 9.

v. 6.

Matt. 26. v. 56.

Exod. 13. v. 17.

az Istennek lelke) *azt mondgya vala, nè talám meg-bánja ez nép hogy Ægyptusból ki-jött, ha látándgya a' hadakat, és hátra tér.* Keserû nagy méreg kár!

4-dik Ok. Ha kik az ellenség közzöl az igasságnak hirét halván, mivel ezt mondgya Salamon amaz ö könyörgésében, hogy *azok közzöl is az Isten-hirére el-jönnek imádkozni a' Jerusálemi Templomban*; a' kik mondom az ellenség közzöl igy fel-indulnának-is lelkekben; a' Hiveken esett nagy romlásnak, a' Gyülölök nyelvekre akadott, és azt veszedelmes költésekkel ki-terjesztett hirén meg-útkoznek s-hátra térnec. Mint minden idöbéli példák; a' majiak-is ezt a' jóknak nagy szivek fájdalmára mutogatyák. Ugyan-is ha az jók közzül-is, a' kik már meg-tértek, oly fokakat meg-tántorét ez, mint az elsö s-harmadik Okokból meg-értök; mentül inkább azokat, kik még csak râ gondolták volt a' meg-teréstre magokat? Nem oknélkül *Nem kicsiny öregbûlése tehát, az Isten népe siralmának a' nagy romlásokba, s-keserûségéhez, keserûség aadás, midön az nem csak meg-esik rajta, hanem egy-szer s-mind, Gyölölöinek s-rajta kaczagoinak szájokban-is akad az.* 1. Reg. 8. 41.

Menyünk a' Hasznokra. 1. Meg-feddetnek itt Elsöben amaz fa természetö emberek, a' kik e'féle szomorú állapotján az Isten Israelének, ingyen meg-sem illetödnek, hanè ugy viselik magokat, mint ha semmi gondjok nem volna. Minemö emberek mindenkor bövön találtatnak az Isten Anyaszentegyházában. Illyenek voltak azok a' kikröl ám Amos panaszolkodik, kik mikor a' Joseph háza meg-romlott, s-azon egy szivel lélekkel meg-kellet volna szomorodni, söt ugyan meg-betegedni lé- Hasznai. 1. Us. Amos. 6. 4, 3 &6.

lekben, még vigan laktanak; mint im e' mi maga-feledett, és végső romláſára vigaſsággal ſ-tombolva közelétő nemzetünkben-is nagy ſokan. Másodſzor, meg feddetnek a' kik nem csak illyen kő ſzivűek, hanem egyſzer ſ-mind közönséges veſzedelmeknek hirét még magok beſzéllik, ſ-ha kik az Gyűlölők közzűl nem értenék is, ők akaſztják nyelvekre, és vajha nem izgatnák-is alattomban azokat, mint ama' gonoſz ſzomſzédok, az Edomi-
Pſ. 137. 7. ták az Aſſyriuſokat, az Iſten népe ellen. Illyenek voltak *Eliaſib* tulajdő a' fő pap, és az ő házából valók ſokã Nehe-
Nehem. 13. v. 9. 26. miasidétt, kik az Iſten akkori Anyaſzentégyházának leggyűlölségeſb ſ-ártalmaſb amaz gonoſz akaroival Tobiáſſal és Sánbállattal, német vetvén, ſogorságot ſzerezvén, az Iſten Iſraelének minden állapotit nyilván valová tőtték néki, ſ-rájok ingerlették őket. Minek a' jelensége ez
1 Joh. 2. 19. ő bẽnek? Bizonyára hogy noha az Hivek közőt laknak, de nem *közzűllők valok*; nem élő tagok a' titkos teſtben,
1 Cor. 12. v. 26. mely az Anyaſzentegyház: egyébként a' *többekkel eggyűt bánkodnának*; hanem ki-ſzárattak; ſőt igazán kebelbéli
Amos. 6. v 7. 8. kigyok. Mit kell fejekre várniok; meg-vagyon ott Amoſnál, iſmét Abdiáſnál; de kiváltképpen Eſaiáſnál,, Ki
Eſ. 22. 14. azt mondja hogy ő hallattára meg-eſkűtt a' Jehova, ſ-azt mondta: *ne éljek én', ha ez hamiſságók meg-bocsáttatik, valamig mind meg-ölőm őket.*

2. Uſ. *2-dikHaſzna* Valóságos magunkban ſzálláſt, ſ-igaz meg-ſzontyolodáſt, ſzivűnc meg-esését ſzerez e' Tanuság mi bennűnk; gondollyuk-meg csak veſzett állapotunkat. El halgaſſam bár a' régieket: neſzolják *Varnánál* Romániában, ez előtt 215 eſztendőkkel, eſett ſzomorú romláſunkrol, Amurates Tőrők Csáſzár miat, kivel akkori

akkori Királyunk *W Ladislaus*, a Pápa Követének ösztönözésére, igazság kivül a' frigyet fel-bontotta vala. Melyről-is illy keserves *Epitaphiumut* irt volt egy jámbor Poëta

Romulidæ Cannas, ego Varnam clade notavi:
Discite mortales non temerare fidem.
Me nisi Pontifices jussissent rumpere fœdus;
Non ferret Scythicum Pannonis ora, jugum.

Mellyet illyen Magyar *Strophaban* fejezek én ki:

Romaiak Cannaſt,
A Magyarok Varnát
Jól meg-festék vérekkel:
Tanulj minden innen,
Szörnyü hit szegésben
Ne leledzél senkivel.
Izgága ha Pápa
Hazánk, nem lesz vala,
Birnánk most-is békével.

Ne emlekezzem régi siralmink meg-ujétásával, Mohács veszedelméről-is, mely eset ez előt 130 esztendökkel holot ama' nagy reménségü jo Lajos Király, az urakkal és nemeséggel oda vesze; s-oda az ulta Nandor Fejér-Vár, oda Buda s-nagyrészént Hazánknak a' javai: el-halgassam-a' sok Tatár-járást, az 1566 esztendö-béli-, a' 1594 esztendeit mikor Husztnál ki-jöve; s-egyéb sok pusztuláſit ez siralmas Hazának; el-halgassák s-felejcsék módó minden régibb romlásokat: csak a' mik e' leg-kö zelebb el-mult két esztendök 1657 1658 alat estének rajtunk mikor leg-nagyobb dicsöséget várnánk, azokra vessük szomoru gondolkozásinkat. Fel-kereséteé hiszé az Igaz itélö Isten magunkal vigan és serényen siralmas

romlá-

romlásinknak utait; mert az ő utait keresni nem akartuk, hanem *ki vetők nyakunkból s le-rázók rollunk* negédessen a' Király Christusnak gyönyörüséges igáját, s mindē *köteleit* (mellyekkel magához vont volna) nem tudatlansagbol s hirtelenkedésből, hanem szánszándékos *tanácsbol, mellyet forraltunk fujtunk, mi és a' mi Fejedelmink*, rutúl *el-szaggatók*. Lengyel Ország, a' hová mint egy mészárszékre ugy vonatánk, nemzetünknek egy jó részét tűzzel vassal meg-emészté! más leg-nagyobb és jobb részét táborostol, a' kegyetlen Tatár hajtá csorda modon-el, a' meg-sirathatatlan rabságra! Az után mindjárt, ugyan azon dühös nép, a' Napkeleti másik Oroszlánnál és sok gyülevész népekkel, mint a' sürü por, édes lako honnyunkban-is ránk ütvén, annál-is inkább prédát vetének édes Nemzetünkben! valamint kevély szájokbol kiment volt, véneinket le-vágák, csecsemő magzatinkat fegyverre hányák, szüzeinket és Aszszonyi állatinkat rutul meg-ferteztetvén, nevedékeny édes gyermekinkel Ifju népeinkel és erős Férfiainkal egyetemben, ebmodon porázra füzvén vitték-el a' holtig valo kemény rabságra! Lako hellyeinket, szép házainkat, palotáinkat tűzzel meg-égetvén, a' széllel fujták-el. Vereség még a' kő falak, piros a' föld a' mi vérünktől, az égi madarak, a' vadak és az ebek meg-hizakodtak, meg-dühöttek a' mi holt testeinken! büdösség az ut félek az el-senyvet tagok miat! Oh meg-sirathatatlan keserü idők, mellyekre jutánk. Bezzeg nem ugy kezde a' mi hajdan fényes és vig, most már gyalázatra fordult szomorú állapotunk for-
Est. 4. 2. gani, mint az Ahasverus Király Udvaráé. Nem vala abban szabad, még a' ki leg-belsőb ember vala is, gyaszkön-

tösben

tőlsben ſ-sákban bé menni; Mi rollunk penig, im le-nem Eſt. 4. 2.
ſzakadhatnak a' ſok feketepoſztok, és a' kormos váſznak! Az Udvaroknak el-kőlt régi fényeſségek gyáſz ſzinnel tőltek-bé! feketék ſzennyeſek a' Palotáknak falai! ésminden ſzege-lyukakban csak a' ſok ſiralmak! Ugy jártunk, jaj bizony ugy jártunk! mint ama' Nabuchodonozor égig nevekedet, ſ-minden felé ſzéleſſen ki-terjedt Dan. 4. 9. gyűmőlcsős ékes nagy Fája: melynek ágai kőzőt lakoznak vala az égi madarak, alatta penig a' kőlőmb kűlőmb féle ſok Vadak legelnek vala. Azonban ſzó adaték az égből, nagy kiáltó ſzó: *Vágjátok-le* ugymőd *ezt a' fát, vagy dalljátok-el ágait, hincsétek el leveleit. és gyűmőlcseit hánnyátok ſzéllyel; mennyenek bujdosásában az egi madarak ágai kőzűl, és a' mindēféle vadak oſzoljāak ſzéllyel, alolla a' fűvekre.* Oh igy eſék, igy eſék a' mi ſzép fel-nevekedett, el-ágazott bugázott árnyékos nagy Fánknak, dolga! Oh mely hirtelen le-vágattaték az! oh mint ſzéllyel hányattának annak levelei és gyűmőlcsei! Oh ſzép hajlékban ſ-árnyékban békével nyugvó ſzegény mag'ar nép, meg-kezdél hiſzem már oſzlani, ſ-félő hogy ennél-is inkáb megne oſzoly ſ-fogy! Vajha a' nagy kegyelmő Ur Iſtennek ſzive még meg-eſnék a' meg hagyott tőrsőkőn! hogy még egyſzer a' fel-épűlne! vagy a' mint a' ſzabados eſelekedető bőlcs Urnak teczik; hogy ſzomoru időnk megujulna, mint ez előt vala.

Nullum malum ſolum, a' Deák kőz-mondásként; egy nyavalya ſincs maga. Ihol még-is kezében fel-huzva penig, *a' menybéli Vigyázónak* éles fejſzéje, hogy még a' cse- Dan. 4. 10
metéket-is jaj ki-vágja ſ-vagdalja! Ihol ez két holnap alat minémő csapáſt is tőn iſmét Iſten! Minémő Oſzlopo-

kat csapdoſa ki hirtelen halállal kőzzőlünk! Oda e' napokban *Kun Iſtván, Veſelényi Sigmond, Becski Suſánna*, Tekéntetes és Nagyságos Uri rendek; Oda *Nagy Mihályi Gábor, Bánfi György*, ſ im ez ſzomoru zſellyéjében előttünk fekűvő *Ibrányi Ferencz*, mindnyájan nag tekéntetes, és e' veſzett időkben, mellyekre jutánk, felette igen ſzükséges Uri Fő emberek; kiket az urigy halál csak-nem egy csapáſſal vágá-ki, a' meg-holtak rendiben, kőzzülünk! Innen láttjuk, hogy még ſem alutt-meg az Iſten fűſtőlgő haragja; ſ-félő, ha még-is igaz meg téréſünket halogattjuk, hogy ennél-is inkább néki negerjedgien, mig-mind meg-nem emészt-bennünket. Kőnyű ollyak az idők, moſt profétálni! Ezentől olly lelki teſti inség kővethet bennünket, vak a' ki nem láttja, hogy azt fogjuk mondani: boldogok a' kik meg-holtak; boldogok azok is, kiket a' pogányság fegyvere emészt-meg; ſőt azok-is boldogbak kik annak tőmlőcze fenekén, a' vaſak és csincsérek kőzt ſohajtoznak! Annyira jutottunk, hogy csak az egy Iſten orvaſolhatja dolgunkat!

De a' mi mind ezeket meg tetézi; ki-ment mind ez ſok romláſinknak hire, ſzájokban vagyon, kőrős kőrős kőrnyűl, Gyűlőlőinknek. Eő csováláſſal kaczagják ezt ſ-meg-lőtték őrőmét Gáthban, *Egren, Budán, Nandor Fejér váratt, Conſtantinápolyban, Krimben*: tapſolnak ezen a' mai *Philiſtæus nagy rendek őſzve gyülekezvén, ſ nagy áldozatokat téſznek az ő Iſtéeknek Melly* dolog látva, *a' Kőſég-ůdi-*
Judic. 16. *cséri mit Samſő veſzéſekor, az ő Iſteneit, vigá és nagy őrőmmel*
23, 24. Aſkelő uczáibá kűrtőlnek ezen, ſ-még az Aſzſzonyi állatok-is tanczot járnak: *Comediákban*, ſ-példabeſzédben kőlt dolgunk, ſ-mi vagyunk mindenűt a' mulato beſzéd,

és ujsá-

és ujságok! Nagy Ur Isten! mint el-kunáznak már ezen, a' kik minket teſtünkben, lelkünkben kergettek, ſ-ezerſzerte inkáb meg-keményednek ellenünk! Oh a' te tiſztaságos dicsö ſzét jneved káromláſokat hall, ſ hallott-is már, a' mi alkalmaroſságúkal! Tsuffá Löttünk mind magunk, ſ mind vallásúnk! Immár jó nagy Isten, meg-gyengül ezen ſok te bëned bizakodó ſziv: ſok lelkek meg ütköznek ſ-talám el is pártolnak tölled! Alig Urā, alig, ha még a' te ſzived ſzerént valoDávididnak is labok, e' miat meg-nem iſzamodnak! Ha kik mind Pogányok ſ-mind egyéb ellëkezö Felek közzül, a' te nagy nevednek, hatalmas karodnak, ſ egyéb köztünk lakoſoknak fénlö jegyeinek hirére, meg-indultanak vólt-is, hogy el-jöjenek, és velünk egy Lélekbë imádjanaktégedet, már (igy romolvā mi) hátra térnek, és ānyival ikáb meg-keményednek!

Meczünk hát tovább ſ-mit teſzünk? (E' léſzen mára' 3-dik *Haſzon*) Stoicuſokká leſzünké, néki keményedvén mint a' kö, hogy ſe gonoſzt, ſe jót ne-érezzünk? Pharahókká együnké, kik tágulván a' csapás rajtunk, megint a' mi Istenünkel-való uj-vonáſra térünk viſzſza? Saulok Legyünké, kik nagy veſzedelmünkön valo bánatunkat ſ *melánkoliinkat*, lant pengetéſſel enyhécsük? Vagy inkább Epicureuſokká; kik látván hogy nincs reménség emberi mód ſzerént, ſzabaduláſunk felöl, azt mondjuk: *Együnk igyunk, hólnap meg haljunk?* Ha Stoicuſokká, érzéketlen kövekké leſzünk, *meg-utáljuk a' dorgáláſt*, ſemmire tartván azt, Isten parancsolatja ellen; többek és nagyobbak eſnek rajtunk: mint a' vakmerö kemény Gyermeken, kinn a' veſzſzö nem fogván bottal fenyegetik; a' ſem haſználván, meg-eſik hogy hohér-

3. Uſ.

Exod. 8. 32. &c. 1 Sam. 16. 24.

Eſ. 22. 23.

Prov. 3. 11.

kezére kellyen. Sharahokká se legyünk, mert ugy-is több több romlás követ, végre osztán mint az, a' végső veszedelemnek tengerében merülünk. Saulként, ha rajtunk esett romlásunkon valo bánatunkat, lant hegedű szoval, s-egyéb világi mulatságokkal üzzük; annyi lészen mint a' forro hideglelésben a' jeges viznek itala; mely egykevessé lehűtősét; de nagy hamar kétszerte nagyobb hévséget szomjuságot szerez. Nem volt Saulban is ennél kedvesb párnája a' gonosz Léleknek, noha egykevessé szünni láttatot. Végezetre, Epicureusok se legyünk, hogy nem látván semmi rend szerént-valo modot szabadulásunkban, el hagyuk magunkat, s-zabárlodásra vetemedgyünk: mert annál inkább néki busitjuk a' meg-haragutt Istent. Hallyuk micsoda sententiat módatot ő szét

Esa. 22. 12. 13. 14. Felsége ez illyen emberek ellen, Esaiás által: *Mikor a' Seregeknek Ura Istene, hijna titeket akkor az időben, sirásra, jajgatásra, magatoknak meg-kopaszétására és gyász ruhábanvaló öltözésre ímé öröm és vigasság vala, ökröknek le-vágása----* ezt mondván: *Együnk igyunk, mert holnap meg-halunk. Es ez a' Seregeknec Istenének fülében ment; Bátor ha meg-botsáttatik néktek ez hamiság, mig meg-haltok* &c. Ez esik rajtunk, ha magunkat eszünkben nem veszszük. Hát mit mivelünk? Im előttünk ez Isten panaszszában az orvoság. Vegyük eszünkben az illy szomorú alkalmatosságokkal mire-hivattatunk: *sirásra* ugy-mond, *jajgatásra* &c. az az féle nagy rómlásnak szivből fájlalására, és mélységes magunk meg-alázására, s-Istenhez tökélletes szivel valo meg-térésre. Hallyuk a' szánakodó, s-hamar meg-elégő szivű Istennek maga ajánlását Jeremiás által:

Jer. 18 7. 8. *Ha szollok a' nép ellen és az Ország ellen, hogy ki gyomlálom, meg-ron-*

meg-rontom és el-veſztem egy ſzem-pillantásban. Ha meg-tér az nép a' gonoſzságból, mely ellen ſzollottam, én-is meg-bánom a' gonoſzt, mellyet el-végeſztem vala, hogy ő ellene tselekedném. Ne légyen, oh a' nagy Iſtenért ne légyen tőbbé helye köztünk a' Prophéta amaʼ panaſzſzának: *Uram meg-verted őket, de nem bánkodtak! meg-emésztetted őket, de a' dorgáláſt nē akarják fel-vēni, az ő orczájok keményebb volt a' köſziklánál, nem akartak meg-terni.* Ne kellyen, az irgalmaſságra igē kész Ur Iſtēnek vég-képpē orczázni mīket, nagy ſzive fájdalmával, mint vakmerő Judaht tégen: *Mi azoka, hogy mennél inkább oſtorozlak, annál inkább nevelitek a' bűnt. Imé minden fejet el-fogot a' betegség* &c. Deoh ſzegény el-fojlodott ſ-bágyadot Lélek! azt mondod talám: Elein kellet volna ezt mivelnem, mikor még csak fenyegetet Iſten ſürüven, mikor még e' veſzélyekben nem eſtem: akkor volt volna akkor a' megtéréſnek ideje, ſ-az Iſten elébb meg-hallott igéreti-is igy tartja: meg-eſet már rajtam a' minek meg-kellet eſni; késő az immár! *Felel.* Vajnē késő! Ahō a' Mānaſche Király példája; ki ſoha ſēmi jo intéſt a' jo állapotokban bé-nem vévén, ſ-ſemmi menydörgő fenyegetéſekre meg nem akarván jobbulni; rá hozá Iſten az Aſſyriai Király ſeregit, kezekben adá, kik meg-kötözvén ötet két aczél lánczal, el-vivék Babyloniában. Ki hitte volna hogy e' Király innen ki-ſzabadulhjon: bizony ha valakit a' maga Lelke kiſztetethette ötet ſ-az ördög, hog' csak hag'a halni már magát, meg-ſe gondolja tőbbé hogy könyörületeſségre indulna az Iſten ſzive hozzá! De más képpen gondolkodék, ez az annak előtte ſzó fogatlan maga hitt gonoſz; ſ-moſt már a' kelepczében, feje alá ſütéſſel meg-hulla-

Ef 1. 5. 6. &c.

2 Chr. 33. 11. 3. &c.

modott Kiraly. Illyen bizonyságot tészen az Isten Lelke felőlle: *Mikor penig volna nagy erős fogságbã, azt Jehova Istenéhez fel fuházkodek, és magát igen megalázá az ő attyainak Istne előt. és könyörge néki.* Mi telik belőle? *Meg-kegyelmeze a' nagy kegyelmő Isten néki: és meg-halgatván könyörgését, meg-hozá őtet* (oh reménség felett-valo nagy irgalmasság!) *meg hozá Jerúsálemben, az ő Országában.* Ki hitte volna hogy ama' fellyebb említett, hajdan magas és messzére ki-ágazott, de azután hirtelen rutul le esett nagy fa a' Nabuchodonozor, olly alá valo baromi állapotra vettetvén-ki az emberek közzül, szintén hét esz-
Dan. 4. v. tendeig; valaha esmét fel-vétettett, s elébbeni Királyi
30. 31. nagy méltóságbã bé-állattatott volna? *Nines Istẽnél semmi*
Luc. 1. 37. *beszéd lehetetlen.* olvasd-meg e'béli nagy kegyelmessége-ről Istennek, az ő szép maga ajánlását, mellyeket tőtt az ő népének Levit. 26. ỳ 40. &c. Meg-ládd ez igéretek, ez szép példák mégfel-ebreztik czũggedezõhitedet, hogy szivet vévén, tellyes bizodalõmal mérj, fegyhetetlen meg-terés által az irgalmasságnak ajtaján zörgetni, mig meg-nyittatik az. Ha ezt cselekeszszük, szivünkben adja
Mich. 7. még Isten, hogy nagy lelki vigasztalással mondjuk s-du-
6. 9. dolgasuk ama' *Micheás* szép éneket, mind ket *tempus*ban *Ne örüly én ellenségem, mert noha el estem de fel kelek. Mikor a' setétségben üléndek-is, az Ur lészen nékem világosságom. Az Ur harag ját hordozõ mert vétkezte ellene, mind addig, mig meg-látja az én peremet, és igaz tõrvént tészen ennékem, kiviszen engem a' világosságra, hogy meg-lássam az ő igazságát.* In præterito perfecto is conjunga ltatja még ezt Isten (ha meg terünk) velünk, igy: *Ne örüly én ellenségem, mert noha el-estem vala, de fel-kõltem, setétségben ültem, de meg-*

világo-

világoſitotta az Ur az ô Orczáját rajtam. Az Ur haragját hordoztam, mert vétkeztem ellene, de meg-látta peremet, tôrvént tött ennékem, ki-vitt á világoſságra, ſ meg-láttatta velem az ô igaſságát. Oh Uram vérraſzd fel hamar, ſok ſiralmas gyáſzſzink után, ez kivánatos naponkat! *Légyen! Légyen! Ugy Légyen!*

EZ ſiralmas Tanétást, Iſtenben boldogul ki mult néhai Tekéntetes, Nemes és Nemzetes Ibrányi Ferencz *Uram utolsó tiſztteſſégének meg-adáſa kôzben tévém. Ki, ki volt ſa mint holt-meg, rôvideden haljatokzmeg.*

GENEALOGIA.

VOlt el-régen egy *Ibrányi Lôrincz* nevô Fô Ember, kinek voltak két Fiai, *Lukács* és *Lôrincz*. Ez *Lukács*ban kezdett hires neves lenni az Ibrányi Fámilia: élt ez ênek elôtte háromſzáz eſztendôkkel, Károly Király (ki Bártfát fundálta) idejében, kinek ſzeme láttára, mint ez becsûlletes Nemzetnek *Original* Leveleiben fel-találtatik, halálos bajt vijt; Bajnakja meg-halván, ez penig meggyogyulván. Ezért á derék vitézségért Károly Király ujab dôátioval adta Ibrât e' Nêzetségnek, tôbb Joſzágokkal ôſzve: Egyéb ſok emlekezetes vitézi cselekedeti-is voltanak ez Ibrányi Lukácsnak, mint azon Királynak *Donátioi*ból ki-tetzik. Minémô Agakon terjedett tovább oſztán ſok ideig e' becsûlletes Nemzet, *diſtinctè* nem adták kezemben; hanem csak e' jegyeztetik meg-felôlle, hogy ſok Fô Emberek ſzármaztanak légyen e'bôl, némellyek kôzzûlôk Budán a' Királyok Udvarában ſzolgáltak, volt kôzzûlôk Váradi Püſpôk-is. Alább oſztán

1540.

1540 eſztendő tájban, a' többi közöt nevezetes volt, *Ibrányi Miklos*, kinek Fiai voltak, *Bálint*, *Ferencz*, *János*. *Bálint*nak Fia, *Pál*: ki-is deficialt. *Ferenczn*ek ki öreg *Ibrányi Ferencz*nek neveztetett, Fia *Miklos*, ez-is deficialt, fiágon; hanem maradtanak négy Léányi, kikről mais, ſok dicséretes Nemes Familiak Anyai ágrol virágoznak. Az emlétett nagy Ibrányi Ferencz, igen ſzép ſ nagy experientiaju ember volt, törvényekben, követségviſeléſben, a' Báthori Uraknál: mellyért végtére *Vicé Judex Curiavé* is tétetett volt, ſ viſelte-is azt a' méltoságos Tiſztet. *Jánosnak*, ki-is Nagy Ibrányi Jánoſnak neveztetett, Fia volt *Ferencz*, ez-is derék vitéz ember a' felső *ſeculum*ban, *Rodolphus* Császár idejében. *Boeskai* Fejedelemnek ezen Ibrányi Ferencz Fő Capintánja volt, kivel-is véletlen halállal együt holt-meg, *Ferenczn*ek Fiai *Miklos*, ki deficialt, és *László*: *László*nak Fia *FERENCZ*, e' Chriſtrſbā ki-mult jó akaro Urunk, kinek teſte előttünk fekſzik. Az Anyai *Genealogia* igy vagyon. Volt egy *Kornyis Dorko*, a' Méltoságos Nagyságos Kornyis Familiabol valo, kirül valo a' Ruſzkai Joſzág: kinek leánya *Golopi Anna*, kijé volt a' Golopi Joſzág, Golopi Annának Leánya, *Doci Anna*, Doci Ferenczneк (ki Caſsai Kamorás volt) Leánya. Doci Annának Fia, *Ibrányi Ferencz*, a' kinek hideg Tetemi felett keſergünk. Ennek Születéſe lőtt 1620-ben, 12-dik Apr. Tanult a' Pataki Scholaban dicséreteſſen, holot vallaſában-is jo fundámentomat vetet. Onnan ki-kelvén, commendáltatott b. e. idősbik RAKOCI GYÖRGY nagy hirő nevő kegyes FEJEDELEM Udvarában, holott a' külső dolgokban ſzép *experientiat*-is ſzerzet magának.

Házaſ-

Hazaſságra valo idõt érvén, jegyzette volt-el 1640-ben 10 Junii, *Bárius Katát*, Bárius Demeter Leányát, kivel élt hat eſztendeig. Aldotta-volt-meg Iſten ettõl, egy Leányi Magzattal *Ibrányi Annáv*al, kit hajadon korában imé árvaságra-is hagyot. Házaſodot-meg máſodſzor 1648-ben, 24 Febr. vévén-el Nẽzetes *Desõfi Clára* Aſzſzonyomat, ki Koporſójára burulván, ſzerelmes Férjét zokogja keſerveſſen. Elt ezzel tizenegy eſztendeig: ſzülettetvén tõlle õtt Gyermeki: hárma meg-holt; ketteit még Iſten meg-hagyta, ugy-mint *Ibrányi Jánoſt* és *Ibrányi Láſzlot*: kik-is ſzomoru édes Annyokkal egyût keſergik ſzerelmes Attyokat, neveletlen árva állapotban. Igy midõn élt volna két holnap hiján negyven eſztẽdõket, ſok keſerves nyavalyái után, rõlando teſtének ſátorát, ſzakadatlan ſürü könyörgéſek, és Iſtenhez valo buzgo fohászkodáſok közõt, ſzerelmes Házas-társának, ſ-neveletlẽ édes árva Magzatinak, el-felejthetetlẽ gyáſzſzokkal ſ-károkkal le-tõtte, 1659-bẽ *22. Mai.* lelkét igaz hittel annak kezében commendálván, a' Ki adta volt azt.

Nagy kárt, valoban nagy kárt vallottunk e'ben mi magunk-is: elsõben-is Te, oh romlott, ſ-ſzolgálatodra-valo Haza fiakban felette meg-fogyatkozott édes Nemzetünk; de kiváltképpen abban, igaz Valláſunk, Eccleſiák, és Scholák! Ez az õ Vallását, nem csak ſzibõl, hanem valoſsággal; nem valami imigy amugy ſ-zagyván, hanem az õ tiſztaságában igyekezte tartani, valamint a' Helvetica ſ-ſaját magunk Confeſſioiban, Szent Irás ſzerént ki-vagyon adva: nem viſeltetvén ebben ſemmi világi tekéntetektõl, minévõvek az ẽberi méltoságok, ſokaság, ſzokás, régiség, kedvetlenség, gyalázat, üldõ-

zés, ſ. több e' féle ſzem-fény veſztési e' világnak: mellyek nagy ſokaknak, temérdek i hályogúl vonodván ſzemek fényére, nem láthatnak, ſ. nem-is akarnak látni miattok. Segéllette ereje ſzerént, ſ. elő-vinni-is igyekezte az Iſteni tiſzteletét, valamivel tudta: ugy-mint a' hol ſ. mikor kivántatott, mellette-valo ki-keléſſel, vetekedéſſel, ſ. egyéb oltalommal-is'. Fáradságát, menyire nyomorult egéſsége engedte, ſőt költségét-is nem ſzánta attól; melyről az Eccleſiák, Scholák, nevezet ſzerént a' Sáros Pataki, ſ. maga tudos, ſ. idegen országokban bő költséggel tanittatott *Alumnuſi*, ſ. egyebek-is bizonyságot tehetnek. Nem halgathatom el, a' felső el-mult eſztendőbéli nagy buzgóságát is, mellyet ſokunknak file hallattára, ſzeme láttára mutatot az Iſtē dicsőſségéhez, boldogtalan, noha végeibē elég boldog, meg-kűlönődéſeknek ſ. hányodáſoknak iſtenes le-ſzállétáſokban: melyben ſokak felett menyit munkálkodot, menyit cselekedet ſ. vitt-végben igaz ſzivel, ſenki kéréſe ſ. hagyáſa nélkűl, velem együt bizonyságot tehetnek a' kik azokban az kedvetlen *Actu*ſokban forgottanak. Mellyet minémő neven vőtt légyen, *az ő nevéhez-valo buzgóságban* gyönyörködő, *ſ. arrol ſoha el-nem-felejtkező Ur Iſten*; moſt érteti ſ. érezteti már vélle menyben.

Sid. 6. 10.

Bé-rekeſztem beſzédemet, a' Dávid amaz Aldásával, mellyel meg-áldotta vala a' *Jábes Gileáditákat*, hozzájok bocsátott Követek által, amaz oda-fel-említett buzgóságos cselekedetekért, mellyet mutatának Saul, és ānak Fiainak holt teſtekhez: *Aldottak vag ytok* ugymond, *az Urtól, kik ezt az irgalmaſságot cselekedtétek, a' ti Uratokkal, a' Saul*

2. Sam. 2. v. 5, 6.

a' Saullal, hogy el-temettétek ötet. Annakokáért moſtan az Ur cselekedjék veletek irgalmaſságot és igaſságot &c. En-is azt mondom ſ-ezent kivánom, Chriſtuſban el-költözöt becsölletes IBRANYI FERENCZ Uram özvegye, ſ-neveletlen, édes Arvái képekben, Iſtennek jelen-lévö Serege tinéktek: *Aldottak legyetek a' Jehovától, kik ezt az irgalmaſságot cselekedtétek*, hogy ti ennek jó akaró Baráti, ſ-Szomſzédji, leg-közelebb édes Attyafiai és Rokoni; jó akaró Barátotoknak, Szomſzédotoknak, és Atyátokfiának: Egyházi Rendek ſ-Scholák. Patronuſtoknak: Szolgai és Jobbágyi jo Uratoknak, meg-hidegedett tetemit el-hoztátok ide az ö Eleinek Temetö hellyekben, ſ-már mindjárt el-is takarétjátok tiſzteſséggel:

Aldottak legyetek mondom, *a' Jehovától: annakokáért moſtan a' Jehova cselekedjék veletek irgalmaſságot és igaſságot! Amen!*

VÉGE.

GYŐZKŐDŐ HIT

a' Testen, e' Világon, Bűnön, Halálon, Poklon és Kárhozaton;

CHRISTUSNAK

ISTEN JOBJARA

ŭLESEBŐL.

Prædicáltatott a' Sáros Pataki Eccleſiában, Sz. Marc utolſo Réſzének, Rend ſzerént-való magyarázáſának alkalmatoſságával, 23 Junii 1658-ben

PATAKON, Nyomtattatott ROSNYAI JANOS által.

RM I. 8° 864/kolle. 4.

2005-2006

SzK I. 965

Nemes és Nemzetes

ZAKANY ANDRAS és SZIRMAI PETER

Uraméknak:

Egyût, a' hires neves SAROS PATAKI SCHOlának, méltoſágos CURATORINAK; *kûlön* penig, *Amannak*, a' Méltoságos ős̃reg FEJEDELEM ASZSZONY a' mi kegyelmes Aſzſzonyunk ő Nagysága Udvari első Rendő Szolgájának, ſ-egyſzer ſ-mind Tanácsának; *Ennek* penig, Magyar orſzági Tábla Aſſeſſorának, és PALATINVS Vram ő Nagysága, Groff VESELYINI FERENCZ Vram Fő ember Szolgájának, ſ-Tanácsának; nékem jó akaró Vraimnak és Chriſtuſban Atyámfiainak: *Iſtentől minden kegyelemben bővölkődéſt, ſ-bolgod hoſzſzu életet kivánok.*

Nemes és Nemzetes Vraim, nékem Chriſtusban kedves Atyámfiai! Késön ha ſerkentem én, Prædicatioimnac nyomtattatásához, és azoknak közönséges haſzonra (ha mi a'féle lehetne bennek!) kiadáſához. Elrongyollodott a' ſűrű ſok nyavalyák miat életem, ha élet nevet érdemel: mert a' ſzűntelen ſénlő embernek, élete

nem élet, hanem vajudás, és szűnetlen halál: s-talám hogy most serkentem hozzá, *prophetia* nékem, hogy ugy járok, (mely hamar, tudja csak az Isten) mint a' gyertya, mely akkor ég világosbatkán, s-nagyobbatka lángal, a' mikor már szintén fogytára jut, s-el-akar alunni. Nincs-is sokszor több egy lépésnél, kőztem s-a' halál kőzőt.

Meg-vallom hogy nem ártot volna e'hez elébb fognom: illyen a' holnapozás; mellyet nem-is mentek. Mindazáltal hiszem hogy az én kegyelmes Uram Istenem, *a' kiben hittem*, és a' kinél azért *kedves ember, a' kész szív* vagy *jó akarat először jelen lévén, a' mije vagyon, nem azért a' mije nincsen*; az én időmnek ez erőtelen s-roshatt részén, mint valami csámbás állaton való tereh vitelemet a' *Sátorhoz*, nem utálja-meg, hanem bé-veszi, ha csak *kecskeszőr* gyanánt-is, s-meg-szenteli a' kőz jóra. Mellyet hogy cselekedjék-is, alázatossan tisztelem ő Sz. Felségét érette. Hogy

2. Cor. 8. 12.

Exod. 25. 4

Hogy kegyelmetek becsülletes neve alatt bocsátom ezt ki, egyéb oka nincsen, hanem hogy bizonyságul, és örök emlekezetre fel-függesztetett Táblácskávul hagyam ezt, az én kegyelmetekről valo jo itéletem, és nagy szeretetem felől egyéb sok szép bennek-valo ajándékokért, és közönséges hasznos szolgálatokért-is ugyan; dé kiváltképpen az Isten dicsősége s igazsága mellet való nagy buzgóságáért, mellyel (némellyike részéről kiváltképpen) csak nem maga meg-emésztéséig forván, az el-mult egynéhány esztendőkbéli Egyházi zenebonáknak istenes le-csendesétésekben, és köztünk a' szent békeségnek helyre állatásában, BAXA ISTVAN Urammal (ki-is sok e'béli buzgó fáratságiért nevezetet érdemel) s-több egynéhány keresztyén nagy Rendekkel egyűt (kiket-is neveken, ha itt nem nevezűk-is, esmér és tud a' ki mindent tud) kiváltképpen-valo ezközűl engedé és adá magát.

Ma-is penig ezen szent tűz kegyelmeteket, mind az Ecclesiaknak haszonokra nézendő dolgokban, s-mind a' mi kegyelmes ASZONYUNK ő Nagysága, ez SAROS PATAKI Scholájának, ha mikori, mostani szép virágzó s-nevekedő voltára való serény vigyázásban és gondviselésben, egyaránt melegéti, es égeti.

Vegye kedves áldozatul az irgalmas Isten, e' kegyelmetek kegyességét: még-*emlekeze-*
Prov. 10. 7. *ti-is* légyen *boldog*, ez után többekre, nagyobbakra segélje kegyelmeteket: és *a' kegyelmetek-*
2. Cor. 9. 8. *től ki-ment buzgoság, indécson-fel többsokakat-is!* Amen! *Sáros* Patakon, 19. Junii, 1658-ben.

Kegyelmeteknek Szolgája

MEDGYESI PAL.

GYŐZ-

GYŐZKÖDŐ HIT

a' Testen, e' Világon, Bűnön, Halálon, Poklon és Kárhozaton;

CHRISTUSNAK

ISTEN JOBJARA

ŭLESEBŏL.

MARC. XVI. v. 19.

Es ŭle az Istennek jobjára.

IGy vagyon az egész vers: *Az Ur azért minekutánna szollot volna nekiek, fel-viteték menyben,* és ŭle az Istennek Jobjára. *Es ŭle* ugymond, *az Istennek jobjára.* Egyike ez a' mi derék fŏ Hitágazatinknak; mely bé-vagon foglalva az Apostoli *Credo*ban is, melyben a' Hitnek leg nagyob és fŏbb Agai-bogai (mellyeknek hivése nélkŭl ember nem idvezŭlhet) irattattanak-bé. Nagy dolog, nagy titok, keves szóval adattatik-ki: melyhez képest a' szóknak fontosoknak és terheseknek kell itt lenni. Hogy azért az egész dolgot meg-érthessük; a' szókat

kat ſzükséges leg-elsőben-is kűlőn kűlőn meg-forgatnunk; ſ-az után egyben foglalva-is magyaráznunk. Honnan a' Tanuſágnak fundamentuma ki-mutatodik: mellyet világoſſan ki-hozván, arrol fogunk oſztán, Iſten lelkének vezérléſéből derékképpen elmélkedni. Segéljen rejá a' mi jó Iſtenűnk!

ἐκ δεξιῶν *Es ûle az Iſtennek jóbjara. Jobjára* (hogy ezen kezdjem) vagy *jobjaira* a' mint a' Gőrög ſzó tartja: a' *Jobb* vagy *jobja* kőzönségeſſen ſ tulajdonul, a' dolognak akar lelkes légyen az, minémő az ember, és az érzékenyes oktalan állatok; akar léleknélkűl való, minémő az *oſzlop* 1 Reg. 7. v. 21. &c; ez illy dolgoknak réſzéről vagy tagjáról és oldaláról mondatik. Melyhez képeſt, ez ſzónak alatta is értetnek ezek: *kéz, oldal*, igy: *jóbb*, kéz tudniaillik, vagy jobb kézről; *jobb*, oldal tudniaillik, vagy jobb oldalul, az az, *felől*: vagy tőbbedés ſzámban (mint a' mi leczkénkben vagyon, ἐκ δεξιῶν, *ſcilicet* μερῶν, a' mint Joh. 21. 6. ki fejeztetik) a' *jobb réſzek felől*. *Nem tulajdonul* a' *Jobb* vagy *jobja*, ſokat jegyez; a' tőbbi kőzőt, hogy csak az elő kelhetőkről, s' a' mi fel-tőtt czélunkhoz valókrul emlekezzem, jegyzi a' leg-kedvesb ſzerelmetesb dolgokat, a' ſzerint a' mint a' jobb kéz leg-kedvesb, leg-ſzerelmetesb keze embernek. Láſd Matt. 5. v. 30: *Ha jobb kezed*, az az, a' mi leg-ſzerelmeteſsebb-is nállad, *meg-botránkoztat tégedet, vágd-elazt, &c. Benjamint*, ez okon nevezé igy Jákob, mely annyi mint, *jóbb kéznek fia*, mert olly kedves vala a' néki, mint a' őnnőn jobb keze, Gen. 35. 18. Jegyez a' Jobb kéz erőt hatalmat-is; a' mint a' jobb kéz, jobb oldal felől való hely-is, becsűlletet, méltóságot. Láſd. Ijob. 40. 9. *meg-tartot téged a' te jobb kezed*, az az, erőd hatalmad. A' Moſes énekében-is Exod.

is Exod. 15. v. 6, 12. *A' te jobb kezed, oh Jehova meg-rontotta az ellenséget*; az az, a' te nagy eröd és hatalmad. *Ki-nyujtottad a' te jobb kezedet*, az az, meg-mutattad a' te erödet, *és el-nyelé öket a' föld.* Az Anyaſzentegyháznak becsülletes állapotját akarván ki fejezni az Iſten Lelke Pſal. 45. v. 10, azt mondja, hogy *az*, a' Lelki Királynak *jobb keze felöl helyheztetet.* Mint értyük már, ezekhez képeſt, az *Iſten Jobját, jobjait* (mely ſzókkal elegyeſleg él az Iſtennek lelke ez ſzent titokban, Láſd Eph. 1. 20. &c ?) Ercsük-meg csak e- ἐκάθισεν
lébb, mint értetik itt az Iſten neve. Mely mikor az igaz ἐν δεξιᾷ
Iſtenröl mondatik, két képpen jegyez: ουσιωδῶς, καὶ ὑποστατι- αὐτοῦ.
κῶς, *állati képpen*, az az, az Iſteni állatot közönséggel, mint Deut. 6. v. 4. &c; ſ-*ſzeméllyi képpen*, az az, valamellyik Iſteni ſzemélyt, mint Act. 20. 28. Itt-is a' leczkében ſzeméllyi képpen értetik. De mellyik ſzemélyt kel érteni? kétségnélkül az Atyáét, mint mind a' Hitnec *analogia*ja egyezéſe haſonló volta; ſ-mind amaz allandó *Theologica Regula* tartja: *Dei nomen relatè ad Filium, Patrem denotat*: az Iſteni név mikor az a' Fiura nézve, vagy arra való tekéntettel eméttetik, az Atyát jelenti. *Ült* azért *az Iſtennek* az az, az Atyának *jobjára* vagy *jobjaira.*

Az Atyának a' ki örökké-való Iſten, tulajdonul ſe jobb keze, ſe jobb oldala nincsen: ſ-ehez képeſt jobb felöl valo réſze, ſ-hellye ſincs néki, hogy tulajdonul mondhatnók: *az ö jobja, keze, vagy oldala, vagy réſzei felöl*; mivel mind ezek teſti dolognak tulajdoni. Azért itt haſonlitás ſzerént értetik az Iſten jobja, jobjai, vagy a' jobb keze, a' jobb oldala, a' jobb réſzei felöl valo helly. Az haſonlétáſnak fundamentuma az, hogy a' mint fellyebb fejtegetök, a' jobb kéz leg-ſzerelmeteſſeb kéz, és a' jobb felöl való helly, a'

A becsül-

becsülletesb, a' méltóságosb helly: ezokáért a' kiket leginkább meg-akarnak becsülni, jobb felől állatják, mint
Gen. 48. v. 13, 14. a' 21-dikig. Joseph *Manassét* Jácobnak: és ellenben Jácob *Ephraimot*, jobb kezének nem amaz első szülöttre, hanem erre tételével emelé a' nagyubb és felsőbb becsülletre, méltóságra.
2. Reg. 2. 19. Ezen okbol Salamon-is, az annyát Bethsabet, hogy a' hozzá méne, jobb keze felől ültete: e' szerént az Isten jobja ez hellyen, jegzi az ő buzgóságos nagy jó kedvét, szerelmét, és igen nagyságos erőt, hatalmat, becsülletet és méltóságot.

Az Istennek jobjára *ült.* ülni, e' szó-is vétettetik vagy *tulajdonul*, vagy a' *kivől. Tulajdonul*, valamely ülő helyben le-bocsátkozni az ülő részen, s-ott vesztegleni: melynek ellenében vettetik a' fel-kelés, fel-állás, menés. Itt igy nem értetik az *ülés*, nem-is ezekhez a' lelki dolgokhoz való. *Tulajdonság kivől*, vagy *nem tulajdonul*, sok dolgokat érthetni az *ülésen*. Mi haszna szükségtelen számlálásával mind azoknak, időt tölteni. Elég lesz, ha az ide valókat emlétem. *ülni* azért, nehánykor annyi, mint meg-szünni, nyugodni, mint hogy az ülésnek vége a' nyugodalom-is; miként ellenben a' fel kelés, valamely cselekedetnek okáért szokot lenni, mint Davidnak ama' szavában Psal. 127. 2: *Hijában néktek (Tremellius* fordétása szerént) *a' kik, jó hajnalban kelnek-fel, és későn ülnek-le:* az az, jó idején fognak a' munkához, és későn estve szünnek-meg attól, s-mennek nyugodni. Másodszor; az ülés, becsülletnek, birodalomnak, vagy hatalomnak és méltóságnak-is jelensége. *Láttam a'*
2. Reg. 22. 19. *Jehovát székiben ülni*, &c. igy szóll vala Micheas Achábnak; az az, láttam az ő birói hatalmát gyakorlani.
Prov. 31. 23. *Esmérik az ő Urát* (amaz serény okos Aszszony Urát a' Pelda-beszédek-

dekben) *a' kapukban, mikor ûl a' tartománynak véneivel*; az az, miden nagy becsülletre, hatalomra és méltóságra emeltetik az.

Ezeket igy meg-értvén, tudhatni már mit tégyen *az Isten jobjára-való ûlés*: ugymint Chriſtuſnak, mint közbenjáronak, e' földön ö végben vivén tökélleteſſen dolgait, menyben, a' hova fel-ment, ſok nehéz munkái után, megnyugovását, és azt a' nagy kedv találását az Atyánál, ſ-abból való fel-magaſztaltatását, oly nagy felsöségre, oly nagy becsülletre, hatalomra és méltóságra, melynél Isten után nagyobb ſöt a'hoz haſonló ſincsen. Isten után mondom, mert nevéld, hogy ez, a' tulajdonúl Isteni méltóságban-való réſzesülés lött volna, mivel az *közölhetetlen* teremtett állattal; nem-is vött Chriſtus, az ö Isteni természetiben, ez fel-magaſztaltatásban egyebet, hanem annak csak az alázatos test burokja alat el-rejtezödéséből-való derék és világos ki-nyilatkozását. All tehát, ez a' derék fel-magaſztaltatás, nem az Isteni tulajdonságokban való réſzesüléſben, hanem oly méltóságra való emeltetéſben, melyhez haſonló ſ-fogható ſemminémö puſzta teremtett állatban nincsen ſ-nem-is vólt, ſem leſz ſoha: melynek alá vannac vettetvén, az ördögöknek minden ſeregi, és még a' dicsö Szent Angyalok-is, kik mindnyájan e' dicsö Királytul halgatnak, ſ-ötet uralják. Ezt penig nem a' végre, hogy immár abban a' nagy dicsöſségben Chriſtus Urunk csak veſztegeljen, ſ-hivalkodva lába logatásával ott üljön; hanem hogy az Atya képében, menyen földön mindeneket tellyeſſen birván és igazgatván, az ö Anyaſzentegyházának ellenségit hatalmaſſan meg-zabolázza, a'hiveket penig, *kiket az ö Attya néki adot*, oltalmazza: és a' melly nagy Efa. 42. 8. Jan. 17. 12.

idvességet ő nékik, e' földön éltében nagy bajal, tökélleteſſen meg-ſzerzet, abban őket valósággal-is részesécse, ſ-*appli*callya, rájok ſzabja ſ-adja azt az idvességnek kőntőſét: ez életekben, a' *Meg-igazétásokban, Fiakkázfogadásokban*, és *Meg-ſzenteléſekben*; holtok után penig *Meg-dicsőétéſekben*, tellyes és tökélletes idvezétéſekben. Hogy igy, ő mindeneknek Uroknak lenni, eſmérteſsék, és tiſzteltesſsék.

Rom. 8. 29, 30,

Haljuk a' Sz Lélek nyelvén-is e' magyarázátját Chriſtus Urunk, Iſten jobjára ülésének; mely rővid és hatható szőckal ugyan ezen: Eph. 1. v. 20, &c. *Mely ő nagy* erejét *meg-mutatta Chriſtusban, mikor őtet feltámaſztotta az halálbol*, (mond immár) *és helyheztette őtet az ő jobb kezefelől menyekben. Sockal feljebb minden birodalomnál, hatalomnál erőnél és uraságnál, és minden névnél* (méltoságnál) *mely neveztetik nem csak e' világon, hanem a' kővetkezendőn is. Es mindeneket vetet az ő lábai alá, és őtet adta fejévé mindenekben az ő Anyaſzentegyházának. Mely az ő teſte, és tellyeſsége annak, a' ki bétőlt mindeneket mindenekben.* Az szőknak és szolláſoknak fontját, a' tanúság alat világoſſan meg-fogjuk érteni. Máſut-is, ugymint Phil. 2. 6, 7, 8, &c. *Chriſtus mikor Iſteni formában volna, &c. haſonlatos lőtt az emberekhez* (az az, emberré lett) &c. Es---*magát meg-alázta, engedelmes lőtt mind a' halálig, a' kereſztnek haláláig penig. Annak-okáért az Iſten-is őtet felmagaſztalá, és ajándékoza néki oly nevet* (méltoságot) *mely minden név felett való. Hogy a' Jeſuſnak nevébe minden térd meg-hajoljon, mennyeieké, földieké, és föld alat lévőké* (az az eſmérjék ſ-valják tiſzteljék mind a' menyben, ſ-mind a' földön, és a' föld alat lakók, ugy-mint az ördőgök, ſ-mindenek, ez ő nagy méltoſágát) *Es minden nyelv valja, a' Jeſus Chriſ-*

Phil. 2. 6, 7, 8, 9, 10. Eph. 1. 20, 21, 22, 23.

Christust Urnak lenni, az Atya Istennek dicsőségére.

Tanuljuk-meg innét: *Az Ur Christusnak, mint mi é-* Tanuság.
des Közben-járonknak, az az ő igen felséges felmagasztaltatása, mellyet menyben menvén nyert az Atyától; oly erős fundementuma s-kő-szála a' mi hitünknek, tökéletes meg-igazuláſſunk, s-minden bizonnyal-való idvezülésünc felől, hogy azt már semmi némű kárhoztatás, és kárhozat meg nem mozgathatja.

Mivel meg-értők világoſſan, hogy egéſzſzen arra való, e' Christus fel-magaſztaltatása, hogy minden teremtett állaton, Angyalon, ördögön s-mindeneken ő néki hatalma s-Uraſága jévén; valakiket ő meg-váltot, hatalmaſſon ellen álhatatlanul mind végig meg-tarcsa s-idvezécseis azokat: Hát bizony meg-mozdulhatatlanul áll, ez az nagy idveſség a' Hiveknek ſzámokra, nem hogy e' világnak, de még az ördögöknek-is minden ſeregek ellen.

Ezen ſzép, Lélek vidámító Biztatáſt, s-hitnek győzedelmét hozza-ki ſzent Pál, ez nagy fundamentumbol, Rom. 8, kezdvén a' 29-dik verſenn, a' 35-dikig: *A' kiket* Rom. 8. 34.
őröktűl fogva tudot, azokat el-válaſztotta, &c. &c. elzhijta--- meg-igazétotta---még-dicsőétette. Mit mondunc azért ezekre? Ha Iſten velünk, kicsoda ellenünk, &c. &c. Kicsoda vádólja az Iſtennek válaſztottit? Az Iſten az, a' ki meg-igazét. Kicsoda a' ki kárhoztatná? Christus az a' ki meg-holt, ſőt a' ki fel-támadot, ki az Iſtennek jobján-is vagyon, *és eſedezik mi éretünk.* De jera' mi leg-jobb épületünkért, és ez vigaztaló nagy fundementumerejének mentől világosb s-láthatosb ki-nyilatkoztatáſának ókáért, vegyük réndben az Okokat,

mellyeknek még csak magvait hintettük-el; és az e' végre szolgáló itt el-rejtetett titkokat, ugyan derék képpen feszegessük ki, Isten segétségéből.

Okai. Két karban állatom az Okokat, mellyeket ugyan csak a' fel-vött s meg-magyarázott igékből hozok-ki. Mindenik rendben leg alább két két Okunk lészen. Az Első karbélieket szolgáltatja nékünk e' szollás formája: *Ule* ugymond Istennek jobjára; hogy ide *ülés*nek nevével fejezi-ki, e' nagy Fel-magasztaltatást. A' második karbélieket vészem, ez *jobra üléſ*nek *privilegium*ibol, méltoságibol; és Christus e' fel-magasztaltatásakori állapatjából, hogy őtet ez állapatjában nem csak a' maga egy személlyében képében kelljen gondolni; hanem a' miénkben-is: mint *Közönséges* személyt.

I. I. Elsőben azért, illyenec az Okoc: Mert ez az Isten jobjára *ülés s-ültetés*, czáfolhatatlan nyilvánsággal mutatja, bizonyéja, hogy Christus mi érettünk tökélleteſſen eleget tött, és hogy az Atya-is tellyes meg-elégedéſſel bé-vötte azt. *Üle*: meg-értők hogy nyugovásnac jele a' le-ülés, a' munkának tétele, s végben vitele után. Christus Urunknak azért ez az *üléſre*, az az, nyugodalomra bé-menetele s-be-üléſe, nyilvánsággal mutatja, hogy dolgát tökélleteſſen végben vitte, az az, eleget tött. Fontos és világos

Heb. 10. 12 szó az Apostolé Sid. 10. v. 12: *E' penig* (Christus) *egy áldozattyával áldozván mind örökké a' bűnökért, ül az Istennek jobján.* Itt az Apostol, a' Christus áldozatjának erejét, és felséges vóltát, az Ov Testamentumi Papokéjével, egyben vetvén, azt jelenti a' felső 11-dik versben, hogy *azok a' Papok* állottak, *naponként áldozván az áldozatokkal, mellyek soha a' bűnt el nem vehetik*; Christus ellenben *az ő áldozatjával ál-*

val áldozván örökké le-ült *az Istennek jobján.* Jegyezzük-meg, mint veti egymás ellenében az *fenn állást* és *le-ülést;* amazt, mint végben nem ment, s-bün el-vételben nem végezödött cselekedetnek jelét, mely okból-is kelletet oly *gyakorta* elö álván áldozniok; ezt penig, ugymint a' *le-ülést*, mint tökélleteſſen egyſzer végben ment bün el-vévö áldozatot: mivel ez ſzókat, *mind örökké*, az *áldozatra*, nem az *üléſre* kell vinni, hogy e' legyen az értelme: mind örökké meg-maradó erejö áldozattal áldozot, mellyet nem ſzükség volt egyſzernél többſzör mivelni, a' mint ellenben az Ov Teſtamentumi Papokét. Veſd öſzve ezt az 14-dik v-ſel: *Eggyetlen egy áldozatjával, tökelleteſſé tötte mind örökké* (itt-is azon ſzó lévén) *azokat, a' kik meg-ſzenteltetnek.* E'hezképeſt felleyebb c. 4. 10. mely világoſſan mondja-ki: *A' ki bé-ment a' nyugodalomban* (Chriſtuſról ſzólván föképpen) *meg-nyugot az ö cselekedetitöl, miképpen Iſten-is az övéitöl. Második Ok,* mert ezen *Jobjára ülés,* ſ-ültetés, azt-is nyilván mutatja, hogy az Atya, a' Chriſtus' elégtételivel ſzintéden ſzintén meg-elégedet; egyébként menyben ſem bocsáthatta volna ötet, nem hogy magához olly közel engedhette-vólna menni, annál inkább az ö jobjára ülni. Ezokon lön az elébb emlétett hellyekben Hebr. 10. v. 10, 11, 12. a' Chriſtus egy áldozatjának, az Ov Teſtamentumi Papokéi-val-való öſzve-vetéſe; hogy annyival világoſban ki-teczenék, a' Chriſtuſénak foganatos volta, tudniaillik hogy *az a' bünöket el-vötte örökké*, és immár többé nem ſzükség ö néki áldozni, mint az Ov Teſtamentumbéli Papoknak; hanem bé-menvén menyben, *le-ült ott az Atyának jobján*: mutatni akarván, igen nyilván penig, hogy ö a'koraz egy uttal, oly elég-tévö áldo-

εις τὸ διηνεκὲς, Heb. 4. 10.

áldozatot vitt-fel, mely Istennek teczet s-teczik-is εἰς ὀσμὴν εὐωδίας örökké: minekokáért ő-is e' dologgnak bizonyságára, az Istennek jobb kézefelől foglalt hellyet magának; és igy abban az menyei udvarban, Isten után a' leg-felsőbb hellyet birja. Igy e'képpen az ő, Istennek jobjára ültetése, csalhatatlan jele, az ő kiváltképpen-való és legfelségesb kedv-találásának, áldozatjával, szent Attyánál. Az emberi szokásban-is (melyből veszi ez szolláſokat a' Szent Lélek) igy vagyon: a' kikhez e' világi hatalmasſok, leg-nagyubb kedvet, s-becsülletet akarnak jelenteni, jobb kezek felől ültetik azokat, mint Salamon az
1.Reg. 2. 19. Annyát, miként fellyebb meg-hallók. Nagy, igen nagy kedvesség-is volt ez, mellyre az Atya senkit az után nem
Heb. 1. 13. méltóztatott: *Mellyiknek mondotta, minden Angyalok közzől valaha, ûly az én jobb kezem felől?* E'hez képest, Phil. 2. v. 9. nem csak igy mondja e'ről az Isten lelke, hogy fel-magasztalta; hanem a' mint a' Görögszö vagyon (ὑπερύψωσε) *superexaltavit*, felnél fellyebb magasztalta: a' mint soha
Heb. 7. 26. senki egyéb fel nem magasztaltatott, mivelezzel, *az egeknél-is magasságosb lőtt.*

II. Második rendben, illyen fontos Okok adattatnak elönkben: Elsőben-is, ez Isten jobjára ülésnek *Privilegium*ból, méltoságibol. Kettő itt a' *Privilegium*. 1. *A'* Hatalomban, Erőben és Felségben való Felsőség. 2-dik, a' Méltoságnak és Birosságnak, itélői biroi Urasságnac Felsősége. 1. Az Elsőt (a' mint a' másikat-is, mint majdan megértjük) ez szollás: *ûlni Istennek jobján*, hozza magával, miképpen Christus maga ezen dolgot emlétvén, magyarázMatt. 26. 64. za: *Ennek utánna meg-látjátok* (a' fő Pap kénszerétésére felelvén szent Máthénál) *az embernek fiát ûlni a' hatalomnak*

(la a'

(la a' hatalomnac mondja) *jobján.* Igy az Ephesusbélickhez irott Levelben-is: *A' maga jobjára helyheztette ôtet,* Eph. 1. 20. az az, annyira fel-magasztalta, hogy *mindenek* már, *az ô lábai,* hatalma *alá vannak vettetvén.* Mely forma szollás, az Erő-hatalomban, leg-nagyobb Felsőséget jelent, mely semmi egyéb teremtett állatnak sem Angyalnak sem embernek nem adatott: kiknek egyikének-is, nincsenek egyéb dolgok lábok alatt, az az, annyira, s-oly alacsonul nem vettettenek alájok, hogy azok, ő *Vasallusinak,* megvőttyinek, Holdoltattyinak, mondattathatnának: kiváltképpen pénig nem *mindenek* mint Christus felől állátja az Apostol a' 8-dik Soltárbol, a' Sidókhoz irott levélben: Heb. 2. v. mert nem Angyalokról sem Adamról szoll (kiknek min- 8. 9. denek lábok alá nem vettettek azt mondja v. 5.) hanem ugyan csak Christusrol, v. 7, 8, 9, *ki ült a' hatalomnak* vagy Felségnek *királyi székiben.* Es hogy az ő birodalma annál könnyebb lenne, ugyan *szamolyul vetette* (az Atya) *minden* Psal. 110. *ellenségit néki lába alá;* melly leges leg-nagyobb diadalom, v. 1. vagy győzkődés-is e' világon. Mi okon bizot penig az Atya ily nagy hatalmat rejá, s-miért? egyátallyában azért, hogy önnön maga nem más, légyen minden ő kővetségének, s-akaratjának azok felől, a' kikért meg-holt, executora, ki-szolgáltatoja és végben-vivője, mint világossan jelentetik Heb. 9. v. 15: *Azért ő az Uj szővetségnek közben járója,* Heb. 9. v. *hogy meg-halván &c. a' hivataloſok, az örökké való örökségnek* 15. *igéretit vennék.* Hogy csak egy-is az ő örökösi közzül kárt ne vallana. Hiszem derék nagy bizonyos s-bátorságos állapot ez a' hiveknek! *Adtál néki,* igy szoll önnön maga, amaz ő könyörgésében szent Jánosnál, *adtál néki hatalmat* Joan. 17. 2. *minden testen, hogy valakiket néki adtál, adjon azoknak örök*

életet. S-azért vigaſztalta, fel-menetelekor Tanitványit, tiſztekben forgolódáſoknak gyűmölcsős volta felől, il-
Math. 28. v. 18. lyen képpen: *Adattatott nékem minden hatalom menyen és földön.* Mely nagy biztatás és bizodalom e' nékünk! *A' mi édes fejünk, az Iſtennek jobján ül; mi az ő kezében* vagyunk,
Joh. 10. 28 mint ſzent Janoſnál ſzoll; és egéſz minden ő és mi *ellenségink lábai alat:* ki vethetne hát ki minket? A' Jelenésnek
Apoc. 1. 18. könyvében, azt mondja Chriſtus: *Nállam a' pokolnak és a' halálnak kulcsa.* A' kulcs az Iráſban hatalomnak és méltóſágnak czimere. Azért ſem e' világ áll ajtaján, mely a' Halál, ſenki ki nem vitethetik; ſem a' Pokolén, mely tágas ut az örökké-való tömlöczre, bé nem vettethetik, Chri-
Matt. 16. 19. ſtus hire ſ-akaratja nélkül. Sőt ſzent Mathenál, a' Menyorſzág kulcsai-is ő nálla, ő kezében vannak, ſ-meg nyitja azt a' kiknek akarja. Fel-támadásában nyilván meg-bizonyétotta, ſ-meg láttatta, hogy ő nálla a' Halálnak és Pokolnak kulcsa, mert meg-nyitta az ajtókat, ſ-ki-jőt onnan: Fel-menetelével és Iſten *jobjára* ülésével-is, hogy a' Menyorſzág kulcsaival-is ő bir, mivel bé-menvén oda, az ajtót meg-nyitotta, ſ-nyitva hagyta. Ki veſzthetne hát el minket, ſ-vethetne pokolra, menyorſzágból ki zárván, a' mi réſzünkről lévő édes Jeſus Chriſtuſunknál lévén mindeniknek kulcsa?

2. Maſik *Privilegium*, mely ez Iſtennek jobjára ülésben vagyon, a' *biroji*, *avagy itélet tételbéli méltoság.* Az ülés a' Törvényben, a' Birák juſſa, ſ-méltosága. *A' Király* azt mondja Salamon Prov. 20. 8, *ha az ő itélő ſzékiben ül, el-oſzlatja a' hitetlent ſzemeivel*, az az, mikor a' Biró gyakran ſzéket ül, ſ-folynak a' törvények, az iſtentelenség meg-zabolázódik. Azt jelenti azért ez Chriſtus ſzékben ülése-is, hogy

hogy *ô néki adattatott minden itélet*, ô gyakorolja és szolgáltatja azt. Ercsünk magától Idvezétönktöl, e' felöl-is. Azt mondja szent Jánosnál 5. v. 21, 22: *A' Fiu a' kiket akar megelevenét. Mert az Atya nem itél senkit, hanem a' tellyes itéletet a' Fiunak adta.* Immár azért, ha az, a' ki annyira szeretet minket, hogy életét-is le-tötte meg-holt érettünk (*melynél nagyobb szeretet nem-is lehet*;) ha mondom ez minket illy igen szerető édes Idvözétönk lészen a' Biránk, micsoda kárhoztatástul félhetnénk? *kicsoda a' ki kárhoztat? a' Christus az, a' ki az Atyának jobján ül.* Ezt hozza maga-is ki, Idvezétönk innen, abból tudniaillik hogy *ô néki adattatot minden itélet* Bíróság, a' mint a' 22-dik v-sben vagyon. Láss a' következendö 24-dik versben: *A' ki hiszen, nem megyen a' kárhozatra.* Ezt penig a' végre, hogy ez ô Bírósága felöl való elmélkedés által bizonyosokká tenné a' Hivöket, hogy *nincsen semmi kárhoztatások.* Ugyan-is, mi szükség ott az egyéb alsobb Tisztektöl, a' Poroszlóktul, Hoheroktul &c félni, az holot a' fö Tiszt, a' Biro maga fogja mellettünk?

De mind ezek felett, abban-is derék Okunk vagyon, a' Tanuságnak meg-állatására, hogy Christus nem csak maga képében ült az Istennek jobjára; hanem mint *Közönséges Személy*-is, mi érettünk. *Elsöben*-is, mint *Fö*. Midön szent Pál Eph. 1. v. 21. fontos és fennyen-valo beszéddel számlája, miben állyon az a' Christus, Istennek jobjára magasztaltatásában éli hatalma: *helyheztette* ugy mond, *ötet az ô jobb keze felöl menyben, sokkal fellyebb minden birodalomnál, hatalomnál, erönél és uraságnál: és minden névnél, mely nevezetik nem csak e' világon, hanem a' következendön-is*; és mint *vetet mindeneket néki lábai alá*, ezzel fejezi bé: *és ötet tötte*

(vagy a' mint a' Görög szó tartja) *adta fejévé mindenek felett, az Ecclésiának.* Vegyük jol eszünkben, mi mondassék itt felőle: tudnia-illik hogy ő mindeneken helyheztetett, nem az önnön őszintén-valo személyi jussában s. részében, csak maga szerént, menyiben az ő néki örökssége, és ő Isten Fia, mint Sid. 1. v. 3, 4, 5. állattatik; hanem mint *Fő*, az Anyaszentegyháznak feje. Vigyázzunk a' Szent Lélek rendire a' szóknak ejtésében: *és őtet adta fejévé* (mert igy vagyon a' Görögben) *mindenek felett az Anyaszentegyháznak*; la itt ez czickely, *mindenek felett*, ez kettő köziben vagyon téve, *adta fejévé*, ismét, *az Anyaszentegyháznak*: e' végre, hogy meg-mutassa, hogy Christus *mindeneken helyheztetett, az ő Anyaszentegyházára nézve.* Ugy annyéra, hogy nyilvánn láthatjuk, hogy a' mi tekintetünk, és közünk-is benn forog s. oda foglaltatik édes idvezitőnknek Fel-magasztaltatásában, s. ugyan hagyománybol penig: mert ez *prerogativa*, méltoság ott mondattatik hogy adatott ő néki. ült, nem magánn mint *Fiu*, hanem mint *Fő*; és mint *Fő*-is, nem *Test* nélkül, hanem azzal: tehát, szükség hogy a' tagok-is ő vélle. Azért adattatik-is hozzá; a' következendő 23-dik versben: *Mely* (Anyaszentegyház) *ő teste és* tellyessége: honnan ki-jő, hogy Christus, minden ő Tagjai nélkül, nem *tellyes* nincsen *tellyessége*: és inkább (ha képtelség volna) az eget-is oda hagyná, ha csak egy hijockal lennének is az ő Tagjai: félszeg és csonka test lenne, ha csak egy lábuja nélkül lenne-is. Fel-vötte ő a' mi *Testünket*, és az égben bé-vitte, s. hadta nállunk itt e' *Földön* az ő lelkét, zálagul és erős bizonyságul, hogy mi-is utánna megyünk.

Sőt e' felett továbbá és Másodszor, nem csak mi Fe-

jünk-

jünkkől, avagy mint mi Fejünk mondattatik hogy *ült*, hanem hogy mi-is *vélle egyût ültettettünk*. Haljuk a' következendő Részben v. 6: A' mint *Christussal* (közönséges személyül lévén ő) *egyût támadtunk-fel*, egyût mentünk-fel: igy *menyben-is ő benne egyût helyheztettünk*. A' Görög szó ἐπουρανίοις, mely nem csak *menybenet* tészen, hanem a' *menynyen felyül-valókat*, *insuperceleſtibus*. Mellyel elönkben adja hogy itt a *Menyen*, nem annyira hellyet, mint méltóságot kellyen érteni, az az, igen felséges állapotot, mint e' szollás, *minden egek felett*, jelenti. Nem ugy mindazáltal, mint ha ezzel a' Christusnak *Isten jobján* személy szerént *való léte*, az oda fel ki-adott magyarázat szerént, ama' hatalomban való nagy felségért vétettetvén az, közzé lőtt volna mivelünk, mely egyedül csak Christus részesséltosága: mint a' Sidokhoz irott Levélben mondja vala az Apoſtol: *Melynek mondta az Angyalok közzől valaha, ülj az én jobb kezem felől?* hanem menyiben az ő *égben ülése*, csak igy meg-határozatlanul fejeztetvén a' ki, értettetik, mi jussunkúl, s-képünkben, mint közönséges személytől cselekedtetnek, miveltnek lenni: mely szerént bizonyossá tétetés-is nékünk, a' mi oda helyheztetésünk felől ő vélle edgyût, hozzánk illendő képpen, vagy illendőségünkhez képeſt. Am nyilván ki-fejezi-is ezt a' mennyei szozat, a' Jelenésben: *A' ki győzedelmes léſzen, egyût ültetem velem az én királyi ſzékemben, mint én is---ültem az én Atyámmal az ő ſzékiben*. Ihol a' szép hasonlatos állapot, noha nem azon mértékkel, nem egyenlő képpen: mi ülünk a' Christus *királyi ſzékiben*; de ő (Christus) egyedől az Atya királyi ſzékiben: az az, ő egyedől az *Isten jobján*; mi a' Christusén, mint nyilván-is mondatik ez a' Soltárban: *A te-*

Eph. 2. 6.

Heb. 1. 13.

Apoc. 3. 21.

Psal. 45. 9. *jegyesſed* ugy-mond *vagyon a' te jobb kezed felől, aranyas öltözetben.*

Még-is többet mondok (mely-is annyival inkább bizonérja a' Tanuságot, ſ-neveli a' mi bizodalmunkat) azis nyilván állattatik az Evangeliomban, még pedig Idvezétönk ſzavával, hogy *Mikoron az Embernek Fia ül az ő dicsőſségének királyi-ſzékiben, mi-is ülni fogunk tizenkét Székekben, és meg-ítéljük az Izraelnec tizenkét nemzetségét.* Hogy ez minden Hivekre, ſ-nem csak az Apoſtolokra tartozzék, veſd ölzve az 1. Cor. 6. v. 2: *Avagy nem tudjátoké hogy a' Szentek meg-ítélik e' világot----e' világ ti általatok ítéltetik-meg.* Honnan elönkben adatik, hogy e' *mi ülésünk* Chriſtuſſal, mondattaſsék az ítélet tételre, és az ott valo *vox*oláſra nézve-is: egy törvény el nem mulik a' mi *vox*unk értelmünk vétele, hozzá ſzolláſunk nélkül; el-annyira, hogy nem csak az a' tekintet éleſzgetheti hitünket, hogy Chriſtuſſal mint Közönséges ſzeméllyel, juſſunk légyen az menyben ülésben; hanem hogy egyſzer ſ-mind ő vélle egyetemben Birák-is leſzünk. Melyhez képeſt, ha valamely bün, vagy akar mi támadna mi ellenünk, ſ-kárhoztatna minket; nem lenne meg a' törvénye, a' mi *vox*unk nélkül. Hiſzem, nagy bátorságos állapot ez! mert imé ténnen magadnak kellene magadat kárhoztatnod, megſententiáznod, ha meg-ſententiáztatnál: mellyet magad fejére, ſ-veſzedelmére mint cselekednél? bizony ſemmiképpen nem.

Illyen meg-ingadozhatatlan erős fundamentuma, a' mi hitünknek, Chriſtuſnak az Iſten jobjára valo *üléſe*, tökélletes meg-igazuláſunk, és minden bizonyal-valo idvezülésünk felől; akarminémő kárhoztatáſok, és kárhozat ellen.

Haſz-

Haſznai. 1. Innen nyilván érthetjük, mely nagy boſzſzuság tévők, ez Hit-ágazatnak nem igazán Értői Valloi, az önnön lelkeken: mint leg közelebb, a' *Lutheranus* Atyaſiak, kik a' Chriſtus Teſtének *Ubiquitaſa* Mindenütt-léte kedveért, nem akarják hinni ſőt csak érteni-is, ez álhatatos vigaſztaláſnak ily erős fundamentumát, nem tudom micsoda Iſteni tulajdonſágban való réſzesüléſt közösüléſt értvén, a' Chriſtus Iſten jobjára való ülésén; miképpen a' Menyben menetelen-is, hallatlan és ujjá ſzülettetett okos főben nem férhető ſzéllyel-oſzlását az ő Teſtének, menyen földön, ſ-mint egy el-tűnését. Mellyel, a' nagy képtelenségen kivől, a' Chriſtus emberi Természetit, nem fel-magaſztalják, hanem el-rontják, ſ-ſemmivé téſzik. Ezt mindazáltal nem tulajdonétván a' Lutheranuſok eleitől fogva való közönséges hitinek vallásának; hanem ſok Lutheranuſoknak, kiket igazabban Pſeudo-Lutheranuſoknak mondhatni. Mert régi közönséges *Confeſſio*jokban, mellyet ez előt nyolczvan eſztendőckel irtak, ugy-mint a' *Torgai*ban, világoſſan meg-valják, hogy (igy ſzolnak ott) *a' Chriſtus Teſtének az Ur Vacsorájában, ſem fel-menéſe ſem alá ſzálláſa az égből nincsen, hanem álhatatoſſan és erőſſen tartjuk mind két hit-ágazatot: Méne menyben, ül az Atyának jobján. Sőt a' teſtnek-is mindenütt jelen létet, vagy egyébb valami a' felét, a' mi a' Chriſtus teſtének valoságát el-roncsa, vagy valamelly hit ágazattal ellenkezzék, az Ur Vacsorájában-valo jelen létel kedvéért, nem költünk ſem javallunc.* Haſznai.

Dextra Dei, non eſt certus aliquis & circumſcriptus in Cœlo locus: ſed eſt ipſa omnipotens Dei virtus, quæ cœlum & terram implet: in cujus poſſeſſionem Chriſtus ſecundum humanitatem ſuã, realiter & revera venit. *Compend.* Hutteri Loc. III. quæſt. 34. Porro nec hoc docemus, aut fingimus, (id quod Luther-

Iſmét az előt, tizenhárom eſztendővel költ egy Poſtillaban, mellyet *Lipſia*ban nyomtattak 1569-ben illyen ſzók olvaſtatnak: *§ Az Chriſtus menyben Meneteli, minémő lőt légyen, meg-mutatja az Irás. Fel-ment láthatolan, teſti és termé-*

quoque S. memoriæ monuit) quasi in Cœna hac, ulla fiat ascensio, aut descensio corporis de Cœlo; sed constanter ac firmiter retinemus

természet szerént való mozgással, &c.&c. Mert fel-menvén, az emberi terméßetet nẽ változtatta Isteni természeté, sem ugy szél-lyel nem oszlatta azt, hogy mindenût légyen az Istenséggel, noha az egyesülés fel-bonthatatlan. Azt jelenti e' Postillator,* a' *Praefatio*nak végiben, hogy *e' tudományt a' Vitebergai Schola, negyven esztendőknél tovább* (az az, a' Reformatiotul fogva) *vallotta, és oltalmazta a' mint ackor-is, szíveſſen, és mindnyájan a' Hafniai Academianak* (holot irta 30 Martii 1561 e' Postillat) *Doctorieis egyező értelemmel.*

utrumque fidei articulum: Ascendit ad Cœlos, Sedet ad dextram Patris. Ac ne carnis quidem ubiquitatem, aut quicquam quod vel veritatem Corporis Christi tollat, vel ulli fidei articulo repugnet, propter præsentiam in cœna, fingimus, aut probamus. *Confess. Torgensis Typis Cratonianis.* 1574, *Artic. IIII.* § Ascensus Christi in cœlum, qualis fuerit, ostendit Scriptura. Ascendit visibiliter corporali & Physico motu, &c. &c. Neque enim ascendendo humanam naturam, in divinam mutavit, aut ita diffudit, ut sit ubique cum divinitate, & si inseparabilis est unio. *In Die Ascens. Dom. pag.* m. 392. * Hoc unum studiosè curavi, ut Doctrinam Catholicæ Ecclesiæ purè proponerem, quam & Schola Vitebergensis ultra 40 annos & adhuc sincerè tuetur, & Præstantissimi Viri hujus Scholæ Professores, &c. Hafniæ 30 Marti. A Christo nato 1561. *Præfat. proximè fin.*

Ezeket hozom-bé a' végre, hogy a' Lutheristа Atyafiakat emlekeztetném régi Hitekre; és értésekre adnám, hog' kűlőmb itélettel itélűnk régi Vallások s-Vallóikfelől; kűlőmben ismét a' májiak közzől, azok felől a' kik attol eltávoztak; melynek-is im láthatják, mely nag' kárát valják.

De leg nyavalyásbul vagyon a' szegény Papistaknak dolgok, kik e' *Christus Isten jobjára űlése* Tudományának, többire semmi hasznát nem vehetik, azok miat, a' Szent Irás ellen fel-tött Tanuságik miat, mellyeket már az előt, mikor még ez illyen, buskodo lelki esméreteket hathatoſſan meg vidáméto szép lelki folyamokra nem-is kaphattanak, az elmékbẽ bé-hintenek: mellyeckel jo ideinel-fogallódtanak s-foglalódnak, és fel-kötődik szájok, hogy ez drága Lelki abrakot mennyei eledelt, ingyen se kostolhasák.

Illyen

Illyen Regulák e'félék: A' *Választás lőtt az eleve el-látott cselekedetekből: Vagyon embernek az Ujonnan-szűletés előt-is szabad akaratja az igaz idvességes jora: A' cselekedetekből vagyon az igazulás Isten előt: A' jo cselekedetek, érdemlői az őrők életnek: Nem lehet senki bizonyos kivált-képpen-valo mennyei jelenés nélkül, ha el-választtatotté idvességre, vagy nem: Nem-bizonyosok a' hivek a' felől-is, ha-maradnaké holtokiglan meg, a' hitben és szent életben? s' e' szerént, nem lehet senki bizonyos idvességéfelől: sőt átkozott a' ki magafelől azt meri hinni s-állatni.* Es igy szüntelenül-való kételkedés alat tartatnak a' meg-siratandó szegény Lelkek, nem tudván bizonyal mint lészen holtok után dolgok: hová mennek, menyországban-é vagy pokolban, az örők tüzre. Oh nyomorult, oh igye fogyott Hit és Vallás! *Oh meg-omladozott meg-romlott kutak, mellyekben nincsen viz*, állando vigaztalásnak vize! Jer. 2. 13.

Nincs hát nékik, oly bátorságos Kezesség, olly Christust nem esmérnek, nem hisznek, *a' kivel együt, mikor az ő vétkekben meg-holtak volna, ő általa meg-elevenéttettek, együt fel-támasztattak, s-együt helyheztettek volna menyben Christusban*, mint főben, miképpen szent Pál vigasztalja az igaz Hiveket! Eph. 2. 5, 6.

és hogy immár e' Christus Isten jobjára magasztaltatván, a' tellyes erőt, hatalmat és méltoságot el-vőtte s-a' végre vőtte volna, hogy a' mely nagy idvességet sok keserves szenvedésivel és szörnyű halálával e' földön tőkélletessen az övéinek meg-szerzet, abban valósággal-is részesétené őket, mind ez életben kezdetképpen, a' Meg-igazulásban, Fiuvá fogadásban, Megszentelésben; mind penig tellyessen és tőkélletessen arra bé-is iktatná jutatná az Egekben: nem álhatván néki ebben ellene, és *egy juhát-is ő néki, kezéből ki nem ragadhatván* Joh. 10. 28.

Rom. 8. 38, 39. (mert ott tartya azokat, mint szent Jánosnál állatá) *sem Angyal sem ördög, sem semmi némű teremtett állat*, mellyek mind Eph. 1. 22. *lábai alá*, tellyes hatalma *alá vettettek* volna ő néki, birna véllek valamint akarná; annál inkább semmi bűn, semmi erőtelenségek hibák fogyatkozások, azoknak idvességeket el nem fordéthatnák: nem a' magok erejekért (mely igen kicsiny) hanem hogy ez erős Király *tartaná kézen őket:* s-ez okon, *ha el esnek-is, nem romolnának őszve*, mint Ps. 37. 24. Dávid énekli Solt. 37. v. 24; *ha napjában szintén hétszer esnének-is, fel-kelnének* s-nem vesznének el, *mint a' gonoszok*, Prov. 24. 16. mint Salamon szoll a' Példa beszédekben; mert ugyan Matth. 24. v. 24. *lehetetlen is az ő el-veszésék*, az igazságnak szája állatja. Lásd. 2. Cor. 4. 9. Joh. 4. 14. &c. Oh azért még is nyomorult, sok, igen sok képpen nyomorult igye fogyott vallás! Oh meg-omlott kutak, mellyekben nincsen viz! Nem győzkődhetnek hát bezzeg ők a' mái Romai vallásban, azzal a' hit győzkődésével, mellyet szent Pál a' régi Romai Vallason lévőknek ki-hozot, s-rá tanétotta őket, Rom. 8. el-kezdvén a' 28-dik versen, a' caput végéig. Nem csuda hát hogy kiváltképpen a' 31-dik, 33-dik, 34-dik, 35 dik versekbéli kérdéseket, s-rá valo feleleteket, ha ajakokra fel-veszik-is, de hitbéli álhatatos bizodalommal s-lelki dicsekedéssel mondani s-vallani nem méreszlik. Könyörüljön Isten rajtok, meg-nyitván szemeket hogy lássanak, Tit. 2. 11. és a' sok kétségeknek sűrű felhője alol, *a fel-verradott* kegyelemnek világos országában jőhessenek-ki!

2. Haszon, mely vigasztalásnak és oktatásnak Haszna egy szerű-mind. Boldog tehát ellenben, oh igen boldog, az Isten igaz Anyaszentegyházának e' földi sok keserű szerencsétlenségek s-késéretek alat-is állapatja; mellyet Isten e'

min-

minden vigaſztaláſokkal ſ-lelki győzkődő örömmel gazdag és tellyes értelemre Hitre méltóztatott, jutatot! Oh Iſtennek áldott *Gileadja*, melyben ez ſziv erősítő ſ-örvendeztető *Balſamumok* teremnek és folynak! Vagyon hát minn! Iſten ſerege, ſ-mi véget már nem barmodat csak ſ-mindenedet, hanem tennen magadat-is, a' buzgoságos háládaſoknak tűzében ſzüntelenől fel-vinned és *elő, ſzent ſ-Iſtennek kedves áldozatúl*, meg-áldoznod! *Joſue* felől vagyon fel-jegyzve, hogy minekutánna Iſten az Emorreuſoknak amaz őtt Királyokat kezében adá, nem öleté addig meg azokat, hanem elő hiván Izraelnek minden férfiait, azok előt az ő alatta lévő Had-viſelő fő fő Rendekkel az őtt Királyoknak nyakokra hágata, és meg tapodtatá lábokkal: bizonyos jelenségül, hogy Iſtē a' több ellenségeken-is ſzintén ugy győzedelmet ád nékik: *Ne féljetek azt mondja vala nékik, és meg ne rettenyetek: erősſécsétek-meg és bátoricsátok-meg magatokat: mert e'képpen cselekedik az Ur minden ellenségitekkel, a' kik ellen hadakoztok.* Oh bizonnyal a' mi lelki *Joſuénk* az Ur Jeſus Chriſtus, minekutánna már ő minden mi ellenſeginket meg győzvén, azokat lába alá vetette, ezent hag'g'a mi nékünk-is cselekednünk azokon hit által: annak jelenségévől, hogy egykor minden bizonjal valósággal-is meg-tapodjuk a' mi ellenségeinknek nyakokat. Ezért mondattatik a' Jelenésben, hogy Chriſtus *meg-váltván minket az ő vére által Iſtennek, minden ágazatbol, nyelvből, népből és nemzetségből, tőtt minket a' mi Iſtenünknek Királyokká, és uralkodunk a' földön.* De mondhatza, *nem látom én még azt*; Nem csuda, *mert moſt hit által járunk, nem látás által.* A' Chriſtus önnön maga felől-is azt állatja az Apoſtol, hogy *moſt nem látjuk még, hogy néki mindenek birodalma alá vettettek volna.*

Jer. 8. 22. C 46. 11.

Rom. 12. 1.

Joſ. 10. 24. 25.

Apoc. 5. 9. 10.

2. Cor. 5. 7. Sid. 2. 8.

Most még nem, mivel Ő most az égben ül, várván mint Sid. 10. 13. szent Pál jelenti, *miglen az ő ellenségi ſamolyul vettetnek az* Sid. 2. v. 9. *ő lábai alá. De látjuk azért* (moſtan-is) *Jeſuſt, hogy dicsőſséggel és tiſzteſséggel koronáztatotta meg*, azt mondja azon Apoſtol. Es e' képpen bizonyoſſak lehetünk a' felől, hogy annyi már ez, ſ-ugy-is kell tartani, mint ha meg-lőtt volna: és látván őtet hogy meg-koronáztatott, magunkat-is láthatjuk hogy ő vélle ülünk, ſ-csendes meg-nyugott ſzivel várhatjuk (mint önnön maga-is várja) mig mindenek bé tellyeſednek, ſ-a' mi idvezülésünk végben mégyen, és tőkélleteſſen el végeződik.

Nincs hát ſemmi hátra, hanem hogy ezt a' nagy Vigaſztaláſt magunknak erőſſé tegyük. Ugyan-is kiké ez? Kicsodák Hitinek erős meg-mozdéthatatlan fundamentuma ſ-kőſzála, a' Chriſtuſnak *Iſten jobjára való üléſe*, tellyes meg-igazuláſok, és minden bizonnyal való idvezüléſek felől; akar minémő rettentéſek, félelmek és kárhoztatáſok ellen: mert nem tartozik ez akar kikre; ſőt ſzámtalan ſokak a' Chriſtus és Hivek ellenséginek pártyán vannak? Meg értők ez egéſz Tanétáſban, hogy a' Chriſtus azoknak nevekkel ült Iſtennek jobjára, a' kiknek idveſségeket, Joh. 17. 11. Szent Attyával-való *kötéſe* ſzerént, e' földön ſzent halála által meg ſzerzette volt; ſ-a' végre-is vőtte abban az ő igen felséges fel-magaſztaltatásában a' *tellyes hatalmat*, hogy a' kiket igy meg-váltot, idvezétse-is valósággal, min- Joh. 17. 2. den akadályok és ellen-álláſok ellen hatalmaſſon. Mert bizonnyal hidgyed, el-válhatatlanul őſzve kőtőtt dolgok ezek. (*A' miket Iſten egyben kőtőt, ember etne válaſz(za)*) Hogy a' Chriſtus halála tőkélletes elég tétel a' mi bűneinkért, ſ-az Atya-is ugy vette azt bé; azzal bizonyétotta meg,

meg, hogy fel-támaſztotta őtet, és Menyben az ő jobjára helyheztette; külömben ſoha az ő tökélletes Biroi igazsága, őtet arra nem bocsátotta volna, hogy minek előtte fillérről fillérig meg nem fizetet, csak a' tőmlőczből-is ki-bocsáthatta volna; nem hogy arra az igen felséges méltoságra emelte volna *az ő jobján*, tellyes hatalommal kezében bocsátván, hogy azokat a' kikért vért ontot, jó teczéſe ſzerént: *megis tartaná minden gonoſztul*, Joh. 17. 12 miglen oda vinné, a' holot ő vagyon, mely-is az ő akaratja: *Atyám, a' kiket nékem adtál, azt akarom hogy ott legyenek a' hól én vagyok.* Joh. 17. ℣. 24. Hát a' Chriſtus Halála táján kereskedjél; annak igyekezzél végére menni, ha Holtéte éretted-meg a' Chriſtus: mellyet ha fel-találſz, te dicsekedhetel egyik lelkedben, ſ győzködhetel hittel, az Apoſtollal Rom. 8. 34. *Kicsoda a' ki kárkoztatna? Chriſtus az a' ki meg-holt, ſőt a' ki fel-támadot: ki az Iſtennek jobján is vagyon: ki eſedezik is mi érettünk.*

De honnan tudod-meg, hogy te vagy egyik minden bizonnyal, a' kiért Chriſtus meg-holt, ſ-a' kinek halála által idveſség ſzereztetett? Hogy az Iſten titkos végezésének könyvében nézhetnél, ſ-onnan tanulhatnád-ki, ha vagyé azok közzül, kiket Chriſtus Joh. 17. oly gyakorta emleget, hogy e' végre, az az, hogy halála által meg-váltaná, ő néki adot; abbol kétedet csak ki-vegyed, mert a' lehetetlen. Hát hova folyamodol? Talám amaz köz hitre: *A' Chriſtus meg-holt* ugymondnak, *mindenekért*; azért én érettem-is? Fővenyen vetett fundamentum ez: oh nem épécs ezen! mert csak mi kárhoztatáſnak zivatara-is lerontja; ſ nagy léſzen a' romlás. Csak a' miket már meghallottál-is, eléggé meg-hamiſſitják ez *pſeudoprincipiumot*. Matth. 7. 26, 27.

Leg-elsőben, jussón csak eszedben, mint felel vala szent Pál Rom. 8. 34. ama' kérdésre: *Kicsoda a' ki kárhoztatna.* Holot tudod mely erősen egyűve kőté e' négyet: *a' ki megholt; a ki feltámadot; a' ki Isten jobján vagyon; és a' ki esedezik-is.* Ahonnan nyilvánsággal a' jő-ki, hogy a' kikért meg-holt, azokért fel-is támadot, Isten jobjára-is űlt, s-esedezik-is értek. Avagy csak ez eg'g'en probáld-meg a' dolgot: esedeziké Christus mindenekért? Nem vehedd mindjárt eszedben? Tekénthecze ama' könyörgésében Joh. 17, ott Christus a' 9 dik versben, önnön maga nyilvánsággal tagadja hogy ő mindenekért könyörögne: *En nem a' világért könyörgők, hanem azokért, a' kiket nékem adtál.* Másodszor, ha Christus mindenekért meg holt, mi az oka hát hogy nem mindenek idvezűlnek, hanem el-kárhoznak sokan? Nem vőtt volna hát ugy Christus, az Atyának jobjára való űlésében elégedendő hatalmat, az ő tőlle meg-váltattaknak hatalmas meg-tartásokra: erősebb volna hát ő nállánál nem csak az Eördög s-e' Világ, hanem akar mi bűn, s-emberi eset-is, a' szent Jánosnál lévő szép bizonyétások ellen, cap. 10. ỳ. 28,29. Oh mely gyarló és bizonytalan Idvezitőnk volna ugy ő nékünk! mely távul légyen.

Másuva másuva fogj azért. Im igazétlak én egyre, bizonyosra, és a' mely soha markodban nem szakad. Hal-
Matt. 7. 21. hacza mit mond vala az Angyal Josephnek: *Szűlsz fiat, és nevezed őtet Jesusnak: mert ő szabadétja meg az ő népét az ő bűneiktől.* Kiket mond, hogy meg-szabadét? az *ő népét* ugymond. Akarodé azért tudni, ha téged szabadétotté-meg
Heb. 10. 12, 14. Christus, *egyetlen egy áldozatjával* minden bűneidtől? Ő népe légy, mert la, azt mondja, hogy meg-szabadétja. Mondhacza: Istennek hálá az-is vagyok: En azt kérdem,

honnan

honnan tudod, vagy bizonyétod: abbolé hogy kereſztyén vagy, meg-kereſztelkettél, vállod az igaz kereſztyén hitet, és annak ſzabadságával ſ-juſſával élſz? Nem elég ez, mert *Judas*, *Simon Magus*, ſ-több Hypocriták-is, meg-cselekedték ezeket, ſ-ugyan el-veſztek. Sőt azt mondja ſzent Pál, hogy *minden marháját alamiſnában oſztathatja valaki, jövendőt mondhat, tudhat minden titkokat és bőlcseséget, oly nagy hiti lehet, hogy az hegyeket hellyekből el-vitheti, ſőt magát a' Vallásért meg-is egettetheti*; de még csak ezekkel nem idvezűlhet. Két képpen az ember Chriſtus népe: vagy kűlső képpen csak, vagy beső képpen-is egyſzer ſ-mind: e' jó; ama' nem haſznál; ſőt a' kik csak igy Iſten Népe, âhon ſzent Mathenál a' ſententiajok: *ſoha nem eſmértelek titeket, távozzatok-el én tőllem álnokságnak cselekedői.* Láſd az őt bolond Szűzeknek példájokat-is Matt. 25. ℣. 1, 2, &c. Meg mondja ſzent Pál, micsoda Népét váltotta-meg Chriſtus ſzent halálával: *Ki adta ő magát mi érettünk, hogy meg-váltana minket minden hamiſságtól, és tiſztétána magának, jo cselekedetekre való igyekezettel buzgo, kiváltképpen-való népől.* Illyen népe légy hát Iſtennek: leg elsőben-is igaz idvezétő hited légyen, mert *hit által tiſztulnak meg a' ſzivek*, azt mondja ſzent Péter: ſ-*kiváltképpen való Nepe* is Chriſtuſnak, illyen hit által (mely *nem mindeneké*, nem kőz a' Hypocritáckal) léſzeſz: de ennek felette meg-is gyűmőlcsőzteſd e' te hitedet, nem kűlső jo cselekedetekkel csak, hanem belsőckel-is, kiváltképpen, ezekre fegyhetetlen ſzent igyekezettel valo ſzűnetlen gerjedezéſſel, buzgoſsággal: a' *lankadság*, *lágy melegség* nem álhat-meg az igaz és idveſséges kereſztyénséggel. *Forj* tehát ſ *buzogj*, azt hagygya a' Szent Lélek. Főképpen penig ebben erőlkődjél

1. Cor. 13. 2, 3.

Matt. 7. 23.

Tit. 2. 14.

Act. 15. 9. 2. Theſſ. 3. 2.

Apoc. 3. ℣. 15, 16, 17, 18, 19, &c.

kődjél *a' mi meg-tarto Istenünknek tudományát meg-ékesíteni, hogy meg-tagadván a' hitetlenséget, és e' világi kivánságokat,* magadra nézve *mértékleteſſen,* egyebekre nézve *igazán,* Istenedre nézve *ſzentűl, kegyeſſen élj e' jelen-való világon*: ſ- igy ezzel-is külön ſzakadván e' világtol, kiváltképpen való Népe lehes Chriſtusnak. Ihol már az igaz út és mód, a' mely által csalhatatlanul végére mehecz, ha holté Chriſtus meg éretted, ſ-te vagyé egyike azoknak, kiket Chriſtus az ő bűnökből meg-váltot; vagy nem.

Noſza azért, oh iſtenes Lélek! a'ki itt lelkedet bizonyoſſá tötted, és már *bizonyoſsá lött hittel* vagy; merjed kérlek fel-venni bátran ez hiteddel, ſ-magadra ízabni, lelked repdeſésével, ama' ízép lelki dicsekedést az Apoſtollal: ſ- győzkődjél diadalmaſſan hitből, e' világi minden keſerves kereſztid közöt, e'gonoſz világon, a' teſten, a' bűnön, a' halálon, a' poklon és kárhozaton; ſőt halálod oráján-is, ez tellyes hitbéli bizodalmas ſzók forogjanak ſzivedben, lelkedben, ſ- haſzolhacz, nyelveden-is: *Tudom hogy nékem, kit Isten ſzeret, mindenek javára ſzolgálnak, ki az ő rendeléſe ſzerént el-tudattam, el-válaſztattam, el-hivattam, meg-igazéttattam, meg-is dicsőéttettem* kezdet képpen, és tellyesen-is *meg-dicsőéttetem. Ha Isten velem, ki-soda ellenem? ki az ő tulajdon drágalátos fiát nékem adván, mit nem adna már ő véle énnékem? Kicsoda vádol engem, Isten választotjait? az Isten a' ki meg-igazít. Kicsoda a' ki kárhoztatna? Chriſtus az, a' ki meg-holt, ſőt a' ki fel-támadot, ki az Istennek jobján-is vagyon, ki eſedezik-is énértem. Kicsoda ſzakaſzt-el engem a' Chriſtus ſzerelmétől? nyomorgatáſé, ſorongatoſ keſerűſégé, üldözéſé, mezitelenſége, veſzedelemé, fegyveré? ſőt inkább mindezekben győzedelmeſnél is fellyebb-való hiſzem, hogy léſsek az által, a' ki engem ſzeretet. Mert én magammal bizonyal el-hitettem, hogy sem halál, sem élet, sem Angyalok, sem feiedelemségek, sem hatalmaſságok, sem jelen valók, sem következendők, sem magaſság, sem mélység, sem semmi egyéb teremtett állat, el nem ſzakaſzthat engem az Istennek ſzerelmétől, mely vagyon az én Uramban Jeſus Chriſtusban.* Amen! Amen!

Rom. 8. ℣. 28, 29, 30, &c. végig.

ISTENI és ISTENES

SYNAT,

Többire valamint elöször az SAAROS PATAKI *Eccleſiában* 6. Junii. *az Vr Napján* 1655-*ben*, *el-prædicál-tatott*:

Közönſéges { Oktatáſra / és / Vigaſztaláſra.

Medgyeſi Pál által.

SAROS PATAKON, 1660.

Nyomtattatott Rosnyai Janos által.

RM 1. 8° 864/ kolle. 5.
RK 1. 966
2005-2006

ISTENI és ISTENES SYNAT.

Tselek. XV. *Rész.* 1, 2, 3, 4, 5. *és* 6, *v.*

1.

NEmellyek penig, kik Judæaból jöttenek vala illyen módon tanétják vala az Atyafiakat: Ha környúl nem metélkedtek a' Mosesnek rend tartása szerént, nem idvezúlhettek.

2. Támadvan azért Pálnak és Barnabásnak nem kicsiny ellenkezesek, és vetekedések azok ellen, végezék azt hogy felmennének Pál és Barnabás, és némellyek azok közzól, az Apostolokhoz, és Seniorokhoz Jerusalemben, e' kerdés felól.

3. Elkésérvén azért a' gyúlekezet őket, eljárak Pheniciat és Samariát, beszélvén a' pogányok-

 gányok-

gányoknak meg teréſeket: és az Atyafiaknak nagy ôrômet mondanak-vala.

4. Es mikor Jeruſalemben jutottanak vólna, az Eccleſia, az Apoſtolok, és a' Seniorok ôrômmel fogadák ôket, és beſzéllik vala, az Iſten mely nagy dolgokat cselekedet vólna, ô általok.

5. De némellyek a' Phariſæuſok ſzerzetekbôl a' kik hittenek, támadtanak mondván, hogy ſzûkſég vólna nékik környûl metélkedni és meghagyni, hogy a' Moſes tôrvényét meg-tarcsák.

6. Egyben gyûjtetének azért az Apoſtolok, és a' Seniorok, hogy ez dolog felôl vegeznének.

EZ el-mult héten, el-mentünk Istennek segétségéből Szent Jánosnak két élsö Levelin. Az Elsönek Summájában, Alkalmatosságát-is annak meg-mondtam vala, melly ez lön (mint még frisz emlekezetben vagyon nállatok.) Mint hogy Szent János mindenik Apostolnál tovább élt, e' hez képest azoknál ö többet-is látot hallot. Megértè ö sok Ecclesiaknak mind a' vallás tisztaságában, mind pedig az Isteni és atyafiui szeretetben alább szalláso- kat, mint ez nem csak ez Levelének czeljából, hanem az Jelenés ne vükönyvèbölis, amaz igen dicsèretès buzgó Ephesusi Ecclesiának állapotjából meg-tecznik, melyfelöl (azt jelenti) hogy Christus keserveſſen panaszolkodot, azért hogy az ö elébbeni buzgó voltát szeretetit el-hagyta az, az az anyira alább szallot abban, hogy ha hirtelen magát meg nem eszméllené s-az elebbeni cselekedetire meg-nem térne, hamar nap el-jönne ellene, és igen meg-fogna sanyargatni érette. Ehez képest azért Szent János, ez Közönséges Levelet, az Isteni és atyafiui szeretetröl irja mindeneknek. Melyben ez két szent tisztünknek ennyi uttal-való elö fordulása, jegye azoknak akkori igen nagy meg-hülemedéseknek, alászállásoknak. A' honnan illyen közönseges Tanusigot hoztam vala ki: A' jó és okos Tanétoknak tisztek hogy az alkalmatosságokat a' fenn forgó állapotokat, igen szorgalmatoſſan eszekben vegyék, és magokat a' tanétásban azok szerént intezzék. Begyemben szedegettem én ezt még akkor. Mert ugyan-is a' jó Lelki Tanétónak, ollyannak kell lenni mint amaz igen jó szemes okos Orvosnak, (a' mint hogy ugyan valóban lelki Orvos Doctor-is

Apocal. 2, 4, 5.

ctor-is minden jó Tanétó) ki leginkabb az jelen való nyávalyák ellen viaskodik, azokról szól tanit leg-többet ſ. azok ellen ád ki orvoſságokat. Ugyan-is dóghalálkor, ſurú himlőzéskor &c. fog fajas, colica, kőszveny &c. ellen (melly navalyaknak ollyankor hirek-is alig, vagy igen ritkánn hallatnék) ſzorgalmatoskodni, mi vólna egyéb egy igen nagy bolondságnál: igy vagyon az Lelki Doctorſagnak-is dolga.

Az alkalmatoſságok penig, mellyeket ez mái idő hozot magával; és nékem előmben gördúlnek, nem egy ſ. kettő. Látom ſ. mindnyájan látjuk és keſerveſſen érezzük leg-elsőben-is a' ſzeretetnek nagy meg-hűlemedeſét; hogy moſt moſt ha valaha egyik-kúnk a' máſikunknak farkaſſá, ſ. az ezeredik ember-is kőzzúlünk, vagy Istenét vagy Felebarátját alig ſzereti igazan: kiváltképpen (a' mi leg-ſiralmasb) a' Tanitók és Tanulók, ſot ón kőzőtők-is, oh nagy Isten! melly nagy kúlőnőzes ſőt idegenſég ſőt irigyſeg gyúlőſeg uralkodik; hogy kéſzek vólnának nagy ſokan egyik a' maſik ſzemében vért óltani. Kik lázzaztottak ennyére felőket, én moſt nem úzhetem fúzhetem, Meg-úzi füzi Isten. Gondolom vala annakokáért, hogy ez tsak alig akadott, ſ. csak nem hamvában el-alutt Szeretet ſzikrájáról kellene ſzollanom; ſ. meg intenen meg rettentenem az Istennek rettenetes haragos izenetivel, a' kik erre több több hideg vizet ôntôzni, még ma ſem ſzúnnek meg: tikteket penig ez mennyei tűzzel az Szeretet Istenének kegyelme ſzerent fel-buzdetani gyujtani. De letővém ez gondolatot; annyival-is inkább hogy ez Levélnek magyarázása kőzbe, az egéſz héten erről alkalmaſént hallottatok, ſ. ha kedvetek volt hozzá tanulhattatok. Elmémbe öttlött, ez tulajdon mi magunk Tanétók kőzőt indult, és mind nagyobra nagyobra menendő veſzedelmes kardoskodás-is, mely miat a' gyendék annyira meg-háborodtanak lelkekben, hogy ingyen ſem

tudják

tudják mi aránt vannak miatta, ki mit tareſon meg, mit kerûl-jön, nehezen láthatja. Mely felől való tanétáſra-is ugyan ezen Elsô Levélből felette illendô ſzükſeges Leczke akadot vala kezemben az 4-dik Réſznek 1.v-ſeből: Szerelmeſsim, ne minden léleknek higyetek, hanem meg próbáljátok a' lelkeket ha Iſtentől vannak-é &c. *De mint hogy erről-is ugyan a' Levél meg fejtése közben, a' dolognak fontját ki adtam, ezt-is félre téſzem. Jutot eſzemben végtére, ez ennyi ſok Synatoláſoknak alkalmatoſságával, az Synatoknak tudománya-is: ſ-itt állottam meg; elôtökben akarván Iſten ſegétſegebôl adni,* Micsoda itiletben kelleſſék Szent Irás ſzerént, minden keresztyén embernek a' Synatok felől lenni.

Szükſeges léſzen igen néktek ez a' Tanétás, mind azért hogy ritka, mert ugy hiſzem hogy nagy réſzent tellyes életetekben-is, jó ha ez dologrol két három praedikátiokat hallottatok. Es igy ebbéli nagy fogyatkozás miat, ha mikor, moſtan, nem kevéſſek akadozni ſôt habozni kenſzéréttetnek, mint kelljen az moſtanában fenn forgo ſürû Synatoknak dolgairol, ſ-azokban történt állapotokról itélniék. Tudom az el-foglált Lelkûvek, más végre magyarázzák ezt, és meg jó eleve meg ijedvén tôlle, meg gyûlölik; de nem kell ſenkinek igy gondolkodni: az köz Oktátás és Vigaſztalás minden fell tött czélom, nem egyéb ſemmi. Melyhez képeſt, tellyes igyekezetemmel azon-is leſzek, ſ-ugy erôlködöm tanétáſomat intézni, hogy az boſzutól gyûlölségtôl és motskolodó indulattúl viſelteſsenek csak gyanuja-is méltán ide ne ferhéſſen, igazán e' felélől ſenki ne panaſzolkodhaſſék. Ennekokáert ez kettôt égéſz tanétáſomban igen elôttem-is viſelem, 1. Az jó Synatoknak minden mi voltakat, nem egyébûnnen, hanem ez Apoſtolinak Iſteni peldájából a' mint itt Szent Lukácsnál ki vagyon adva, mutogatom meg. 2. Csak a' közönségben

ségben maradok meg, semmit az fenn forgo állapotokra nem szabván: mellyet bizok kinek kinek jó ítéletire.

Minek előtte az Igékhez nyulnék, az á kérdés, minemű Synat volt ez? A nagy rész Oecumenicának *Világ szerte szerént valonak allatja lenni. En* Whittakerussal *tulajdonul értvén á dolgot*, Párticulárisnak *Rész szerént valónak állatom, minémű Synatok eleinte* σύνοδοι κατὰ τόπους *vagy* τοπικαὶ *bizonyos helybéliekne k is hivattattanak: Okai: 1. Mert nem gyültenek vala ebben minden felől á Tanétók, hanem csak á Jerusalembéliek; á holot akkor az Eccleſiának mint egy Vára és ſummája vala. 2. Mert ugyan nem-is lehetet igen nagy az á Gyülés, mint Chriſtus meg-eskütt ellenſegi közöt, ſ-dühös pogány Magiſtratus alat. Hanem ha azért mondanók* Oecumenicanak, *hogy abban ez Világ rend kivül allatott Tanitói, az Apoſtolok jelen voltanak: á hoz képeſt, á mit az 1. Okban á Jerusalemi Eccleſia felől, mondék. Akar mellyik lött légyen, elég az hogy Isteni méltoſagu Synat volt ez, mint az melyben az csalatkozhatatlan Doctorok-is az Apoſtolok, Aſſeſſorok és mint egy Birák voltanak.*

Whittaker de Concil. quæſt. 1.

Á mi már á fel vött Hiſtoriát illeti, Hármat *jelent Szent Lukács ez Jerusalemi ſzent Synat felől.*

1. Az Inditó okait *ennek, az 1. v-ſtől az 6-dik v-ſig.*

2. Ez Synatnak Actáit *Cselekedetit. az 6. v-ſtől az 30-dik verſig.*

3. Ki menetelit, az 26-dikig. Az fel-vött Igék az Elsőt foglalják magokban.

Két derék Indító okait ſzámlálja az Iſten Lelke ez Synatnak előnkben: 1. Eredet ſzerént való, ugy mint az támadott Vetekedés ỳ. 1. 2.

2. Az meg háborittatott Eccleſiáknak fel küldése és meg-találása, ỳ. 2, 3, 4, 5, 6.

Az Első-

I. RESZ.

Az Elsőről *Három dolgokat jegyzet meg Szent Lukács, 1. Az környûl állo állapotok; 2. az Ellenkezőknek okok; 3. fo-ganatja dolgoknak v. 2.* Az környûl álló állapotok *hármak*: *1.* holot volt *ez:* Antiochiában, Syriában és Ciliciában *v. 23. 2.* Mikor: *Christus felzmenetele után nem sok idővel, mivel még az Apostolok nagyob részént Jerusalemben valának v. 2. Christus szűletése után 50-dik esztendőben esett dolognak jelentik ezt az Chronologusok; volt tehát ez Christus felmenetele után mint egy tizenhét esztendővel. 3. az* Személlyek; *mind az* kik *az Vetekedést* indétottak; *minda'* kiknek *indétották.* Amazok, *nemely hivő Pharisæusok, kik Jérusalemből jöttenek valá alá v. 5. 13.* Ezek *Pál, Barnabás és az Ecclesiák. v. 2. Jegyezzük meg hamarjában, mert itt nem késhetem, ezekből.* Alsted. in Chronolog. Concil.

1. Alig kezdődik valahol Istennek Templum, mindjárt az ördög-is kápolnált kézd fundálni. *Haszna*, Oktatás, *a' mikor és a' hol e' félét lácz.*

2. Az ördög nem a' tudatlanok és semmi tekintetűvek *(mint Christus* ellenben*)* hanem az tudossak, előkelhetőssek, sőt Előljárók, a' mi nagyobb azon Vallásuvak által *(mintt itt vers 5.)* hinti sokszor a' tevelygeseknek konkolyát. *Mert jól tudja az Ezer Mester, hogy igy adhat a' csábetásnak uagyobb erőt.* Haszna: *ha effele állapotokat érsz, ne ütközzél felettébb meg: csak azt mondjad Szent János 1. Levél. 2. az 19. v-sből: Mi közzölünk mentenek ki, de nem vóltak mi közzölünk valók &c.*

3. Az Istennek leg-tudosb, leg okossab, leg-békessségesb Szolgainak-is *(* soha olly szemessen nem járhatnak ázok*)* esik bajok, ellenek való fel-zendűlések, nyilvánságos ellen mondások &c. *Mint imitt Sz: Pál és Barnabás*

nábás állapotjok mutatja. Haſzna: *Okos légy azért az ítélésben*.

4. Semmit az ördög eleitől fogva dühösben nem oſtromol, mint az egy hit által való meg igazuláſt, cselekedetek nélkül. *Mind ez ideig fennvagyon ez Vetekedés, noha akkor az Apoſtolok, ſ. egéſz a' Jeruſalemi Synat derék képpen el igazétották vala ezt: Tudja a' gonoſz Sátán hogy é' ſarkon forog az egéſz idvesſég.* Haſzna, *őrizd azért ez drágakövedet.*

Lássuk már micsoda Okokkal *állatják az Jeruſalemből alá jött hivők, dolgokat. Kettő az ugy teczik*: Az első v. 1. ez: Mert egyébként nem idvezülhettek. *Innen elönkben adatik*: Valaki az Iráſok közöt külömbséget tenni nem tud; noha azokbol láttatik dolgát állatni, mindazáltal igen veſzedelmeſſen tévelyeghet. *Mint itt ezek. Maſodik okok a' fogot lenni, a' mint mind ezen 1, v. sből, ſ. mind kiváltképpen az 34-dikből elönkben adatik (mely valóban gonoſz is volt) hogy azt állatták, mint ha ők ez Tudományt Jeruſalemből hozták volna az Apoſtoloktól. De valyon ugyan valójában állatták é' ezt, vagy csak fogták? Meg-lehet hogy valójában. Ha ſoha nem hallották ez tudományt az Apoſtoloktul, mint mágok kemenyen proteſtálnak ez ellen v. 24.* ezt mi ugy *mondnánk* nékik nem hagytuk volt? *Felelet: ők mindazáltal azt vélték hogy töllök hallották ezt. Igy volt a' dolog: A' Jeruſalemben lévő Apoſtolok, akkor egy elsőben, a' meg-tért gyenge Sidoknak, az időkorban még közben hagyott dolgokban (minevővek valának akkoron a' Moſes Ceremoniai) ſokat kedveznek vala. Sőt Szent Pált-is ezen okbol vötték vala rejá, hogy Jeruſalemben jövén, ő-is ceremoniáskodjék, mellyen ám valóban rajta-is veſzté. Mivel igen el-ſzokot vala ő effélékről, és már az ellene költött patvarok-is annyira gyükeret vertenek vala a' nép ſzivében*,

ben, hogy e' fele maga alkalmaztatáskaival csak meg sem mozdéthatja vala azokat. Ez az Apoſtoloknak nem jól értett tselekedetek (mely csak ideig való vala, az mig jobban meg erősödhetnének a' gyengye hivek) csalta vólt meg őket. Tanuld meg innét rővid szóval 1. Sok jó Tanétóknak szájokból, nem mindenkor azt tanulják meg, a' kik egyébként nem halásznak-is azok után, a' mi a' dolog; hanem régen kűlőmbet, és szokszor-ellenkezőt. Haszna: Oktát *e' téged.* 2. Az kőzben-hagyott dolgoknak tudománya s' Praxissa noha kővönségessen igen könnyeknek tartatnak ezek de) igen nehezek. *Sok nem jo jő ki az e' béli tudatlanságból.*

3. *Immár harmádszor* Foganátját *mondja meg Szent Lukács ez Phariseusok kőzzől meg tért Atyafiak hitetésinek*: Tamadván azért Pálnak és Barnabásnak nem kicsiny ellenkezések &c. *v. 2. Tanúság.* Az vétekedésekből, mellyek az Ecclésiákban indulnak, ha mind két rész buzgósággal állátja, nagy viszszálkodások szoktak támadni. 2. Mellyel mindazáltal az igazság oltalmában nem gondolhatni.

II. RESZ.

Ez Synát Második *Indető Okárul, kilenczet ád az Historia-iró előnkben. 1-szor, kogy e' Kérdést vagy Vetekedést az meg háboréttatott Ecclesiák az Jerusalembéli Ecclésiára, és kiváltképpen az Apoſtolokra, nem önnön magok vitték, hanem kővetek által, v. 2. Tanuság.* Az Ecclesiákban forgó viszszálkodások, (mellyekkel az ördög el-akarná fordétani azokat) Isteni bőlcs igazgatásból, hasznossak azoknak. *Melly nem arra való, hogy hincsük tehát szorgalmatossan az veszekedéseknek magvait: távól legyen. Ugy essnék ez szinten mint a' Libertinussok szava Szent Pálnál, Rom. 6. v. 1. hanem* Oktatás és Vigasztalás *ennek minden haszna, e' fele állapotokban.*

tokban. 2. Kik vóltak azok a' kövétek; ugy mint Pál és Barnabás és magok közzől némellyek *v, 2. Kérdhetni itt: Ha Sz: Pál, Apoſtol vólt, miért vitte más kérdőre, maga hogy nẽ igazéttotta-el: Talám nem vala még elég tanult é'felől, vagy talám a' több Apoſtolok Confirmatioja nélkül ſzükölködőt az ő tanétása? Semiképpen nem. Láſd Gal. 1. és 2. ez ellen diſputál ott; hanem azért, mert azzal fogják vala az ő ellenkezői, hogy az ő tudományokat az Apoſtoloktul vötték; mellyet magoktúl az Apoſtoloktul méltó vólt meg tudni; ſ-még-is mondották v. 24. 2. Az Eccleſiaknak gyengeſégekért, kik a' Jeruſalemi Apoſtolokat tartották főbbeknek. 3. az egygyet értéſért. 3-dik czikkell, hogy* az Eccléſia elékéſérte őket *v. 3. 4-dik,* Utjok, ugyan ott. *5-dik, mit miveltenek utjokban; ugyan ott. 6-ſzor Jeruſalembenérkezéſek. v. 4. 7-ſzer, a' Jeruſalemi Eccleſiának embersége hozzájok, ugyan ott. 8-ſzor, az Eccléſiának kérdésének elő adáſa, és kivánságok, v. 5, 6. 9-ſzer foganatja kéréſeknek v. 6.* Oſzve gyűjtettek az Apoſtolok, és a' Vének, ſőt az Atyafiak-is &c. *v. 12, 23. az az, Synat gyűlt é' végétt, ſ-még penig Apoſtoli ſzaz igazéttotta nagy ſzépen ezt el: Innen hozom már a' derék Tanuságot ki.*

Tanuſág. Eſnek olly alkalmatoſságok, mellyekre nézve az Iſtenes közönséges Synatok, ſzabadoſſak, ſőt igen haſznoſſak és ſzükségeſſek.

Ihól a' példa: melynek Iſteni meltóſaga ellen egy Kereſztyén-is ki nem foghat. Voltak több Sz. Synatok-is. Az Ó Teſtamentumbã, ama' Moſeſtől rendeltetett az Jetro tanátsára Exodi 18. Illyen vala az Illyés idejebéli Kir. 1. Könyv. 18. rész. Illyenek az Sz. Királyok idejekbéli: mellyek közőt, felette emlékezeteſſek, a' mellyekat Aſa *Kron. 2. Könyv. 15-ben; kiváltképpen* Ezechias *Kron. 2. Könyv. 29. és 30-dik, ſ-*Joſiás *a' 34.*

35-dikben gyûjtöttenek vala. Az Uj Testamentumban, Synatban választatèk Matyás az Apostolságra Tselek. 1. Synat választá amá hét Gôrôg Diaconusôkat Tseleked. 6. &c. Melly példákból ki teczik hogy szabadossak az Istenes Synatok, s' nem csak szabadossak hanem hasznossak, és gyakorta igen szûksegessèk-is. Gondoljuk-el, ha Mosès illyen Synatot vagy Synedriumat nem állat vala, el-kell vala fogyni idô nap elôt (mint Jetro az ô Ipája igazán állatja vala) mind magának, mind a' Népnek. Illyés az által az ô idejébéli Nationális Synat által, tôn választást az Báál és az igaz Istentisztelet kôzôt &c. Igy a' többi. Hát nyilvá igen szûkségessèk az Istenes Synatok.

Erôs Okokkal-is meg állatom én ez Tanuságot. A mi Theogusink kûlômb kûlômb féle okait szàmlálják ennek; ki többet ki kevessebbet. Whittakerus szintén nyólczat forgat, én kevesbekkel-is meg elégszem: de ollyakkal a' mellyek noha kûljebbis terjednek ugyan, de kiváltképpen az rendben állatott Ecclesiák részét illetik.

1. Oka, Az magános Eccleſiáknak, vagy a' kevessebb sámbá ôszve állattaknak-is (Colloquiumoknak vagy Classisôknak) Elégtelenségek. Melly két féle, vagy Valoságos, s' bizonnyal ugy lévô; vagy csak az állapotokhoz képest-valo, nem valoságos egyébként. Az valoságos Elégtelenség az, mikoron nincsen elégedendô tehetség, nincsenek azok a' kivántató ajándékok, keszség, az dolgoknak elégképpen el igazétására, sem erô valamely szûkséges jonak elô mozdétására, oltalmazására, végben vitelére; vagy penig a' mi nem jó, gonosz, annak meg-elôzésére, és ellenzésére &c. Mint az Istenes, Sz. Irási és azon kivôl lévô Synatoknak állapatjok ezt nyilván mutatja. Mosès nem lehete egy ô maga elégséges annak a' nagy terehnek viselésére; azért kelleték Synedriumot állatni. Hiszedé hogy ha Illyés-is ma-

Okai.

ga egyedûl, igy a' Sz. Királyok is egy egy személlyôl az szent dolgokat végben vihették volna, olly nagy kôlcseges és bajos Synatokat gyûtôttenek volna arra? &c. Az az Elégtelenség *mellyet csak az idô hozot, s nem tellyességgel valoságos az, mikor meg volna ugyan magán a' tehetség, elégedendô tudomány és az egyéb ahoz kivántato ajándékok meg-volnának ugyan, de az jelen levô idôhôz s' állapotokhoz képest* (propter meliùs esse *a' mint szolnak*) *jobb hogy Synat igazécsa. Mint ez Antiochiai*
2.Cor.12. *és több Ecclesiákban, mellyekben Szent Pál ama harmadik Eg-*
Gal. 2. 7. *ben tanult nagy Apostol, kinek szintén azon Apostoli nagy mél-*
v. 8. *tosága, s olly tudoss volt, mint akar mellyik; és Barnabás, ennek felette sok tudos atyafiak jelen voltak, s' elzigazéthatták volna ez vetekedésben kôlt dolgot magában elégedendô képpen, csak hogy az ackori állapotokhoz képest igy kellet lenni, mert 1 a' mint fellyebb megértôk, az Ellenkezôk azzal szinlették állatásokat, hogy ôk azt Jerusalemből az Apostoloktul hozták volna. 2. Az Ecclesiák gyengesége-is ezt kivánta, mellyek azokat az Jerusalemi Apostolokat, nevezet szerént* Jakabot, Pétert és Jánost *tartottak* Oszlopoknac *Gal. 2. v. 9, azokat* becsûlték leginkább *v. 6. &c.*

2. Oka, Mert az appellatioknac, *más Székre vételeknek is hellyeknek kell lenni, azokert, kik az alsobb széken, vagy* valoságos, *vagy csak annak* láczó *igaztalansággal illettettenek.*

Ezek az rendes Ecclesiákban az Synatoknak igaz és elégsé-Okai.

Itt már kérdés támad: MEnnyire valo ez a' Synatok szûksséges voltok? Bizony nem általán fogva való, (*mellyet az Scholák* absoluta necessitásnac *nevéznek*) *mert ha igy volna, nyilvánsággal parancsolná ezt Isten: és Synat nélkûl-is a' hit és*

az Ec-

az Eccleſia meg-álhat, a' mint hogy ſok ideig a' nélkûl-is volt. Derék Synat az Apoſtolok halála után egéſz három ſzáz eſztendôk alat, az az, a' Nagy Conſtántinus Császárig, majd egy ſem volt: Synatoltak volna csak; nem kellet volna egyéb az Eccleſia akkori Hohérinak annál, hogy eggyût lephették volna ôket. Bizonyos okbol valo *azért* (hypothetica) *csak, az Synatok ſzûkséges volta, tudni-illik azokra az Okokra nézve, mellyeket csak ſzintén moſt emlétek: mellyek nem mindenkor s mindenût eſnek.*

Haſznai. *1, Czáfolás, azok ellen, a' kik minden féle Synatokat tagadnak és meg-vetnek, az egy ſzent Iráſſal és az Igének prædicállásával elégedvén meg. Ama nagy tudoſs régi Doctor* Nazianzenus *mikor Synatban hiták, azzal felelt,* σε φευγέτωσαν σύλλογον ἐπισκόπων *hogy ô az Püſpökûknek minden Gyûléſeket kèrûlne. Melynek illyen okát adta,* mert ô ſoha egy Synatnak-is jó ki-menetelét nem látta. *Sôt azt-is mondotta nyilván, hogy* non tam λύσιν κακῶν, quàm προσθήκην habuiſſe eas, hoc eſt malorum non tam remedia quam incrementa ex illis proveniſſe, *azokbol a' gonoſz dolgoknak nem annyira orvoſsági, mint elô menetelijôttenek-ki. De meg-bócsáſſon ez nagy Theologus, ez nem igaz minden képpen, az leg nagyobb réſzrôl ha igy vagyon-is: mert önnön maga kûlömbet tapaſztalt amaz leg jobb négy elsô Synatok felôl, mellyekben négy Eretnekſégek boldogul meg-czáfoltattanak és le-nyomattattanak; ugy mint az* Niceaiban *az* Ariuſé *ki Chriſtus Urunk ôrôk Iſtenségét tagadta; a'* Conſtáncinápolyiban *a'* Mácedoniuſé *ki azt tanétotta hogy a' Szent Lélek nem Iſten; az* Ephéſuſiban *az* Neſtóriuſé, *ki két Személt állatot a' Chriſtusban; az* Chalcédoniban *az* Eutichesé, *ki csak egy természetét vallotta Chriſtus Urunknak. Noha tagadhatatlan dolog, hogy oſztán a' Niceai Gyû-*

Haſznai. Epiſt. ad Procop. Oſiand. Hiſtor. Eccleſ. cent. IV. lib. 3. c. 43

Ingemuis

Mundus, videns se totum Arianum factum.

ceai Gyülés után vött-volt az Arius Eretneksége leg nagyobb erôt, és csak nem az egész Világ-is Ariánusá lött volt. Mellyet nem annak a' jo Synatnak, hanem az emberi versenyeségnek kell tulajdonétani: mely a' mint az Isten tôrvényének hogy oszlán azt érti; annál inkább ellene veti magát (Rom. 7.) és hanyat homlok rohan a' bûnôkre: igy a' meg-világosétott és nyilván oltalmazott igazságot, az hamiság annál dühôsben ostromolja. Nazianzenus-is az Synatokat nem magokban kárhoztatja, hanem az Synatolóknak gonosz el-fordultságokat és pártolkodásokat. Mert ô az Ecclesiának igen igen veszet idejekkor élt, a' mikor Valens Imperátornak a' Keresztyéni Hittôl el-idegenedett el fordult elméje miat (mert nincsen gonosz b illyenkor az Fejedelmeknek el-csábéttatásoknál) az eretnekeknek felette nagy erejek volt, és az emberek gonosz igyekezetek mind veszettebbekélésznek vala. Az Scholákban az illyen erôsséget, Fallaciam accidentis hiják.

De Statu Ecclesiæ Britan. Hodier.

Második rendben az Angliai Independensek vannak, kiket ez vétekkel leg inkább kárhoztatnak-is ma. Kik felôl mélto meg-tudni (mellyet azokra nézve jegyzék-meg, a' kik azt sem tudják tôké vagy turós étek az, még-is annyira nyesik; holot még az ellenségre-is hamisságat fogni, nagy gonoság) azokat két féléknec jelenteni nékünk lenni a' tudoss Hornius: Orthodoxusoknac es Heterodoxusoknac, vagy Pseudo-Independenseknek. Ezek, az ott lévô minden tévelygôknek, Anabaptistáknak, Sociniánusoknak s-több e' féléknek serege; amazok ugy-mint az Orthodoxusok, fôképpen az Synatok állapatjában külömbôznek tôllünk: nem hogy tellyességgel minden Synatokat tagadnának, mellyeket bizonyos okokbol (ôk-is igen hasznosoknak és szükségesseknek állatnak lenni; hanem azért hogy csak az egy puszta tanács kérdésre valoknak tartják azokat,)

mely az

mely az magános Ecclesiákat szükségesképpen nem kötelezi, kiváltképpen fenyéték alatt. Mely értelem csak igy ő szinte, nem igaz; mert egy az hogy a' Prophétáknac lelkek, a' Prophétáknak alájok vettettek, *noha az Apostol czélja szerént más értelme-is lehet ennek; más az hogy, ha semmi nem volna-is, csak az a' magános Ecclesiák magok szabad akarat szerént-való egyben adásoknak a' Correspondentiának ereje szerént-is (valamig az Synatok Szent Irás ellen vagy kivől nem végeznek) erre kötelesztetnek. Es avagy csak az* uniobol *az társaságbol való el meczetésnek, abbol ki-hagyatásnak fenyétékjét a' particularis Ecclesia, vagy akarja vagy nem (ha a' joban ugyan nem enged) fel kell venni, ha a' nagy és jobb rész méltán ugy itéli.* 1.Cor.14. v. 32.

2. Haszon, *Oktatás. Az Synatokat tehát nagy becsülletben kell tartani: mivel nem csak szabadossak azok, hanem sok ügyben igen hasznossak és szükségesseк-is; ennek felette, az Sz. Irásban-is sok hellyen hagyott s-javallott példáit értők ennek. Már ezen nem szükség mulatoznonk; hanem csak az itt az kérdés, Minémő Synatokat kellessék illy igen becsülnünk? Mert nyilván vagyon az is az Szent Irásbol, hogy sok Synatok ellenben nem meg-becsüllendők, hanem kárhoztatandók, és ha szavakat fogadná Ember, Istentől szakadna-el: minémő volt az* Achab *idejekori, a' mint a' nagyobb (nem a' jobb melly keveseb vala) rész végezé* Gilhad Rámoth *ellen menetel felől Kir. 1. könyv. 22: az* Pharisæusoké *Christus és az Apostolok ellen, az Evangeliumi és a' Tselekedeti Historiákban; mellyek nem az hamisságért, hanem a' Christus hitiért, az ő igazságáért vetik vala ki, s' üldöztéc az jokat. lásd Szent Ján. Evang. 9. 7, 16. &c. részeiben; ismét Tselek. 4-dik s' több részeiben. Akar mely nagyok s-méltosigosac legyenec azok, de nincs egyebet mondanunk végezésekre, az Apostoloc szavaknál e'féle dolgokban:* Tscl. 4. 19.

Avagy igaz dologé Iſten előt inkább tinéktec engedni, mint ſem Iſtennec, itéljétek-meg.

Minémő Synatokat tartozunc tehát halgatni, és végezéſeken meg-állani? *Figyelmezzetec ide mindnyájan ſa tarcsátok-meg. Az Iſteni és kegyes Synatoknac mi volta, ſ-ahoz kivantató állapotoc* (Conditiones) *ez Apoſtoli Synat példájában igen ſzépen előnkben adattatnac. En mindeneket csak* Háromban *ſzorétok. Legyen I. ez illyen Synatnac* Elégedendő igaz oka. *II. Legyen* Igazságoſſan Gyűjtetett. *III. Legyen* Rendes.

I. *I. Legyen* Elégedendő igaz Oka; *az az nem költött, nem tettetes, nem erővel vőtt vagy kuporitott, olly melly ſem nem az magános Eccléſiáknak erejek felett valo, ſem oda nem (apellálták) vőttek, annál inkább az Eccléſiáknak mellyeket az dolog illet, hirekkel ſincsen, vagy akaratjok ellen vagyon &c. Ihol, leg előſzőr-is ez fordul ez ſzent Példában előnkben. Olyok volt ez, mely ez Apoſtoli Synatot őſzve gyűjtötte, mellyet nem költöttek, hanem valoságos; nem egyéb dolgokra valo ſzin volt, hogy annak őrivel valakiken vagy ſzemellyeken vagy Eccleſiákan boſzſzujokat álják, vagy a' gonoſzban magokat őſzve verjék; hanem valoságos, ſzükséges, közönséges (a' tudományra nézve) mellynek el-igazétáſa avagy csak az akkori állapotokhoz képeſt (mint meg-értettűc) azoknac az Eccléſiáknak magokban, erejek felet vala: ugy-is penig nem erővel kuporétott, ſenki ſegétségeket nem kévánván reá, annál inkább nem azoknac a' kik dolga vala, hirek ſ-akaratjok nélkűl, nem ellenek; hanem oda appellált, fogott, melyre azok az Eccleſiák magok kértec a' Synatot, v. 2, 3, 4, 5, 6, &c. Vétkeznec mindjárt ez ellen az Pápa, és a' Pápás Püſpőkőc, kik az alattoc valo Eccleſiákat (a' mint prætendáljác) csak mint Jobbágyokat ugy tartják: ők vélvén azo-*

vén azokon fő és elsö Pásztorságokat, mihelyt kedvec toszszan hozzá, csak magoktol-is Synatban ütik magokat azockal, a' kik kedveknek tetczenec. Kiváltképpen ha hol csak mi jóssándékocskát, s-leg kissebb rezgelödéseket vesznek-is eszekben, vagy az igaz tudomány vagy az kegyes élet dolgában, jelesben ha azzal vagy a' magok nagy sűvegec, vagy a' Barátok hasoc illetödik; akar kiványják a' segétséget akar ne, hatalmasson csak ellene gyülnec, fortélyt-fognac ha külömben hozzá nem férnec, vagy egyéb törvényes szineckel, csak meg-fojtyác öket. Keservesszen panasolkodic ez ellen, a' mi Helvetica Confessionc: Megtartja ugyan a' Római fő az ö kegyetlenségét, s-az Eccléziában bé-hozott veszteményit, de azonban bántja, ostromlya és minden erejéből ki-irtja az Eccleziánac kellete szerént valo meg-jobbétását. Artic. 17.

II. Légyen Igazságossan *s-Istenessen*, Gyüttetett. *Ez kettö által mégyen véghez: 1 hogy a' Gyülés hirdetö törvény szerént valo légyen, 2 hogy a' Synat-is ollyan Emberekből áljon, a' minémüveket az törvény kiván. Kicsoda a' törvényes Gyülés-hirdetö Isten igéje szerént? Ez két rendbéli. Elöször, ha ha annak a' földnec vagy tartománynac Magistratussa, kegyes, Isten félö, a' dolga az föképpen, mint az Ov Testamentum behozott példái meg-mutatják. Sőt még amaz hitetlen Synatot-is Kir. 1. könyv. 22-dik részében, Magistratus gyüjtötte volt. Isteni méltoságból birja azért a' Magistratus ez hatalmat. Az jó ok-is penig ezent mutatja; mert annál vagyon a' kénszerétö hatalom: az ö parancsolatihoz tartozunc Isten után, engedelmességgel. A' Magistrátusson penig itt érteni kell nem mindenkor egy személyt, és nem csak magát személlyében; hanem azokat-is a' kikre bizza ezt, nem álván semmi ellenben.* Másodszor; *ha a' Magistratus nem kereszтyény, vagy nincs gondgya* II.

erre; az Eccleſiák tiſzti (mellyen nem kell érteni csak a' Tanétókat, hanem annak fő fő tagjait, &c.) hogy erről magoc kőzőt beſzéljen, tanácskozzéc, hogy a' Magiſtrátuſnac engedelméből, őſzve gyűlhesſenec. Igy cselekedtenec az Uj Teſtámentumnak kezdetiben, a' mikor még kereſztyén Magiſtrátus nem vala. Ez a' kezűnkben valo-is igy gyűjtetett. Igen nem jól cselekeſzi azért a' Pápa, ki a' világ ſzerte valo Gyűléſec hirdetését; igen nem jol a' Pátriárchác, kik az egy egéſz Nemzetbéliét; igen nem jol az Erſekec, kik egy egéſz Tartományét; igen nem jól a' Püſpőkőc, kik az Vidékekét, egyedűl csak magoknac kuporétjác, ſ. még penig Iſteni méltoſágnac ſzine alat. A' Magiſtrátuſnac adta azt Iſten főképpen. Innen volt hogy el-elein-is, az teméntelen ſok űldőzéſec meg-ſzűnvén, és a' Magiſtrátus kereſztyénné lévén, nem egyébnec hanem a' Magiſtrátuſnac adták azt minden Püſpőkőc. Nyilva amá leg-első s jobb fő Conciliumokat, akkori Imperátorok *hirdettéc: ugy-mint a'* Niceait, Conſtantinus Magnus; *az* Conſtancinápolyit őreg Theodoſius; *az* Epheſuſit, Ifiu Theodoſius, *a'* Calcedoniait Marianus *Császároc. Az az, akkor a' jó időben, Magiſtrátus tiſzi volt, nem valamely akar minémő nagy ſűvegű Papé*

Bellar. de Concil. l. 2. cap. 12. *Synatot hirdetni. Nincs ez előt magánac Bellarminuſnak-is hova tekeredni, de melly jeleſen menti:* Akkor *ugy-mond* a' Pápa, az idő ſzerént valokban az Csáſzároknac alájoc veti vala magát: annak-okáért, noha csak ſegétségeket kellet volna az Csáſzároknac a' Synat gyűjtéſre kérni, avagy hogy csak engedne gűjteni; mindazáltal ſupplicált, hogy parancsolna hirdettetni. *Jegyezz kettőt innen-meg: 1 hogy im mely igen ſajnálja Bellarminus, az ackori Pápáknac alazatoſságokat, hogy azok nem olly gőgőſſec voltac mint az máiiak: igen kegyeſſen mivelték; de kűlőmben-is kételenec löttek volna*

volna vélle, mert még ackor nem últec volt, a' nagy Méltosá-
goknac nyakokra. 2. hogy a' jo idôkben a' Pápác, Magiſtrátus
hatalma alat voltak az idô ſzerént valokban, hanem az után
emelkedtek-fel mind a' felett a' mi mondatic Iſtennec. 2. Theſſ. 2
v. 4.

Második dolog, az 2-dik Conditiora a' kivántatik, hogy a'
kik az Synatban hivattatnak-is, azok-is igazſág-ſzerént valok
legyenek. Kicsodák azok? Ihol a' példa. Az Apoſtolok, a'
Preſbyterek, az egéſz Eccléſia v. 6. 22: Az Apoſtolok a'
Preſbyterek és az Atyafiak v. 23. Az az, mind az Tanéto-
ſ mind az Igazétó Presbytereknek rendi, és fejenként a' tu-
doſſak az egyéb rendekbôl-is ez Jerusálemi Eccléſiában, ugy-
mint a' politicuſok, valakiket az Eccléſia erre válaſztott vala.
Hogy valaki Synat tag ja leheſſen igazságoſſan, erre Theologu-
ſink kettôt kivánnak, 1. hogy jo kéſzsége legyen a' féle Ember-
nek, az az, tudoſs legyen a' hitnek és az Eccléſiának egyéb
dolgaiban: mellyet materialenak mondnak. 2: hogy az ôn-
nôn Eccléſiájától kûldetett kôvet légyen, mely formáleja ennek.
Igy volt az állapot, ama' fellyebb említett Négy elsôbb jo Conci-
liumokban. Mely ellen igen vétkeznek az Pápiſta Atyafiak, és
a' kik ôket kôvetik; kik nem csak az Synat hirdetéſt tulajdonit-
ják egyedûl az Egyházi Elôl-jároknak, a' Pûſpôknek &c. ha-
nem a' Synatokban is csupán csak Egyházi embereket hirdetnek
últetnek, ſ-még penig a' derekaſſabbakban csak Pûſpôkôket vo-
xoláſra, tanácskozáſra csak papokat &c: a' mi nagyobb csak in-
gyen hirre ſem adván azt külön külön az Eccléſiáknak, hogy
azok válaſztanák ſ-küldenék magok képében az Tanétoikat, hanẽ
azoknak hirek ſ-akaratjok nélkûl; ſôt ha megtudván nẽ akarnác,
ellenek-is. Siros koncz ez valoban ô nékik: mert igy tehetik
ſzerét, hogy vagy Κῶφα πρόσωπα néma Aſſeſſorokat últethetnek, ſzék-
ben, vagy a' kik ſzájok izént ércsenek ſ-itéljenek. Keſerveſſen

panaſzolkodtak ez ellen elein a' tudoſs Emberek Angliában, az
Parker. 1. *Püſpökök idét*: Quamdiu obnoxii Epiſcopis jam Preſby-
3. Pol. teri ſunt, tacita hîc quædam coactio eſt, quæ impellit ut
Eccl. c. 26. loquantur ad eorum voluntatem. *Oſztán mint-is lihet ez? holott az ſzent Irás és az egéſz Reformata Eccléſiáknak vallá-ſok ſzerént, a' Synat ſemmi egyéb nem, hanem* az magokat, ſaját ſzabad akaratbol egy társaságban adott, kûlön kûlön valo ſok Eccléſiáknak, az követekben egyben gyûléſek, mellyek az ô hatalmokat mint egy egyben adják azokban, és a' magok derék dolgait a' képpen igazgatják. *Hát hogy lehet, hogy az e' képpen ôſzve állott* Particularis *magános Eccléſiáknak hirek, ſemagoktol válaſztott követjek kûldéſe nélkûl gyûlekeznék Synat? Sokkal igázábban vagyon az Politicuſok Orſzágos Gyûléſében. Mert az* ſummus Magiſtratus *hivogato levele* (a' Regalis) *az Vármegyékre ſ. Váraſokra kûldetik, nem ſpecificálván ſzemély ſzerént kinek kelyelyen menni a' Gyûléſre; hanem azoknak hatalmokban hagyatik az, kiket válaſztnak és kûldnek magok képében; ſ. még penig* Credentionalis *levéllel, hogy hitelek légyen, és bizonyos* Inſtructioval, *hogy akar mit Vármegyéjek, Váraſok, Társaságok hire ſzakarattya nélkûl ne végezzenek azoknak fejekben. Azért valahol a' Synatokban-is ez* Conditio *meg nem tartatik, azt mondják a' mi Theologuſink hogy nem Eccléſiák Synati a' félék, hanem csak Pápáké, Püſpökéké, és mind azoké a' kik Eccléſia kûldéſe nélkûl gyûtötték azokat: és ehez kepeſt, törvénytelenec, ſ. Erôſzakoſſac a' féle gyûléſec. Bezzeg nem illic e' féle példa ez Apoſtoloc ſzent Synatjának rámájára. De vallyon mit mondnac az Atyafiac erre? Bellármínus meg engedi, hogy ez* Apoſtoli Synatban jelen volt a' Nép; de illy kûlömbséggel, hogy az Apoſtolok mint Birák, végezéſnek okáért;

az Pre-

az Presbyterek, mint tudakozók, tanácsadáſért; a' Nép penig nem hivattatott volt oda, hanem csak magától ment, és csak halgatta ſ-javalta, nem végezte vagy diſputálta. *Felelet. 1. Az hit dolgaiban ſemmi itélet embert nem illet, hanem csak e' három, ugy-mint* értekezõ, kûlõmbség tévõ, és tanácskozo. *Hivságos tehát az* Végezõk *és* Tanácslók *közõt való kûlõmbség tetel. 2 Az Apoſtoloc az Presbytereknec ſemmi tanács adáſoc nélkûl nem ſûkölködtenec; ha azért csak magoc akartanac volna végezni, csak magok-is tanácskoztanac volna. 3. Micsodát? Jól adni tanácsot, nagyob joſzágos dolog, mint ſem egyebeknec jo tanácsláſokból jó végezetet tenni. Es igy a' mi nagyobb, az Presbytereknec tulajdonitja* Bellárminus; *a' kiſſebbet penig az Apoſtoloknac. A' mit a' Nép felõl állat, nyilván az ſzent hiſtoria ellen vagyon v. 12:* Halgata az egéſz Sokaság: *ſzollot hát, diſputált, voxolt az Nép-is. Sõt concludált-is végezet-is; mind a felõl hogy Levelet irjanac, az meg-háboréttatott Eccleſiáknac, ſ-illyen végezéſt irjanac v. 22, 23, 25, ſemmind penig kik vigyék-el közzõllõk a' levelet v. 22.* Nem-is hivatlan *ment volt oda a' nép, mert v. 25. azt jelenti Szent Lukács, hogy ez három rend, az Apoſtolok, a' Presbyterec, és az Eccléſia, vagy Atyafiac* Concorditer *egyezõ akarattal gyûltenec volt õſzve, veſd egyben az 22, 23-dik verſeket ez 25 dickel. Igy volt más Synatjokban is a' dolog; az Görög Diaconuſoknac válaſztáſa felett, Tsel. 6. 2. ott-is az Apoſtoloc az Sokaságot magoc hijták õſzve, azok tanácskoztanac, ſ-azok válaſztottác a' Diaconuſokat. Mi ſükſég volt ezt, egyſzer illy világoſſan ki-fejezvén, ottan ottan megirni? De más képpen-is ag yaskodik Bellarminus.* Legeltetni *ugy-mond, az lelki páſztoroc tiſzti: De el-végezni mit kellyen binni ſ-cselekedni, ſemmi egyéb nem, hanem* legeltetni. *Tehát az*

hát az végezés a' Synatokban lelki Pásztorok tiszti. Felelet. Végezni *valamit a' hit dolgaiban (mint fellyebb-is jelentém) kettôt jegyez 1. bírói vagy itélô s a' szerént a' lelki esmereteket magán kôtelezô méltósággal cselekedni azt. Igy csak az egy Isten végez. 2. csak kûlömbséget s. bizonyságot tenni ez fô és egyetlen egy végezô Istennec akaratja felôl. Ezt már az Istennek lelke nem csak az lelki pásztoroknac, hanem minden híveknek tulajdonétja sôt ugyan parancsolja az Irásban.* Visgáljátok az Irásokat, *kiknec mondja valjon Idvezétônc Ján Evang. 5. v. 34? Az egész Népnec, vesd ôszve v. 16, &c. Szent Pál 1. Cor. 10. 15. v. kiknec szolligy:* Mint értelmesseknec szollok: itéljétek-meg a' mit mondok? *Nyilvan az egész Corinthusi szent Gyûlekezetnek. Mellyet hogy valósággal-is meg cselekedet az Beræaji Nép, nem csak nem bánja az Istennec lelke, hanem még igen meg dicséri. Ez a' kezünkben lévô Jerusalemi Synat állapotja-is ezent mutatja.* Legeltetni *azért közönséges Gyûlekezetekben való prædicállás, és Sacramentum szolgáltatás által tudnia-illic, igaz, Prædicátoroc tulajdona. De hiszem nem erre valo a' Synat, nem ez a' vége annac. Osztán kérdenôc ôrômest, kicsoda a' Synatokban a' Pásztor, kik a' Legeltetendô nyáj? továbbá: nem tehetnéc hát igy a' Tanétóc egyébkor tiszteket: hanem csak a' Synatokban. Ki fog még egyszer az Ellenkezô:* Hát igy *ugy-mond*, minden tudós értelmes embert el kellene a' Synatokban hijni; *de az lehetetlen. Felelet, 1 Megengedi tehát hogy igen jo volna ha lehetséges volna. 2 Az Lelki Pásztoroc s. a' Minden tudossac közôt vagyon még harmadic; tudnia-illic azok a' tudossac kiváltképpen az Egyházi tanácsoc közzôl s. egyebek-is, a' kik az Ecclesiáktul választatnac kûldetnec. Ha azért nem minden tudossac mehetnek-is, menjenec avagy csak a' válogatottji s. a' kiket kûld-*

Tsel. 17. v. 11.

ket kûldenec: elég az. Hát a' felôl mit kell itélni, hogy az Pápiſta Atyafiac, az illyen csupán csak Lelki Páſztorokbol álló Synatokat hiják Eccleſiáknac, ſ. még penig fô képpen? Felelet. 1. Itt ez Apoſtoli Gyûlésben, nyilván kûlôn említetnec az Apoſtolok, az Presbyterec és az Eccleſia, v. 12. 22. 2. Nem hogy é' féle vétkes Synat mondattathatnèc Eccleſiánac, de még az igazán gyûlt ſem: hanem ha mondani kell, másodſzerinec mondhatni. Repræſentativa *Képebéli Eccleſiánac nevezic némely Theologuſinc: a' Képebéli tudjuc annyiban, nem a' fô, nem az elſô. Az Országgyûléſe Országnac mondatic, noha a' derék Ország ott honn vagyon. Soc dolgokban nyitja ez meg ſzemûnket, csak fontoljuk jol meg.*

III. Conditioja az Iſtenes Synatnac a' Rendeſség. Ez leg *alább ez* Hat modok *ſzerént lehet.* III.

1. Ha Bizonyos Præſeſſe *Igazgatoja és* Notáriuſſa *léſzen. Az Notariuſnac hogy ezen kezdjem, akar egy ſ. akar többe legyenec, tiſztei ezek: 1. Tudoſs, és értelmes légyen. 2. Hû légyen mindeneknec le irásában. 3. Az Synat válaſzſza azt, ne a' Præſes vagy más. Azzal és azért vádoltatic eggyickel az* Dioſcorus *Synatja, ugy-mint* Második Epheſuſi Conciliũ, *hogy ſemmi egyéb Notáriuſt nem ſzényvedett a' Synatban, hanem csak az ônnôn magáét. Hát Præſeſnec kinec ſ. minémônec kell lenni? Ha lehetne minden derék Synatban kétféle Præſidens kivántatnéc:* Politicus *és* Eccléſiáſticus. Politicus Præſes, *a' kereſztyén Magiſtratus, vagy a' kire a' bizza, mint az Ov Teſtamentumi, és az Uj Teſtamentumban a' jobb idei Synatok állapotja mutatja: vagy é' féle nem lévén, a' kit kôz akaratbol az egéſz Synat válaſzt. Ennec tiſzti egy ſzoval, gondot viſelni az jó rendre, az az, a' Synatban a' jo rendet és tsendes proceſſuſt, meg-tartani, és azt minden kûlsô belsô erô-* Oſiand. Hiſt. Eccle. Cent. V. l. 3. c. 3.

szaktul s zûrzavartul oltalmazni, részre vonodás nélkûl. Az Eccléſiáſticus Præſes, *Tanétoji személy; ki az egész Synati szent cselekedetet igazgatja, idejet az viszontagsággal valo ôszve gyûléſnec meg-jelenti, az dolgokat elô adja,* voxoltat, *mellyet az Notáriuſſal kinec kinec* voxanac *okával egygyût feljegyeztet, jó rendben vétet minden beszélgetéſeket, ha mi homályos, meg-magyarázza, és osztán végtére ô-is voxot mond. Meg-vannac ez tiſztec jegyeztetvén a'* Helvetica Confeſſioban *-is Artic. 18. De kitüllet mindeneknec felette ez a' Tiſzt? Az Pápát, az Patriarchákat, Erſekeket és Pûſpôköket, mondják a' Pápiſtác. Mellyet meg-akarván a' Pápa réſzérôl leg elsôben-is bizonyétani, Bellarminus, azt hiſzi hogy ez Apoſtoli Synatban-is szent Péter volt az* Præſes *a' Synat Igazgató. De ez innen ki nem teczic. Vagy tegyük-fel bár, hogy ô præſidealt, ô volt az Igazgato ebben, mindazáltal az nem kövétkezic, hogy a' többiben-is ô volt volna; és noha ugy lött volna, mindazáltal ugyan nem jönne ki, hogy ezen becsülletet ô jelen nem létében, követinek-is vagy képebelijinek-is meg-adtác volna: vagy ám adtác volna* de facto; *de törvényeſſen* de jure *mint következnék ez? Es ámbár engedtetnének meg mind ezek; hól vannak az Pápának a' bizonyság levelei rolla, hogy ez (jus) igaz, méltoság Szent Péterrôl ô reá ſ-követire ſzallot volna? Továbbá ha mind ezec felôl meg-lehetne-is, de csak azért ſem méltó a' Pápának ſ-egyéb Pápás Superioroknac Synat Igazgatoknac lenni, azt mondják a' mi Theologuſinc, hogy ôk, kiváltképpen a' Pápa* reus, *ô volna a' kire törvényt kellene tenni. Nem-is illik ſemmi igazság gal ôszve, hogy peres fél Birolkodhaſséc. Hogy penig ez Apoſtoli Gyûléſnec Igázgatojára terjec, ſockal hihetôsb hogy az, Szent Jakab volt: mind hogy im utolſzor mond voxot, mind hogy a' Synat végezése az ô Voxából lön: az Levél-is a' ſe-*

rént i

rént irattatéc az Eccleſiáknak. Mellyet egyéb Papiſták nyilván állatnac; Lyranus in hunc locum. Carthuſianus ibidem. *Sőt vannak ollyak-is kőzzőllőc, a' kik azt meric mondani hogy ſzent Péter ſoha Præſes nem volt. Kinec kell hát Synat Igazgatónac a' Synatokban lenni? A' kit a' Synat ſzabadoſſan ſ igazán válaſzt. Ha nem olvaſſuc hogy ez Jeruſálemiben ſenkit válaſztottanac volna. Felelet. Azt ſem olvaſſuc hogy Præſes lőtt volna benne, noha bizonnyal volt, mert egyébként rendeletlen zurzavar lőtt volna é csak. Oka penig hogy ſzabad válaſztás ſzerént valo Igazgatónac kelljen az Synatokban lenni, mert a' magános Eccleſiác mellyec ſzabad akarat ſzerént, egy társaságban állottac, ugy-is gyülekeznec kővetic által Synatban, és az Egyházi hatalom eredet képpen az magános Eccleſiákban vagyon; a' Synatokban, ugymint az ősſzve-gyülekezett kővetikben penig, vételképpen az Principaliſoktul: annakokáért ſenki ſemmi ßinnel az azokban valo Igazgatoi tiſztet magának nem veheti, ki azok kőzőt az Eccleſiáktol ſzabadoſſan oda bocsátott kővetek kőzőt, a' jo rendet birja, hanem a' kire azok adjác azt.* Hiſzem elég hogy egyſzer már az előt oda adták. *Felelet. Vaj nem elég: mert az az egyſzeri válaſztás magán az ackori kővetec által, nem kőtelezi az Eccleſiákat mindenkorra. Es holott az Eccleſia birodalma* Ariſtocratico-Democraticum, *nem egygyen vagy csak egy néhány elő kelőken, hanem az egéſz Eccleſia teczéséből az valaſztot Elől járokon áll; melly mind két forma Birodalomban leg jobnac állatjác lenni az Politicuſoc, hogy az Magiſtratuſſoc ne őrőkősőc; hanem csak ideig valóc legyenec: és az Eccleſia, a' mi leg jobb, azt tartozván válaſztani 1.Theſſ. 5. 21; abban-is é féle Synat Igazgatóknac ideig-valóknac méltóbb lenni. A' bizonyos hogy az Első deréc Synatokban ſok ſzáz eſztendők alat, a' Papác ſem magok ſze-*

Tholoſſ. l. 5. cap. 5. Daneus Polit. libr. 6. cap. 3. Kekerm. Polit. lib. 2. cap. 8.

goc személyében, sem képebéliekben, nem præsideskedtenec. A ki az Egyházi Hiſtoriákat olvaſta, egy néhányakban láthatta-s, hogy Pápa kövétinec jélen létekben-is, más volt az Igazgató. Hát ugyan csak nem jó az örökös Igazgató, Præſes? Nem tagadjác tellyeſséggel minden Theologuſinc. A tudoſs Gerſon Bucer. de Guber. Ec. p. 20. Bucerus *igy szól hozzá:* Fatemur perpetuam proſtaſian, ſi ordinem tantum modo formet, qui ſacræ functioni accedit, non ſubſtantialia functionis mutet, aut tollat, nec ambitiosè ſublimioris poteſtatis aut honoris faſtigium affectet, & omnes aditus, quibus Satanas in Dei Eccleſiam irrepere poſſet, ſollicitè occludi patiatur, citra pietatis diſpendium uſurpari poſſe. *De oh mely nehéz ez Conditiokat meg-tartani! főképpen az őſzve-tanakodás, és á párthoz vonás mely könnyen-s el-ſzokta-s fordétani az Embereket! Melynec ſoc példái eſtenec, ſ-eſnec naponként.*

2. Az Synatoc Rendeſségére *meg-kivántatic hogy* Szabadoſſac *legyenec azoc mindenképpen.* Elöſzör-*is penig, az Synat Aſſeſſorinac tagjainac ſzükség ſzabadoſóknac lenni, minden el-foglalódáſtul, és indulattúl: ugymint haragtól, gyülölſégtől, párthoz vonodáſtol.* Polanus, Helvetiai Theologus, Polanus Syllog. Theſſ. de Con. q. 6. NB. *illyen dolgokban állatja ez Szabadoſságot.* 1. Hogy eskűttek valamely magános és külön valo Confeſſiora ne legyenek. 2. Hogy a' mi a' Valláſt illeti, abban ſem Fejedelmeknec, ſem Doctoriknac méltoságokhoz ne vonjanac. 3. Hogy mindnyájan ſzentől és iſteneſſen eskűvéſſel kötelezzéc magokat, hogy ők ſemmit az Szent Irás kivől hit fundamentuma és regulaja gyanánt nem-s tartanac. *Igy eskűttec volt mindenec meg az Dordrechtumi Nationalis Synatban 1618.* 4. Hogy minden idő ſ-dolog előt való ítéletet le-tegyenec, az egy Szent Irás ſzerént valón kivől.

5. Hogy

5. Hogy becsülettel és csendeſséggel viſeljék magokat; és ſemmi helyt irigyſégnec, gyűlölſégnec, alkalmatlan buzgolkodáſnac, és mérges beſzédnec ne adjanac. *Mind ezec az Jeruſálemi Synatban ſoroſſan meg tartattanac.* Másodſzor, *az peres vagy vetekedő feleknec ſzűkséges a'* Szabadſág: *az az, mind a' két Felt minden ő okockal erőſségeckel, feleleteckel igen igen békeſségeſſen meg kell mind végig hallani: hogy egyik Fél-is ne panaſzolkodhaſséc mélt án. Melyhez képeſt, távul kell innen lenni, a' rijogatáſoknac, fenekedeſeknec, ſőt csak a' kőzzéjec ſzolláſnac-is, hanem ha vagy homályoſſan ſzollanánac, vagy felettébb el-mennénec az linea mellől; de aztis nem akar kinec, hanem csak a' Praeſeſnec ſzabad cselekedni. Igy lőtt ez Szent Synatban. Jelen voltac az vetekedő, vagy peres Felec, mely a' 10-dik versből nyilván ki tetſzic, holott Szent Péter, minec utánna már az dolgot* ultro citoque *eléggé megdiſputáltác volna, azokat ſzolétja:* Moſtan azért mit kéſértitek az Iſtent, igát akarván vetni a' tanétványoc nyakában, &c. *Sőt az 5-dik versben-is ſokan azt vélik hogy Szent Lukács beſzéll, nem Sz. Pálec. Ez vetekedő Feleket elég csendeſſen meg-hallottác: ſ-ez egy képpen, a' mit Szent Lukács mond v. 7.* Es mikor ſok vetekedés lőtt volna, *ugy-mond: Kárhoztatando azért itt minden féle Erőſzak, azt mondotta régen egy nagy tudoſs Ember, hogy a' holot feg yver vagyon nincsen ott Synat.* Magok *az Pápiſtác, nevezet ſzerént Bellarm. midőn az 18 meg-vettetett gonoſz Synatokrol irna, leg-elsőnec az* Antiochiait *ſzámlálja; melynec roſz iſtentelen voltánac azt az okát adja, hogy* az kereſztyényi hitnec ama' tudoſs oltalmazoját Athanáſiuſt, kárhoztatta. *Azt mondja volt Cajaphás a' Sidóknac Ján. 11. 50. hogy* job egy embernek meg-halni (*akar ki légyen az*) hogy nem egéſz nem-

Vbi gladius ibi nulla Synodus. Bellarm. lib. 1. de Concil. & Eccl. cap. 4.

zetnec el-veſzni. *De la á Pápiſtác ellenben, annyi ſoc Pûſpôknec egéſz Synátját kárhoztatják az egy igazért. Mit nem érdemel tehát az Tridentinumi Synat, ſ-tôbb á' féléc, mellyec akar mint legyen, jobnac itéltéc, hogy nem egy hanem ſoc igazac, ártatlanoc lakoljanac, hogy már az Eccleſia, á' Nép békeſségéért. Ollyac ezec ſzintén mint Pilátus, ki hogy az Nép csendeſednéc, keményen megoſtorozzá Chriſtuſt, kit tud vala ártatlannac lenni. Negyedic meg-vetett ſ-leg roſzſzab Synatnac az Másodic Ephéſuſit mondja, nem csac ô hanem mindenec, azért hogy ebben minden dolgokat, támadás és nyilvánságos erôſzac által vittec végben. Ugymint amaz lator Dioſcorus pártos Pûſpôc, ki Præſidenſe volt ez Conciliumnac, præſidiumot katonákat és drabantokat vévén és három ſzáz tudatlan Barátokat maga mellé, erôvel kénſzeritet mindent. Es midôn amá' két igen tudoſs Tanétok* Flavianus *és* Euſebius Dorilæus *ellenkeznénec; rájoc támadtac, meg-taſzigáltác rutul, megoczibáltác, téptéc ôket, ſôt vegre á' földre vetvén ugy meg tapodtác rugdoſtác, hogy az Iſten félô tudoſs Flavianus harmadnap mulva meg-holt belé. Mellyen az tôbb Pûſpôkôc el-rémôlvén, ôk-is á' hamis iſtentelen ſententiának ijettekben alája irtanac. Á' mellyért ez Conciliumot* Ληſρικὸν-nak, prædatoriumnac *Latrok Tolvajok Synatjának neveztéc, ſ-hijác már az ulta. Az á' csuda hogy* Theodoſius Csáſzár *confirmálta volt ez Synatot; de á' kôrnyüllette-valo belsô emberitôl csábéttatott volt el, ugy irják az Egyházi Hiſtoricuſoc. Nem ſzolloc ehez tôbbet, hanem csak kérdem á' Pápiſta Atyaſiakat, midôn ez Synatot igen igen méltán igy kárhoztatják, mit gondolnac az magoc Conciliumi felôl, mint az Conſtanciai felôl, mely* Hus Jánoſt *és* Prágai Jerony-muſt *meg-perſelteté az igaz hitért; á' Tridentinumi és á' tôbbi felôl, mellyekben tôbbire mind erôſzackal mentenec elô á' dolgoc?*

Alſted. in Chronol. Concil. ad An. 449. Oſiand. Cent. 5. ad hoc Concil.

3. Ren-

3. Rendeſſec *leſznec a' Synatoc, ha bizonyos* jo tőrvé-nyek *alá vettetnec*; előſzőr-*is*, *hogy azokban mindenec jol és emberségeſſen viſeljéc magokat.* Máſodſzor *hogy mind fejenként, az egy Szent Iráſt eſmérjéc egyetlen egy regulájoknac tőrvényeknec, melly ſzerént itélni tartoznac. Melyhez képeſt, illendő tudoſság kivántatic bennec. Tekénthecze ez Jeruſálemi ſzent Synatra:* Elégedendő képpen vetekedtenec *ebben ſ-diſputáltanac v. 7. Az után* Péter voxolt. *A' mikor a' ſokaſágnac ſzollani kellet, ſzóllot, ha halgatni kellet, halgatot:* Halgata penig az egéſz ſokaság, *v. 12. igy Szent Pál és Barnabás v. 13. Szent Jakab ő reá kerülvén a' ſzer, mindeneket a' régi iráſokbol, Amosbol nevezet ſzerént állat v. 15. Egy ſzóval, nem volt itt ſemmi elegy-belegység, zur zavar; hanem mindenec győnyőrűséges ſzep rendel, kereſztyény becſülettel ſzeléddséggel, és az egy Szent Irás ſzerént mentenec végben. Ugyan-is* Concilium non judex ſed index eſſe debet, *az Synatnac nem Birónac, hanem Mutatójának kell az Iſteni itéletnec lenni, az Szent Irásbol.*

4. *Ez-is a' Synatoc Rendeſségére tartozic, hogy azokban, a'* jobb *nem a'* tőbb Réſz végezzen, *mert mindenkor az a' nagyobb réſz. Mozdulhatatlan nagy oka vagyon ennec; mert nem valami puſzta voxoláſra kell végezéſeket tenni, hanem minek-utánna értelmes agyaskodáſoc által a' dologot eléggé meg-hánytác vetették, ackor és ugy kell oſztán Szent Irás ſzerént végezni. Vegyűc eſzűnkben ezt ez ſſent Synatban:* Mikor penig ſok vetekedés lőtt volna *v. 7.* fel-álván Péter monda nékic, &c. Felele Jakab, &c. Annak-okáért *(mivel igy vagyon, mint ha mondaná az Szent Irásban) én azt mondom &c. v. 13. 19.* Akkoron, *(az az minec utánna az Szent Irásbol meg-mutattác)* teczek az Apoſtoloknac

ſtoloknak az Preſbytereknek, mind az egéſz Eccléſiával egyben &c. *v. 22. Melyhez képeſt nem nézhetni arra, mennyin hajlottanac ez vagy amaz értelemre; hanem micsoda okokkal, ha Szent Irásból vôttekkelé? kik ha csak ketten vannak-is, sôt ha csak egy-is, azt kell* major *nagyobb réſznec tartani. Emlekezetes ſzép példája vagyon ennec, az Niceai Synatban,* Sozom. Hiſt. Eccl. lib. 1. c. 23 *mint* Sozomenus *meg-irja. Melly az Egyházi embereknek életec felôl tôrvényt* (Canont) *akarván irni, teczék hogy azokat a' Feleségektôl el-tilcsác. Volt egy* Paphnutius *nevô becsûlletes tudos nôtelen Ember kôzôttôk, ki egyedûl mindeneknec ellenek mondott, az házaſságbéli állapotot, tiſzteſségeſnec hiván, &* concubitum cum propria uxore caſtitatem eſſe dicens; *és tanácslotta a' Synatnac, hogy efféle tôrvént ne irnának, mely nétalám nem az tiſztaſnn éléſre, adna mind az Egyháziaknac ſ-mind azoknac Feleségeknec okot. Az egéſz nagy Synat, ez egy ember ſzaván állot-meg.* Beza Epiſt. LXXXIII. *Azt mondja Beza:* Ha a' miket bizonyos emberec, nagy hiven és ſzorgalmatoſſan meghánytac vetettec és végeztec, ſzabados léſzen, a' hozzá ſzolláſoknac ſzámok ſzerént, vagy javalni, vagy megvetni, mi léſzen ez egyéb, mint az Sátánnac ſzabad menetel nyitni, az jol rendelt Eccleſiáknac meg-háborétáſokra.

5. *Az-is meg-kivántatic az Synatoknac* Rendeſségekre, *hogy azoknac igaz* jó végec *légyen: mely kettô, ugy-mint az Eccléſiáknac* 1 Epûletec, 2 Békeségec *az igazságban.* 1 *Az* Epûletre *meg-kivántatic, hogy az tiſzta Szent Irás ſzerént valo tudomány állattaſséc, és kôzônséges bizonyság tétellel erôſsétteſséc, pecsételteſsék-meg. Igy cselekedtenec ez Jeruſalemi Szent Synatban: meg-is áldá Iſten végezéſeket; mert az által az* Eccleſiác mindjárt erôſsödni kezdénec a' hitben,

azt irja

azt irja Szent Lukács Csel. 16. v. 5. Igen igen nagyot botlanac itt, ſ. vétkeznec ez ellen a' Pápás Synatoc, mellyec nem hogy elõmozdétanác az Eccléſiák épületit, inkább ha hol a' félét csak ſerkedezni hallanak-is, azontul ellene támadnac, és még fûvében ſzikrájában el-igyekezik oltani nyomni azt: ſe miatt nem indulhat, kaphat lábra ſemmi igaz meg-jobbétás. Ezen panaſzolkodác fellyebb a' mi Helvetica Confeſſionc Artic. 17: Az 1. Conditio. impedit, oppugnat, & quantis poteſt viribus exſcindit juſtam Eccleſiæ reformationem. *Az azért az igaz iſtenes Synat és* Correſpondentia, *mely az Eccléſiáknac épületit, nevekedéſitaz Szent Irás ſzerént valo tudományban, nem hogy meg-bántaná, gátolná, vagy csak meg-ſzollással, meg-rágalmazással kiſztetésékkel is gyanuſsá igyekezné tenni azt, de inkább minden tehetségével õrizi oltalmazza, elõ mozdétja. Igen ſzép fontos, és bizony aranyas betûckel fel-irando regulában adja ezt ki egy tudoſs Theologuſunc:* Eggyik Eccléſia a' máſiktul, vagy máſoktul aka mi modon értesſenec azok, meg ne bántatsék azokban, mellyek akar mellyik Eccléſiának épületire, az tudományban és az erkõlcsökben megjobbétására valóc; ſem annac ſzép hajlando volta ſ. tökélleteſsége, a' más Eccléſiáknac kéſõdéſekhez, és fogyatkozáſokhoz ne ſzabattaſsék: hanem fejenként együt, mihellyen (*ma*) az Urnac ſzavát hallándják, és csak mi kicsiny alkalmatoſságot ſ. tehetséget kaphatnac-is reá, példát adjanak inkább, mint ſem várjanac, és elõl menjenec ha lehet, ne utol járjanak induljanak. *Ugyan-is az Synatok az Eccléſiáknac ſegétségekre, nem akadályokra engettettenec Chriſtuſtul: és azoknac hatalmánac ezekre nézve, épétõnek végben vitõnec; nem el-fordétonac el-rontonac kell lenni.* Voet. de Claſſ. & Syn.

A mi a' Békeséget, csendeſséget illeti, az a' máſic, mellyet min-

lyet minden istenes Synatnac kell nézni, mint ez Jerusalembéliben. De minémőt? Igy adja ezt ki, más nagy itéletű Theologusunc: Mely légyen, 1 non bruta, nem baromi oktalan; mely ákar mit, a' miket még ingyen sem tud, meg nem visgált, fontolt; javal vagy meg-vét: non hypocritica, nem szinbőlvalo, mely szájal meg-egyezést tettet, szivel penig hadra gerjedez: non tyrannica, nem kegyetlen, mely vagy erőszakkal, vagy csalárd mesterséggel szereztetett; hanem Christiana, keresztyéni, mely egyedűl csak az egy Isteni igasságban és tiszta szent szeretetben lévén fundáltatva, tartatic és terjesztetic azoktul. Mert el-választhatatlan foglalással köttettec őszve, a' békeség és az igazság, Zach. 8. 19. Es Eph. 4. 15, ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ. Oh mely sokan vétenec ez ellen az Pápás Synatoc, mellyec után mindenkor több több háborodás marad fenn, sőt indul; és ha mi kis csendesség jőzis néha ki azokból, gyakorta az igasságnac erőszakos el-nyomásával vagyon az, s. még penig néhánykor véres el-nyomásával, midőn a' kiket (ha mindjárt nem engednec) tévelygni vélnec, fegyver, tűz, kő alá taszétják, mint lőtt az Constantia Synatban 1414-ben. Oh kárhoztatják ezt felette igen a' mi Theologusinc. Non est autem Concilii videre, ut personæ errantes, supplicio capitali puniantur: nec sangvinaria chirurgia Ecclæsiam decet, salubrior est diæta; azt mondgya egy igen hires neves Helveticus Theologusunc az Synatoknac végekről tanétván.

B. in Judicio de Canonum Ecclesiasticorum necessitate §. 7.

Polanus Synt. Theol. 7. cap. 14. de Concil.

6. Azt-is meg-kivánja a' Synatoknac Rendesége, hogy osztán a' Végezésec hűségessen le-irattassanac, és az Actáknak közzé fel-jegyeztessenec, minden hozzá adás, belőlle el-vétel, vagy akar minémő meg-változtatés nélkűl; a' mint ez Szent Synatban-is cselekedtenec: ki-is bocsáttassanac mindjárt az Ecclesiákra, mint itt, v. 22, 30. és 16. v. 4; kérvén és intvén a-

vén azokat a' bé-vételre. *Vétkeznec a' kik erőszackal vetic azokat az Eccleſiákra, vagy akarják azoc vagy nem. Haljuc mint rekeſztik-bé itt ez Synatbéliec, az Eccleſiákra való irásokat, leveleket v. 29:* Teczet az Szent Léleknec és minékünc: hogy egyéb terhet, nevetnénc rejátoc, ez ſzükségeſſeken kivől, &c. &c. mellyekről ha magatokat tőkélleteſſen tarjátoc, jól cselekeſztec. *Nem irják: ha ezekhez magatokat nem tartjátoc átkozottac legyetec. Melly formát miulta a' Synatokban felzővénec, azon panaſzolkodic* Hilarius (ad Conſtantium Cæſarem) *majd ſenki nem kezde Chriſtusé lenni:* Dum alter alteri anathema eſſe cæpit, prope jam nemo Chriſti eſt.

Ezec az Okok, a' mellyec alat a' Synatoc, Iſteni Synatoc leſſznek. Mellyekből könyű már megzitélni, melly Synatokat kellyen Iſtenieknec iſmérni, ſ azoknac mint Iſtenieknec, minden kereſztyénnec alájoc bocsátkozni.

Minec előtte ſzomat bé-rekeſzteném, ércsük-meg azt a' Tiſztünket-is rővideden, mint kellyen itélni az Synatokban tőtt Végezéſec felől. Az Pápiſta atyafiac azt hiſic az ő deréc Synatjikról, hogy csak meg kell állani azoknac értelmeken, azért hogy ugy végeztéc: valamint a' Biró törvényén, az világi dolgokban, meg-állanac. *Mi ezt igen tagadjuc; illyen okból ſ-fundamentombol; mivel az Synati végezéſec (mint már eléggé megzmutattuc) néminémő tudakozás vagy fel kereſés az Iſten könyvéből, és ſzolgai ſ meg-határozott ſententia mondás: ugy hogy csak annyit nyom az Synatnac végezéſe, mennyit annac oka. Melyhez képeſt ſzabad azt meg-viſgálni, itélni az Szent Irásbol, mint cselekedtenec az Niceai Synatttal: és a' mi nagyobb, az ſzent Pál tanétásával az* Beræabéliec *Csel. 17. 11. Es ha ſzent Irás ſzerént valónac találtatic, bé*

Bellarminus De concil. Hiſtori. Tripart. l. 2. c. 11.

kell azt venni minden ſerénységgel és ôrömmel *Csel. 15. v. 21, és 16, v. 53, De ugy-is nem alko az Szent Irâſſal egyenlôvé tenni, melynec igaſságát ſ. meg-fogadását nem ſzabad kérdésben venni, hanem csak azt, ha Szent irásé valoban, a' mit annak állatnac. Ellen vetés ez ellen, mely Bellarminusé*: Lám ez Jeruſalemi Synat végezését nem engedtéc a' Tanétványoknac meg-viſgálni, hanem csak mindjárt bé-vôtték azt *cap. 15. v. 31. & 16. v. 5. Honnan bizonyittatik-meg hogy nem engedtéc volna, mert nyilván külömbet értenc az elébb a' Szent Pál egéſz tudománya felôl, melyben ez Synati végezés-is (mellyet leg fôképpen ô hordozot el Csel. 16. 14.) bé-foglaltac tott. Ki fog ſ. mond:* Mindazáltal kôtelezô ereje vala a' lelki iſméretben. *Felelet. 1. Mert az csalatkozhatatlan Doctoroc, az Apoſtoloc végeztéc ezt. 2 Igen-is kôtelezte-tünk ma-is, valahol meg-tapaſztaljuc hogy a' végezéſec Szent Irás ſzerént lôttenec; de nem egyéb okon, hanem az Iſteni méltoságért. De ha meg-tapaſztalhatjuc, hogy valamely Synat Iſten Igéje kivôl és ellen végezet, meg-vetheti azt ſ. tartozik-is meg-vetni, a' leg kiſſebb kereſztyén-is, de nyegédség nélkûl. A' nagy ſzent Pál maga ſ. Társai ellen-is, ſôt mennyi Angyal ellen-is, világoſſan ſzabadságot ád erre Gal. 1. v8.* Ha ſzintén magunk-is, a'vagy a' mennyei Angyal hirdetne-is tinéktek válamit a' KIVÔL, a' mellyet néktec hirdetünc, légyen átok. *A' magunc Confeſſioja ugy-mint a' Helvetica Artic. 2. ezent hadja tennünc:* Nem ſzenvedjük-el, hogy az vallásbéli vetekedéſekben, vagy hitnek dolgaiban, az nagy Synatoknak végezéſivel erôltetſſenek bennünket *&c. &c. Igy tehát nem vagunk külömben a' Synatoc végezése alatt, hanem mikor nyilván meg-értettük végére mentünc hogy ſzent Irás ſzerént valok azok; mivel az Synatoc tiſzti*

(mint már

(mint már meg-mondjuk) nem Birosag Törvény adás, hanem Mutatás.

Es ezek, a' mellyekről most előttetek szóllani rendeltem volt. Nem szabom, a' mint jo eleve meg-igértem szénkire; hanem végezni akrván beszédemet, bé-fejezec s-summáloc mindeneket. Meg-hallátok azért, Istenáldásából, minémő szép Istenes, es igen emlékezetes Synatot szerzettenec volt az Apostoloc Jerusalemben: mellynec két indéto okait *adá szent Lukács előnkben*: első, *melly eredet szerént valo-is, a' lőn, hogy* némelly Jerusalemből ki ment keresztyén Pharisæusoc, azt kezték volt az kűnn valo Ecclésiakban tanétani, hogy nem elég volna csak az egy hit, a' Christus által valo meg-igazulásra s-idvezűléstre, hanem a' törvénynec ceremoniáit-is meg-kellene tartani. *Mellyen az Ecclesiác igen meghodulván, nem lehetet külömben, hanem* Követeket kellet Jerusalemben küldeniec az Apostolokhoz, s-azoktol tudnioc meg (*melly a' másodic indétó ok*) a' dolgot. *Mellyet az Apostoloc nem vállalánac csak magokra, hanē Synatot gyűjtének végette, s-közönséges értelemből akaratbol igazéták-el a' dolgot. A' honnan ez lőn az derék Tanuság:* Esnec oly alkalmatosságoc, a' mellyekre a' Synatlás, nem csak szabados, hanem igen hasznos és szükséges-is. *Mellyet eléggé* meg-bizonyitván *erősétven és* magyarázván; *leg először-is az Synat tagadokat* czáfolók-meg: *az után szép* Oktatásunc *jöve-ki a' felől*, minémő ítéletben *kellyen* a' Synatoc felől lennünc, *tudniaillic, hogy nem keljen azokat megvetnünc, hanem halgatnunc és becsülnünc. Es hogy valamint meg ne botlanánc, tudván hogy sok hamis Synatok-is voltanac eleitől fogva; az igaz istenes Synatoknac* tapasztalhato szükséges Jegyeit előtökben adám: *mellyekből meg esmérnétek,*

minemő Synatokat keljen becsülnetec, és végezéſeket meg-tartanotoc. Egyébre nem kérlec ſ. intlec, hanem csak a' mit ſzent Lukács jelent Maria *a'* Jeſus *Annya felől hogy egykor cselekedet: midőn minden nagy veſzéljel az Gyermec Jeſuſt a' Jeruſalemi* templumban fel-találác, *ſ. meg-hallác az ő ſzájából:* avagy nem tudjátoc vala-é hogy ennékem azokban ſzükséges foglalatoskodnom, a' mellyec az én Atyáméi: *ő nékik ez egy elsőben ſzokatlan és nétalám képtelen ſzonac láczic vala, mivel nyilván mondja az Evangeliſta, hogy* ők ezt nem értették, *de azért, azt veti mindjárt utánna, hogy* Mária, mind ez igéket, igen ſzivében tartja vala. *Ez Jerusálemi ſzent Synat Levelét penig, ez intéskével rekeſzté bé egéſz az a' Gyülekezet:* ha ezeket meg-fogjátok, jól cselekeſztek, *v. 29. Nem mondok már én-is egyebet ſ. többet:* Tarcsátok ſzivetekben mind ezeket, *és két felé tekintvén, ezek ſzerént tegyetek itéletet ſ. nem tévelyegtek:* ha ezeket megtartjátok, igen jól cselekeſztek. Amen!

VÉGE.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Meg-igazétott Vétkes Nyomtatáſok a' Hatodik Jajban.

ELŐL-JARO BESZED.

Pag. 4. Lin. 7. legendum. Változhatatlan *fordulat*, kerület avagy végezet. pag. 6. lin. 2. legend. a' margon; 1. Reg. 22. 8.

LAJSTRUM.

Pag. 9. lin. 8. legendum. leg elŏſzŏr-is *hitében*.

ROHOGO TŰZ.

Pag. 17. lin. 30. leg. *hogy* ŏ tŏlle ered. p. 19. l. 2. leg. mint e' *mi* Leczkéne. p. 21. l. 26. leg. *pattantáſára*. p. 29. l. 23. leg. *az okát*. p. 2. l. 31. leg. *hiſzein*. p. 38. l. 31. leg. *teſti* bátorságnac. p. 37. l. 23. leg. *Vetkok* ſzokták.

JOSEPH ROMLASA.

Pag. 13. lin. 6. leg. *azt* mondja Salamon. p. 14. lin. 16. leg. tŏtték *nékik*. p. 15. l. 23. leg. Hazánknac a' *jova*. p. 17. lin. 19. leg. Oh e' ſzép hajlékban. p. 19. l. 20. leg. Pharahokká *legyünkė*. lin. 31. bottal *fenyétik*. p. 21. 6-dik aránt, ird a' margora: Jer. 5. 3. lin. 26. 27. ha *Valaki*, a' maga lelke *kiſztethette* lin. 31. *ſzó fogadatlan*. p. 26. l. 17. leg. *Egyházi* meg-kŭlŏnŏdéſeknek.

EZECHIAS KIR. HITI.

Pag. 4. l. 21. leg. de *a'* léleknec. p. 8. lin. 24. leg. a' 20-dik verſtŏl. p. 9. lin. 16-dik aránt a' margon: 2. Chor. 32. p. 17. l. 18. *elmélkedéſtekre*. p. 20. l. 10. leg. el-hárétáſához *nyultat*. p. 24. lin. 9-dik aránt a' magora: 1. Cor. 1. 29, 30, 31. lin. 28. ſ. *nagy* alattomban-valo. p. 26. l. 19. leg. *Felünk* attol. p. 30. lin. 24. leg. *ha* adhacz a' kik. p. 40. l. 30. leg. Ezechiáſſal-is *cſelekedet*. p. 45. lin. 24. leg. és *az* okoſság ellen. p. 48. l. 17-dik aránt, a' márgora: 2. Kir. 7. 10. p. 50. l. 25. leg. rajtam *fekvŏ* ſok. p. 52. l. 30. leg. *Négyben* foglalok ugyã.

KETSEGTORKABOL KI-HATLOLELEK.

Pag. 8. lin. 7. legend. csak *azt* akarja. p. 9. l. 2. a' margon, tŏrŏld-ki az 1 ſzámot. lin. 27. *ſzaggarják*-el teſtét. p. 19. l. 8. leg. Meg-*ürül* nagy hamar. p. 22. l. 8. leg. minden *kŏltsége*. lin. 21. *akkor* kezdi. p. 26. lin. 25. leg. várakozik utánnok. p. 29. l. 6. leg. *utrjai* felŏl. p. 34. lin. 16. leg. Oktattatunc. p. 35. l. 19. *az érdemes méltó* bŭntetéſſel. p. 36. l. 3. leg. oh mint ki-*pattan*. p. 37. l. 21. leg. el-*hitereſe*. p. 38. l. 27. leg. mert mindnyájan itt vagyunc. p. 42. lin. 5. Eſa. 61. ℣. 1.

LELEK KENSZERGESE.

Pag. 4. l. 18. leg. *kezdetiben*. p. 6. l. 9. leg. lelkek, az ŏ modjok ſzerént. p. 12. l. 28. l. *felesegidet*. a' márgon 2. Sam. &c.. p. 13. l. 4. leg. még az ŏ gyermeki. p. 16. l. 24. leg. meg-*nŏnnenec* mint a' p. 22. lin. 28. leg. *bennek* megſzŭnni. p. 30. l. 4. leg. a' *ki* ŏ érettek meg-holt. lin. 25. lelki *kinokkal*. p. 37. lin. 31. leg. e *Világiakon*. p. 38. lin. 20. leg. ſ. *ezt*-is meg kell mivelni. p. 39. l. 28. leg. *oly* kéncse. p. 44. l. 3. leg. nyálok futáſával *leſik*.

GYŐZKŐDŐ HIT.

Pag. 24. lin. 32. legyendum *foglalodtanak*.

ISTENI ES ISTENES SINAT.

Pag. 5. lin. 6. legendum. *fiú* pag. 7. lin. 26. legend. *viselteteſnek*. lin. 28. leg. elöttem-is.

A' több aprolékos fogyatkozáſokat, *punct*okban, betűkben, és kiváltképpen a' *margon* lévő *Locus*oknak hol el-hagyogatáſiban, hol kelleténél feljebb vagy alább jegyzéſiben, és egyebekben, hogy a' ſzíves Olvaſo elnézétsa, a' Nyomtató kívánja, és kéri.

TEKENTETES ES NEMZETES

VAJI

IBRANYI FERENCZ-nek

TEMETESE.

Melly lőtt IBRANYBAN, 29-dik

Julii, 1659-ben

Rom. 12.15.

Sirjatok a' sirokkal.

SAROS PATAKON,

Nyomtattatott ROSNYAI JANOS által.

RM I. 8° 864/kötet. 6.
kK I. 949

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Nemes és Nemzetes

DESŐFI CLARA

Aſzſzonynak; ez Urban ki-mult

IBRANYI FERENCZ

Uramnak, meg-hagyattatott özvegyének: Iſtentől kegyelem, békeség, és minden vigaſztalásban bővölködés.

AZ Embereknek, főképpen az iſten-félő Embereknec Teſtec, el ſzoktac *Tiſztesſéggel* temettetni. Nem tiltja azt, az Idvezitőnc ſzava, Sz. Mátéténál: *Temeſséc a' halottac, az ő halotjokat;* Matt. 8. 22.

kat; hanem inkább hadja. Ez lévén értelme ſzavának: Te (ſzolván egy Attya temetésére kéredzŏ embernec, kit az Evangelium prédicállására ſzólét
Luc. 9 v. 6. vala) Te ugy-mond, mint hogy lelki és ŏrŏc élet kŏrnyŭl-valo munkára hivattatol; hadd azokra ez illyen teſti ſ-mulando életre tartozando gondviſeléſt, a-kiknec világi dolgok kŏrŭl vagyon hivataljoc. Te moſt affélé állapatokhoz nem érkezel: mint a' kinec kéſzen, mindjárt, mindẽ el-vonodás nélkŭl, ſzŭkség e' rend kivŏl-valo hivatalodat kŏ-

dat kővetned. De miben áll a' *Tiszteſséges* Temetés? Bizony nem a' felettébbvaló költséges pompákban; a' hólt Teſtnec, mind magánac, mind fekvő Koporſojánac és temető Sirjánac, cziffra, aranyas, ezűſtös, köves, ſelymes &c. öltözeteckel, ſ. minden egyéb friſségeckel-való czikornyázáſiban. Még az Elő Teſtnec ſem azoc lévén igaz ékeſſégi, mit ſzent Péter tanitja; hanẽ *az ſzivben el-rejtetett, Iſten előt kedves, ſzeléd, és csendes Léleknek, rothadatlanságában álló ember.* 1. Pet. 3. v. 4. *Mire-való-is* az Iſtẽ áldáſinac, mellyeknec csak jó sáfárivá, Matt. 26. 8.

rivá, nem penig Uraivá tőtt bẽ-
nűnket, *illy nagy veſztegetéſe?* Mely
nem kevéſszer, a' Maradékok-
nac torkoc meg-meczés: avag'
csak más egyéb ſzűkségesb; ſ-
azon kivől Iſten tiſzteſségére, és
a' ſzűkőlkődőknec ſegétéſekre-
is kivántató kőltéſre el-alkal-
Ijob. 1 matlanodás. *Mezételenől jőttünk e' vi-*
v. 21. *lágra; mezételenől-is megyünk-ki.*

Elég a' Tiſzteſséges Takaré-
táſra, a' ſzegény teſtnec meg-
mosáſa, fel-őltőztetése halotti
állapothoz illendőképpẽ; vagy
Matt. csak *tißta gyolcsban*, lepedőben ta-
27. v. kargatáſa, mint az Idvezitőn-
59.

kénec

kénec; egy fa koporſo, a' mértékletes, *nem ama' pogányi* (mint ha el-veſztettűc volna) rajta-való keſergés, a' tiſztelséges fel-késérés, és a' menetel kőzben a' kőzőnséges halandoság felől-valo iſtenes elmélkedés: a' holt ember felől, ſzeretet ſzerént-valo emlekezés, annac joſzágos cselekedetinek emlegetése, Iſtennec azért áldáſa magaſztaláſa, ſ. kővetéſe azoknac: és végezetre a' földben bé-tétel jővendő boldog fel-támadáſnac reménſége alat. *A' mi ezec felett vagyon*, fél-jűnc rajta, hogy *az gonoßbol ne légyen.* 1 Theſ 4. 13. Matt. 5. 37.

Ertel-

Értelmes volt ezekben, ez Isten kedves fia, néhai N. és N. *Ibrányi Ferencz* Uram, a' Kegyelmed el-felejthetetlen jó Férje. Melyhez képeſt, rendéléſt-is tőtt volt, mint értenem adták, hogy ſemmi friſs pompákat (noha fogyatkozás nélkűl meg-lehetet volna) az ő Teſte felett ne tegyenek. Kegyelmed-is nem hágta e' jó Hagyománt felettébb által. Ez Tanétáſokat, mellyeket nem a' hólt Teſtnek, hanem a' nagy Istennec tiſzteletire, a' temetéſnee az Ur napján, alkalmatoſságával tétetet, akarta Kegyelmed Márvány-kő emlekezetű Oſzlopul emeltetni, ſ-emlekezetben hagyni: mellyet mi jó ſzivel-is megcselekedtűnk. Vegye jó neven kegyelmed.

Légy egéſségben.

TEKEN-

TEKENTETES ES NEMZETES
néhai
VAJI IBRANYI
FERENCZNEK,
Teſte felett, maga Várában ſ=Házánál Ibrányban, a' Szin alatt, 1659=ben, 29=dik Junii, lőtt PRÆDI=
CATIO.

VÁRALLYI LŐRINCZ *által.*

ELŐL-JARO BESZED.

IStennek őrőkőſi, Chriſtus Jéſuſnak őrőkős társai, valakic e' ſzomoru alkalmatoſsággal ide gyülekeztetec! Meg-akarván a' nagy dicsőſségő Iſten az ő állandoságát, és a' mi mulandoságinkat mutatni, nyilván valo igéckel parancsollya-meg az Eſaias Prophétának a' 40. réſznec, 6, 7, 8. verſeiben, mit prédikállyon. *Kiálts*, (azt mondgya) Kérdi a' Propheta. Mit kiáltsak? *Hogy minden teſt ollyan mint a' fű, és annac ſzépsége mint*

a' mezei virág, meg-szárad a' fû, &c. mint ha azt mondotta volna: Némelly embereknec e' világon nagyob szépségec, dicsõségec és kedvességec vagyon, és az emberec között olyanoc, mint a' fûvec között a' virágoc; de egy pont külömbség-is nincsen azok között a' mulandoságra nézve, hanem a' miképpen a' leg szebbik virág, szintén ollyan hamar el-hervad és el-szárad, mint a' leg alább való fû, és ugyan azon egy kasza vágjale mind kettõtt; szintén azonképpen a' leg nagyub világi szépségû, dicsõségû és kedvességû emberek-is ollyan hirtelen és váratlan ki-mulnac, mint a' szegény alá valo kolduſok, nintsen ebben egy pont külömbség-is. Es a' miképpen a' jo fûvõn legeltetet kövér juhoc, a' sovány helyen legeltetet õsztövér juhockal azon egy mészárszékben vitetnec; igy a' szép palotákban lako, és minden világi jockal bõvölködõ nagy dicsõségõ Urak, a' kunnyotskákban lakozo szegény embereckel azon egy koporsoban mennec. Meg-eggyeznec ott, és ebben semmi külömbség nincsen. Nem kell messze példáért mennünk. Példa e' szomoru koporsoban elõttünc fekûvõ Tekéntetes, Nemzetes Néhai boldog emlekezetû Urunc, a' ki tudománnyal, értelemmel, gazdagsággal, hazájának és az Isten Anya szentegyházának szerelmével, a' tõb emberec között, tündöklött; mindazonáltal idejének szintén javában, harmincz kilenczedic esztendejében, az halál ebben a' szomoru koporsoban rekeszté, koporsoja mellet lévõ szerelmesinec nagy károkra és szomoruságokra. Hogy azért Isten félõ hivec, ezt a' mi mulandoságunkat ugyan valoban eszünkben veheſsük, az õrõcké meg-marado Istennec könyörögjünc ekképpen.

KÖNYÖRGES.

NAgy ditsőségű, nagy hatalmu, és nagy igaſságu Jehova ſeregeknec erős Iſtene, a' te nagy ditsőſségednek és hatalmadnac meg-mutatására, a' mennyei dicsőſségben, ſzentſégben és ártatlanságban helyheztetet Angyaloknac ſokságos ſzámoc közzől, te néked ezerſzer valo ezeren udvarlanac, és a' te ſzined előt tiz ezerſzer valo ſzáz ezeren állanac, hogy egy ſzodra a' te akaratodat mennyen és a' földön véghez vigyéc; De egyſzer ſ. mind olly végetetlen ſzentségű Iſten-is vagy te, hogy azok a' Sz. Seraphim Angyaloc, a' te ortzád előtt bé-fedezett orczával és lábbal állanac, s' minden ſzentséget teneked tulajdonétnac, ezt mondván: Szent, Szent, Szent a' Seregeknec Ura, tellyes mind ez ſzéles föld az ő dicsőſſségével: Mert még azok-is, te hozzád haſonlétva, nem tökélletes tiſztác a' te ſzemeid előtt. Miképpen alétanok tehát mi igazaknac és tiſztáknac magunkat, a' kik utálatos, dohos, bűnös emberec vagyunc, a' te ſzemeid előt? Miképpen igazétanoc mi magunkat te előtted, a' kik nem Angyaloc, hanem Aſzſzonyi állatoktol ſzületet emberec vagyunc, és mint a' vizet ugy ſzomjuhozzuc az álnokságot? Nem igazétjuc magunkat ő mi Urunc Iſtenünc! hanem inkáb maguncmeg-alázásával megvallyuk, hogy ha a' te kegyelmed nem tartott volna minket, régen utolſo romláſra jutottunc volna, és ha a' te irgalmaſságod magot nem hagyot volna minékünc, régen ollyanocká lőttünc volna mint a' Sodoma és a' Gomorrha. A' mi utálatos bűneinc ennek-is az oka, hogy a' mi meg-maradáſunkra támaſztot fő fő emberinket, eleteknec jobkorában, ſzedegetedzel a' ſzomoru halál által; De ő mi Iſtenünk! tégedet kérünc, a' te buſuláſodnac közepette-is emlekezzél-meg irgalmaſságodrol, és a' mi ſok ſzo-

moru eſztendeinc után, adgy boldog napokat érnünc, a' mellyekben tégedet tőb ſzenteiddel egygyűt ſzolgálhaſſunc. Amen. Mi Atyánc, &c.

Textus. Eccl. 12. v. 15. 16.

v. 15. A dolognac ſummája ez: mind ezeket halván, az Iſtent félly ed, és az ő parancsolatit meg-tartsad: Mert ez az embernec fő dolga.

v. 16. Mert mindé cselekedetet az Iſté ítéletre elő hoz, minden titkos dologgal; akar jo, s' akar gonoſs légyen az.

Iſtennek őrökkőſi!

*Enki nintsen az emberek kőz-*zől, a' ki a' pokol kinnyait el-kerőlni, és az őrők életet meg-nyerni, igen ne kivánná: Mert a' terméſzetnec tulajdona az, hogy a' maga meg maradását kereſſe. Deaz eſetnec, és a' terméſzet meg-romlásának utánna, e' világnac hijában valoságira-is, nagy kivánsággal és ſerénységgel rohannac; Ez a' világnac győnyőrűſégire, amaz a' gazdagságnac telhetetlen kivánságira, a' harmadik a' tiſztelség vadáſzáſra gerjedez: Innen vagyon az, hogy a' kegyelségnec ſzent tudománya tsak addig tetſzic ſokaknac, mig az ő kivánságockal, melyre terméſzet ſzerént hajlandóc, nem ellenkezic. Es midőn hallyák, hogy a' pokolnac el-kerűlésének, és az őrők élet meg-nyerésének uttyát és modgyát az Iſten tőrvénye és Evangeliuma tanéttya, ſokan meg-akarják magokat oſzlatni, és mind

és mind az Isten igéjéhez, s' mind a' testhez akarnac ragaszkodni, a' kegyességnec és az hijában valóságoknac gyakorlásához egyszer s' mind akarnac nyulni.

A' bölts Salamon azért a' Szent Lélec által, ezt a' pokolnac el-kerülésének, és az örök élet meg-nyerésének bolond uttyát akarja az embereknec szivekből ki-szaggatni, és meg-mutatni, hogy nem kettős, hanem egy-gyetlen egy egyenes uttya légyen az örök életnec: Mert midőn ide fellyeb az ég alatt lévő dolgoknac hijában valóságát, és azoknac rendeletlen kereséséből következő nyavalyákat, az egész könyvben bővségesen megmutogatta volna; Immár leg utolszor, elönkben adgya azt, a' mi az ég alatt leg jobb, és minékünc leg hasznossab, a' melyben lelkünc meg-nyughatic, a' pokol kinnyait el-kerülhettyüc, és az örök életet meg-nyerhettyüc. A' mellyet ha el nem akarunc veszteni ez orában tanullyuk-meg, és mind öröcké tartsuk-meg. *A' dolognak summája ez: Az Istent féllyed, &c.*

Ezekben az igékben summa szerént, erős *argumentum*ockal int a' Szent Lélek, a' kegyességnec és az igazságnac gyakorlására.

Két részre oszolnac az igék.

I. Vagyon itt az intés: *A' dolognac summája ez, &c. Az Istent féllyed.*

II. Vadnac az *Argumentum*ok a' mellyeckel annac el-követésére serkenget a' Szent Lélec: *Mert ez az embernec fő dolga; Mert, &c.*

Az első részéről.

Az intésben vagyon a' boldogságnac meg-nyerésének uttya és modgya, avagy, az ember boldogságának

Compendiuma, kitsény tsomoja, a' melyben az áll, melly az *Istennec félelme, és az ő parancsolatinac meg-tartása.* Az holott ismét két tzikkelyek vadnac.

1. Az intésben lévő dolognac minéműsége és méltosága: *A' dolognac summája ez: hogy ezeket halván.*

2. A' dolog ő maga: *Az Istent féllyed, és az ő parancsolatit meg-tartsad.*

Elősőr azért az intésben lévő dolognac minéműségét és méltoságát meg-mutattyác ezek az igék: *A' dolognac summája ez: hogy ezeket halván.* Ha ez minden dolognac summája, ki jő bizonyára, hogy az egész Salamon irásában, sőt az egész szent Irásban nem említtetik az embernec ollyan dolga meg, a' melly illyen méltoságos, illyen becsületes, illyen hasznos, és az embernec illyen szükséges volna, a' mint idvezitőnk-is hasonlót tanét. *Luc. 10. 42.*

Immár másodszor, meg-mondgya mi légyen az a' méltoságos és szükséges dolog a' mely mindeneknec summája: *Az Istent féllyed, és az ő parantsolatit meg-tartsad.* Ezeket a' Szent Lélec oszve köti, mivel az Isteni félelem, olly el-válhatatlanul magával hozza az Isten parantsolatinac meg-tartását, mint a' tűz a' melegséget.

Mitsoda azért az az Isteni félelem?

Deum ipsum reverere. A' mellyet igy-is fordéthatünc: *Az Istet tisztellyed, betsüllyed.* Az a' *Reverentia* azért, a' mely itt az Urnac tulajdonéttatic, kőzönségessen szolván, nem egyéb, hanem a' tiszteletnek ollyan neme, a' melly néminémű félelemmel, kiváltképpen valo alázatosággal és engedelmes betsülettel őszve kőttetet, mellyet az alsó rendűvec szoktac azoknac tenni, a' kik méltosággal ha-

gal, hatalommal, erővel és egéb joságockal őket fellyűl haladgyác, nagy gondgyoc és vigyázáſok lévén azoknac beſzédekre, tselekedetekre és mind azokra valamellyec azokhoz tattoznac. Ezt azért igen könyű a' lelki embernec az Iſtenre ſzabni, és meg-tudni, mi légyen az a' *Reverentia Jehovæ*; az *Urnac tiſzteleti* a' mellyet itt kiván a' Szent Lélec mindenektől. Azért, ollyan Iſteni tiſztelet és betsület az, a' melly fiui félelemmel, lelki és teſti, kiváltképpen igaz alázatoſsággal és engedelmeſséggel őſzve kőttetet, mellyből embernec fő gondgya és vigyázáſa vagyon az Iſten igéjére, tselekedetire és mind azokra, valamellyec az ő ditsőſségére és tiſzteletire tartoznac. Ez az a' *Reverentia Jehovæ*, a' mellyet a' mi Magyarázónc *Iſteni félelemnec* fordétott, hellyeſen-is, mivel az igaz fiui félelem olly igen meg-kívántatik erre a' Tiſzteletre, és olly ſzükséges réſze, hogy a' kettő gyakorta eggyic a' máſikért vétetic az irásban, *Mal. 1. 6. Hol az én tiſzteſségem? Hol az én félelmem?* Es egyéb ſok helyeken.

A' máſodik réſze a' dolognac a' melyre a' Szent Lélek int, *az Iſten parancsolatinac meg-tartáſa.* Meg-tartani azért az Iſtennec parantsolatit nem egyebet téſzen, hanem azoknac engedni, és azoknac kivánságoc ſzerént valo ſzent, igaz és jozan életet élni: Mert valakic igazán félik és tiſztelik az Iſtent, az Iſtennec meg gondoláſa fel-indittya azokat a' vétkeknec el-kerűléſére, és ennek valoságos s' Iſten ſzerént valo ſzent életnec el-követéſére. *Nem tudodé te ember, hogy az Iſtennec kegyelmeſſége téged meg-téréſre indét. Rom. 2. v. 4.*

A' máſodik réſzről.

A' má-

A' második részében, két hatható *Argumentum*okkal ő'sztönöz a' Szent Lélek ezeknec el-követésére.

Első ez: 1. *Mert ez az embernec fő dolga*, az az. Ez az a' kiváltképpen való dolog, a' mellyben az embernec tellyes életében mindenec felet foglalni kel magát. Azis az embernec Istenhez valo tiszti nec tökélletessége, hogy az ember minden gondolatit, igyekezetit, szándékát, tanátsit és gondgyait rendellye és vigye az Isteni ismérettel egyben köttetet Isteni tiszteletre, és az ő Sz. Istenénec olly félelmére, hogy az ő Istenénec szentségét életében és eselekedetiben meg-mutassa. Ezen az uton juthat ember a' boldogságra.

Második ez: 2. *Mert minden tselekedetet az Isten ítéletre elő hoz, minden titkos dologgal; akar jo, s' akar gonosz légyen az.* Ezt az *Argumentum*ot vészi a' Szent Lélek az utolso rettenetes ítéletnec bizonyosságától és közönséges voltától, hogy a' minden bizonnyal meg-lészen; Nem tsak meg-lészen pedig, hanem egyszer s' mind olly közönséges és olly nyilván-valo lészen, hogy az előtt egy ember sem rejtezhetik-el, egy *tselekedetit*, egy *gondolattyát*, akar mely titkos légyen is, el nem rejtheti *akar jo, s' akar gonosz légyen az.* Ez pedig az Istennec ítéleti két féle: Avagy rész szerént, személy szerént valo és első; avagy közönséges és utolso. A' személy szerént valo és első itileti kinek kinek lészen, vagy ebben az életben, vagy mindgyárt kinek kinek az ő halálában. E' világon, még ebben az életben meg-ítéltetnec az hitetlenec. *Joh. 3. 18.* és az Eördögök már meg-ítéltettec. *Joh. 16. v. 11.* Meg-ítéltettec azok már régen, az Isten Decretumában, az Isten igéjének tanubizonyságtételiben,

és va-

és sokac még a' magoc lelkec iſméretiben-is, noha még amaz utolſo rettenetes *pronunciatio* nem hallatot. Az ő halálában-is mindgyárt ki ki meg-itéltetic, a' mint Idvezitőnknek a' Gazdag és a' Lázár felől valo tanétása mutattya. *Luc. 16. 19.* A' kőzőnséges itileti pedig az Iſtennec a' Világ végin léſzen, a' melly utolſo és *jővendő itiletnec* mondatik. *Act. 24. 25.* Kőzőnséges itéletnec azért mondatik, mert mind holtak s' mind elevenek, nagyok és kitsinyec, az Angyaloc és az *Eőrdőgők*-is. *Jud. v. 6.* egyſzer s' mind állattatnak elő. *Eőrőkké-valo* itéletnek-is hivattatik. *Heb. 6. v. 2.* Mert abban az Iſten félők őrőkké-valo boldogságra vitetnec; az hitetlenec pedig őrőkké valo győtrelemre vettetnek, és ſoha tőb itélet, ſem abban valo változás azt nem kőveti. Erről a' kőzőnſéges, rettenetes és utolſo itéletről ſzoll itt az Szent Lélek a' Salamon által.

Tudományok.

Tanuſágok 1.

Az első derekas tudomány (mellyet tsak meg-emlétek) innet ez.

Az embernek tellyes életében valo tiſztinek tőkélleteſſége, mellyet a' boldogság kővet, az igaz Iſteni félelem, és az ő parantsolatinak igaz és ſzives meg-tartáſa.

A dolognak ſummája ez: Az Iſtent féllyed, és az ő parancsolatit meg-tartsad: Mert ez az embernek fő dolga. Igaz ez az iráſnak tőb tanubizonyságibol-is: Mert,

Minden Nemzetségben kedves az Iſtennec, akár kitsoda, a' ki őtet féli, és igaſságot cselekedic. Act. 10. 35. Erről ditsértetnec a' ſzentek; A' Jób *tőkélletes* ember volt, és az ő tőkélleteſsége abban állot, hogy *Iſten félő és gonoſzna gyűlőlője volt. Job. 1. v. 1. 8.*

Haſzna: Meg-feddi ez a' tudomány azokat, kik magok felől azt itilik hogy az Iſtent ők tiſztelik és félik: de az ő parantsolatit meg nem tartyák, és a' goſznak nem-utáloi, az igaſságnac nem követői. A' ki a' ſzent életet, az igaſságnak gyakorlását, az Iſten parantsolatinac meg-tartását, az Iſteni félelemtől és tiſztelettől el-ſzakaſztya, ſzintén ollyan bolondul tselekedik, mint a' ki hideg tűzet keres: Mert az Iſteni félelem magával hozza az Iſten parantsolatinac meg-tartását; az Szent Lélek-is egyben köti azokat, abban helyhezteti a' mi *fő dolgunkat*, és a' mi Iſtenhez valo tiſztünknec tökélleteſségét.

II. A' máſodik derekas Tudomány az igékből ez:

2. Tanuſág. *Minden bizonnyal meg-léſzen az a' nagy, rettenetes közönséges itélet, mellyben az Iſten kinek kinek a' leg titkoſſab tselekedetiről és gondolatirol-is ſzámot véſzen; Es annak meg-gondoláſa, minden ujonnan ſzületet válaſztot embert hathatoképpen fel-indét az iſteni félelemre, és az ő parantsolatinac ſzives meg-tartáſára.*

Az Iſtent féllyed, és az ő parantsolatit meg-tartsad: Mert az Iſten minden tselekedetet itiletre elő hoz, &c.

Két réſzre oſzol a' tudomány: Mert itt vagyon. 1. Az itéletnec bizonyos volta. 2. Annak haſzna, hogy az igen haſznos és hathato eſzköz, az Iſten fiainac, az Iſteni félelemre, és az Iſten parantsolatinak meg-tartáſára valo fel-ſerkentéſekre. Az elsőnek igaſsága nyilván vagyon. *v. 16.* A' máſodiknak igaſsága meg-tetſzik az igéknek egy máſtol valo függéſekből.

A' tudomáynak első ágárol.

Enneka' rettenetes itéletnek bizonyos voltárol ezer bizony-

bizonyságunk vagyon az irásban. *Mindnyájan megyekel minékünk jelennünk a' Christus itélő ſéki előtt, &c. 2. Cor. 5. 10. Imé el-jő az Ur az ő ſok ezer ſzenteivel, hogy itéletet tégyen mindenek ellen, &c. Jud. v. 13. 14. &c.*

Okai a' tudomáynak, mellyekre nézve nem tsak el nem mulik, hanem el ſem mulhatik ez a' közönséges itélet.

I. Mert az Iſten igaſságának dicsőſségének akkor kell tellyeſségeſen meg-jelentetni, avagy, az Iſten igaſſágának tökélleteſſen akkor kell meg-ditsőittetni: Tündöklic ugyan az Iſtennek igaſsága moſt-is, s' tündöklőt világ kezdetitől fogva ſok ſzámtalan munkáiban és cselekedetiben; de az iſtentelenek azt volta képpen nem veſzik eſzekben, azért akkor tökélleteſſen mindenek előtt ki kell annak jelentetni. Vegyétek eſzetekben azért itt ezeket.

1. Hogy noha az Iſten igaſságának tulajdonsága az, hogy meg-büntetteſſenek azoc a' kik hitetlenséget tselekeſznec. *2. Teſſ. 1. 6, 7*; mindazáltal még-is az hitetleneknek ſok időkig, ebben az életben, boldogabbol foly állapattyok, hogy nem mint az Iſten népének: A' kik ezer vétkekkel rakvák, gyakorta meg-hoſzſzabbéttya Iſten életeket ezen a' földön, ugy hogy *e' világnak amaz igaz birája* (Gen. 18. 25.) nē mindenkor fizet azoknak ez életben az ő cselekedetek ſzerént. Mivel azért az Iſten igaſsága kivánnya hogy a' gonoſzoknak gonoſzul légyen dolgok, és hogy azok meg-büntetteſſenec; még-is ez életben ſokſzor külömben vagyon a' dolog, s' az hitetlen boldogul mégyen elő e' világ ſzerént: ki jő bizony az, hogy valamely bizonnyal vagyon Iſten, és az Iſten

igaz, valamely lehetetle hogy az az Iſten magát és az ő igaſságát meg-tagadgya, ſzintén ollyan lehetetlen, hogy az igaz Iſten azt az utolſo itéletet el-mulaſſa, melyben az iſtenteleneket nyilván meg-bűnteti; és ackor az ő igaſságának ditsőſségét az egéſz világ előtt tellyeſségeſen ki-jelenti. Gondollyátok-meg tsak ezt voltaképpen: Holot az *iſtentelen az Iſtennek népét gyakorta mint a' kenyeret ugy éſzi. Pſal. 14. 4. gyűlőlik* azok *az Iſten népének békeségét, meg-eſzik a' ſzegényeknek örökös joſzágokat*, bé-nyelik az özvegyeknec házokat. Ha e' világ után arrol ſzámot nem kellene adniok, és azoknak mélto bűntetéſeket el nem kellene venniek, hol volna az Iſtennek igaſsága?

2. Vegyétek eſzetekben itt azt-is: Hogy a' leg iſtenteleneb embert-is, az *Iſten kezeinek munkái, e' világnak nagy és bőlts alkotmánya*, meg-győzik az ő lelki iſméretiben, a' terméſzetnec világoſsága által, hogy légyen *egy örökke-valo, hatalmas, bőlts Iſten*, a' ki azokat igazgattya. *Rom. 1. 20.* ha ſzintén nem akarná-is azt tudni; Ha pedig meg-győzik az Iſtennec létéről, öröcké-valoſságárol, véghetetlen bőlcseségéről és hatalmaſságárol, meggyőzhetik igaſságárol-is. Gondollya-meg azért a' leg iſtentelenb ember-is azt, hogy a' melly bizonnyal az ő lelki iſméreti meg-győzi őtet arrol, hogy vagyon Iſten, ſzintén ugy meg-győzheti hogy az az Iſten igaz, nem hadgya bűntetetlen az hamis embert, hanem megitéli azt; láttya pedig hogy még azokat-is nem mindenkor itéli-meg e' világ ſzerént, a' kiket maga-is az iſtentelen ember itéletre méltonak itél. Azért még az iſtentelen embert-is a' terméſzetnek világoſsága meg-győz-

heti

heti arról, hogy a' miképpen az igaz Isten ir-
ságát meg nem tagadhattya; azonképpen az ítéle-
nem mulathattya.

2. Oka: Mert az Isten irgalmaſságának ditsőſségé-
nek-is akkor kell tökélleteſsen ki-jelentetni: Tündöklik
bizonyára ma-is az Isten kegyelmeſségének gazdag di-
tsőſsége; de az istentelen az ő meg-térhetetlen ſzivének
keménysége miat nem veſzi azt eſzében; az Isten fiai
eſzekben veſzik és meg-térnek. Hogy azért az istente-
lenek-is meg-láſsák mikor veſzik-el az igazak az ő irgal-
maſságából a' jutalmot, itéletnek kellenni. *Mal. 3. 17.*
18. Es leſznek, &c. Akkor meg-láttyátok. Rom. 2. v. 4, 5,
6, 7. Vegyétek eſzetekben itt-is azt, hogy az irgal-
maſságnak uta és tulajdonsága az, hogy a' kik jol tse-
lekedtenek e' világnak eſtvéjén azoknak jutalmot ad-
gyon. *Matth. 20. v. 8.* Sokan pedig az Isten fiai közzől
ez életben az Isteni ſzolgálatért és az igaſságért el-ha-
gyattatnak, ſőt üldöztetnek s' meg-ölettetnek, bizo-
nyára tehát az Isten irgalmaſságának kiváltképpen valo
tekinteti és tulajdonsága azt kévánnya, hogy az utolſó
itéletben irgalmaſságot nyerjenek. *Matth. 5. v. 7.* a' mi-
képpen azért a' véghetetlen irgalmaſságu Isten magát
meg nem tagadhattya, ſzintén ugy nem tagadhattya-
meg azoknak igért jutalmot, mellyet az utolſó itéletben
ád meg azoknak, hogy az ő irgalmaſságának ditsőſsége
akkor tökélleteſſen tündököllyék.

3. Oka: Mert az Isten hivſségének s' beſzédében va-
lo tökélleteſségének ditsőſségének-is akkor kell tökél-
leteſen ki-jelentetni: Mert vallyon s' miből ſzármazik
az Istenre nagyob ditsőſség mint hogy ő hiv és igaz az ő

igéretiben? Az ítélet napja az az idő, a' mellyen az Isten tellyeſségeſen meg-fizeti a' mit igért az ötet félőknek, és a' mivel meg-fenyegette az iſtenteleneket. *Mal. 3. 17, 18. Act. 17. 31.* Azért, a' miképpen hogy az Isten *Jehova, Valoſság*, nem tsak létében, hanem igéretiben-is. *Exod. 6. v. 4, 6.* ſőt még az hitetleneknek meg-fenyegetéſében-is. *Ezech. 6. v. 13.* valamiképpen hogy létében magát meg nem tagadhattya, ſzintén azonképpen az utolſo ítéletben véghez vijendő igéretinek meg-adását, és az hitetlen ember ellen tött fenyegetéſének bé-tellyeſítéſét-is el nem mulathattya, akkor az ő hivségének és tökélleteſségének az egéſz világ előtt tellyeſségeſen meg kell ditsőittetni.

4. Oka: Mert az Isten hatalmaſságának ditsőſségének-is tellyeſségeſen meg kell akkor jelentetni: Véghetetlen hatalmaſságát láttya akkor az Istennek ez egéſz világ egyſzer s' mind. 1. A' Menynek Földnek változáſában. 2. *Pet. 3.* 2. Az Angyaloknak ſzolgálattyokban. 2. *Teſſ. 1. v. 7.* 3. Annyi ſzámtalan *Legio* és *millio* embereknek, a' kik voltanak és leſznek, nagyoknak és kitsényeknek, egy itélő ſzék eleiben valo állatáſában. 4. Az halálnak erejének meg-rontásában, és azoknak fel-támaſztáſokban. Igen meg-ditsőittetik akkor mind ezekben e' világ előtt az Istennek véghetetlen hatalmaſsága.

5. Oka: Mert az Isten véghetetlen bőltseségének-is akkor kell tökélleteſen ki-jelentetni, és meg-ditsőittetni: Akkor valoban meg-tetſzik az ő véghetetlen bőltsesége midőn mindenek láttyák, hogy Isten mindeneket arra a' végre vihetet, a' mellyre őröktől fogván czélozott. Ennyi ſzámtalan ſok dolgoknak, tselekedeteknek,

teknek, beſzédeknek, [illegible]dolatok[illegible]
tanak és addig léſznek, az ő maga fel-to[illegible]
vitelekben el nem tévelyedni, avagy nem[illegible]
bőltseſége-é? A' leg titkoſſab dolgokat és go[illegible]
kat nap fényre hozni, nem felséges bőltseségnek in[illegible]
kája-é? Láttyátok azért, hogy a' miképpen ez véghe-
tetlen nagy Iſten ő magát meg nem tagadhattya, ſzin-
tén azonképpen az ő véghetetlen igaſságának, irgalmaſ-
ſágának, tőkélleteſségének, hatalmának és bőltseségé-
nek, ditsőſségének, az utolſo itélet napján felséges mo-
don valo ki jelentését el nem mulathattya. Ezek az o-
kok a' mellyekre nézve nem tsak el nem mulik, de ugyan
el ſem mulhatik az utolſo itélet. Immár a' tudoványnak
máſodik réſzét tsak egy ſzoval mutatom-meg.

A' Tudoványnak máſodik ágárol.

Annak az utolſo itéletnek meg-gondoláſa, az Iſten fiait hathatoképpen gerjeſſti az Iſteni félelemre, és az Iſten parantsolatinak meg-tartáſára. A' bőlts Salamon nem talált erre hathatob őſztőnt; *Az Iſtent féllyed* (azt mondgya) *és az ő parantsolatit meg-tartsad: Mert az Iſten minden cselekedeteket itéletre elő hoz, &c.* Igy *Jac. 2. v. 12. Ugy ſzollyatok, és ugy tselekedgyetek, ugy-mint a' kik meg-itéltettek az ſzabadſágnak tőrvénye által.* A' ſzent Péter által-is mint erős és hathato *Argumentum*mal ezzel indét azokra. *2. Pet. 3. 11.*

Haſznai a' Tudoványnak. Haſz-

I. *Haſzon.* Oktatás. 1. Meg mutattya ez a' tudo- nai. 1.
mány, mi légyen annak az oka, hogy még az Iſtennek ſzolgai-is gyakorta meg-tsüggedgyenek, és kéſedelmeſ-kedgyenek a' joban, mikor avagy a' nyomoruságoktól, avagy a' magok kévánságától kéſértetnek: Mert a hit-

nek

az erősségével hiszik, a' mellyel kellene, ítéletet; a' melyben az Isten olly bőségesen jutalmazná nékiek az ő keserves fáradságokat; és hogy az őket ok nélkül nyomorgatokat olly keményen meg-büntetné ackor, avagy hogy még ebben az életben az ő kemény itéleti alá vetné azokat, a' mint Isten gyakorta tselekedik a' kegyetleneckel.

2. Meg-mutattya azt-is mi légyen annak az oka, hogy a' világi emberek ollyan hijában valok, részegesek, hamissan esküvők, szitkozódók, nyomorgatók, szombatnak meg-rontoi, és minden hamisságnak tselekedői. Bizonyára soha azokra a' vétkekre nem adnák magokat, ha tőkélletessen és a' dolognak valosága szerént hinnéc az utolso itéletnec meg-létét, a' melyben Isten tellyes életekről, minden gondolattyokrol, beszédekről és tselekedetekről számot vészen; *Mivel hogy hamar sententia nem mondatik ellenek, mely az ő bűnöknek bűntetésére valo volna: azért viszi az ő szivek őket a' bátorságra, hogy gonoszt tselekedgyenek.* De efféle tsufolóc ellen, a' kik *messze vetvén a' gonosznak napját, az ő kivánságok szerént járnak tűzzeljő-el az Ur, a' kárhozatnak és az hitetlen embereknek veszedelmeknek napján. 2. Pet. 3. v. 3, 4, 5, 6, 7.*

2. Haszon. II. *Haszon:* Feddés. Azok ellen a' kik szájockal vallyác az utolso itéletnec el-jövetelit, de az Isten parantsolati helyet az ő életeknec *Regulai* a' szokás, és az ő Attyoktol tanolt hazugságoc. Vadnac sokan illyenec még azok közzül-is, a' kiket Isten az ő népe között elő állatot, méltósággal fel-ruházott, a' kik *Magistratusok*, hogy ő két táblán lévő parantsolatinac fegyverrel-is őrizői és oltalmazói legyenec. De ha az Istennec szolgai kénszerétic őket,

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Rk 4174/1983

LAISTROMA az ezen Könyvben lévö Munkáknak.

1.) Igaz Magyar nép 4dik Jajja. Elsö Predik. Luk. 13: v. 1. 2. 3. – Nyomt. Patakon. Rennius által. 1657.

2.) Istenhez való Igaz meg-térés. Jerem. 36. v. 5, 6, 7. Nyomt. S. Patak. 1658. – két Predikatziókban foglalva.

3.) Ötödik Jaj és siralom. Jer. Sir. 5. v. 15, 16. Nyomt. 1658. két Predikatziókban.
NB. A' végin vagyon a' Krimi Tatár rabságában lévö Magyarok Könyörgése, mellyet irt Kemény János pag. 49. seqq.

4.) Magyarok Hatodik Jajja. Nyomtatta Rosnyai János. S. Patakon. 1660. ide tartozik a ... Rohogó Tüz. Sid. 10. v. 31.

5.) Rab szabaditó Isteni Sz. Mesterség. vagy-is Harmadik Böjt napi Prædicatio. S. Pat. 1657.

6.) Különülö Keresztyén, vagy-is Hatodik Böjt napi Prædicatio. S. Pat. 1657.

7.) Serva Domine. Leczke, Marc. 4. v. 36. S. Pat. 1657.

8.)

az erősségével hiszik, a' mellyel kellene,
itéletet; a' melyben az Isten olly bőségessen
g-jutalmazná nékiek az ő keserves fáradságokat; és
hogy az őket ok nélkül nyomorgatokat oly keményen
meg-büntetné ackor, avagy hogy még ebben az életben
az ő kemény itéleti alá vetné azokat, a' mint Isten gya-
korta tselekedik a' kegyetleneckel.

2. Meg-mutattya azt-is mi légyen annak az oka,
hogy a' világi emberek ollyan hijában valok, részegesek,
hamissan esküvők, szitkozódók, nyomorgatók, szom-
batnak meg-rontoi, és minden hamisságnak tselekedői.
Bizonyára soha azokra a' vétkekre nem adnák magokat,
ha tőkélletessen és a' dolognak valósága szerént hinnéc
az utolso itéletnec meg-létét, a' melyben Isten tellyes
életekről, minden gondolattyokrol, beszédekről és
tselekedetekről számot vészen; *Mivel hogy hamar sen-
tentia nem mondatik ellenek, mely az ő bűnöknek bűntetésére
valo volna: azért viszi az ő szivek őket a' bátorságra, hogy
gonoszt tselekedgyenek.* De efféle tsufolóc ellen, a' kik
*messze vetvén a' gonosznak napját, az ő kivánságok szerént
járnak tűzzeljő-el az Ur, a' kárhozatnak és az hitetlen em-
bereknek veszedelmeknek napján. 2. Pet. 3. v. 3, 4, 5, 6, 7.*

2. Ha-
szon. II. *Haszon:* Feddés. Azok ellen a' kik szájockal val-
lyác az utolso itéletnec el-jövetelit, de az Isten paran-
tsolati helyet az ő életeknec *Regulai* a' szokás, és az ő At-
tyoktol tanolt hazugságoc. Vadnac sokan illyenec még
azok közzül-is, a' kiket Istē az ő népe között elő állatot,
méltósággal fel-ruházott, a' kik *Magistratus*ok, hogy ő két
táblán lévő parantsolatinac fegyverrel-is őrizői és oltal-
mazói legyenec. De ha az Istennec szolgai kénszerétic ő-
ket,

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Rk 4174/1983

...ROMA az ezen könyvben
...ö Munkáknak.

...-Jajja. Első Predk. Luk. 13:
... Pataðon. Reniusaál. 1657.

...-térés. Jerem. 36. v. 5, 6, 7.
...8. - két Predkaðtban foglalva.

... Jer. Sir. 5. v. 15, 16. Nyomt. 1658.

... Krimi Tatár rabságában levö
...éje, mellyet írt Kemény János
pag. 49. /99

...Jajja. Nyomtatta Rosnyai János.
... ide tartozik a . . –
...10. v. 31.

...Sz. Mesterség, vagy is Harma...
...ediatio. S. Pat. 1657.

...n, vagy is Hatodik Böjt na...
... S. Pat. 1657.

...ezke, Marc. 4. v. 36. S. Pat.

8.)

8.) Igazak Sorsa. ÷ Tekint. és Nagys. Lónyai Susán-
na, Tekint. és Nagys. Bocskai István Zemplén
Vármegye Fő Ispánnyának Házastársa felett mon-
dott Halotti Predikáó. 12dik Novemb. 1656.
Nyomt. S. Patak. 1657.

9.) Győzködő Hit. Lezke. Marc. 16. v. 19. Vagyon ajánlva
Zálamy András és Szirmai Péter Uraknak, a S. Pa-
taki Schola méltóságos Curatorinak. – Patak, 1658.

10.) Isteni és Istenes Csinat. Jelek. 15. v. 1, 2. f. mondatott S. Pata-
kon. 6ta Jun. 1655.

11.) Jóseph Romlása ÷ Tekint Ibrányi Ferencz felett mon-
datott Halotti Predikáó. 29 Julii. 1659. Nyomt.
S. Patak. 1659. – Medgyesi Pál munkája
NB. Lásd ott a Lengyel országi veszedelmét a 2dik Rákóczi
György népének pag. 16.

12.) Más Halotti Predikáó, ugyan T. Ibrányi Ferencz Úr
felett, Várallyai Lőrincz által. – Nyomt. S. Pat.
1659.
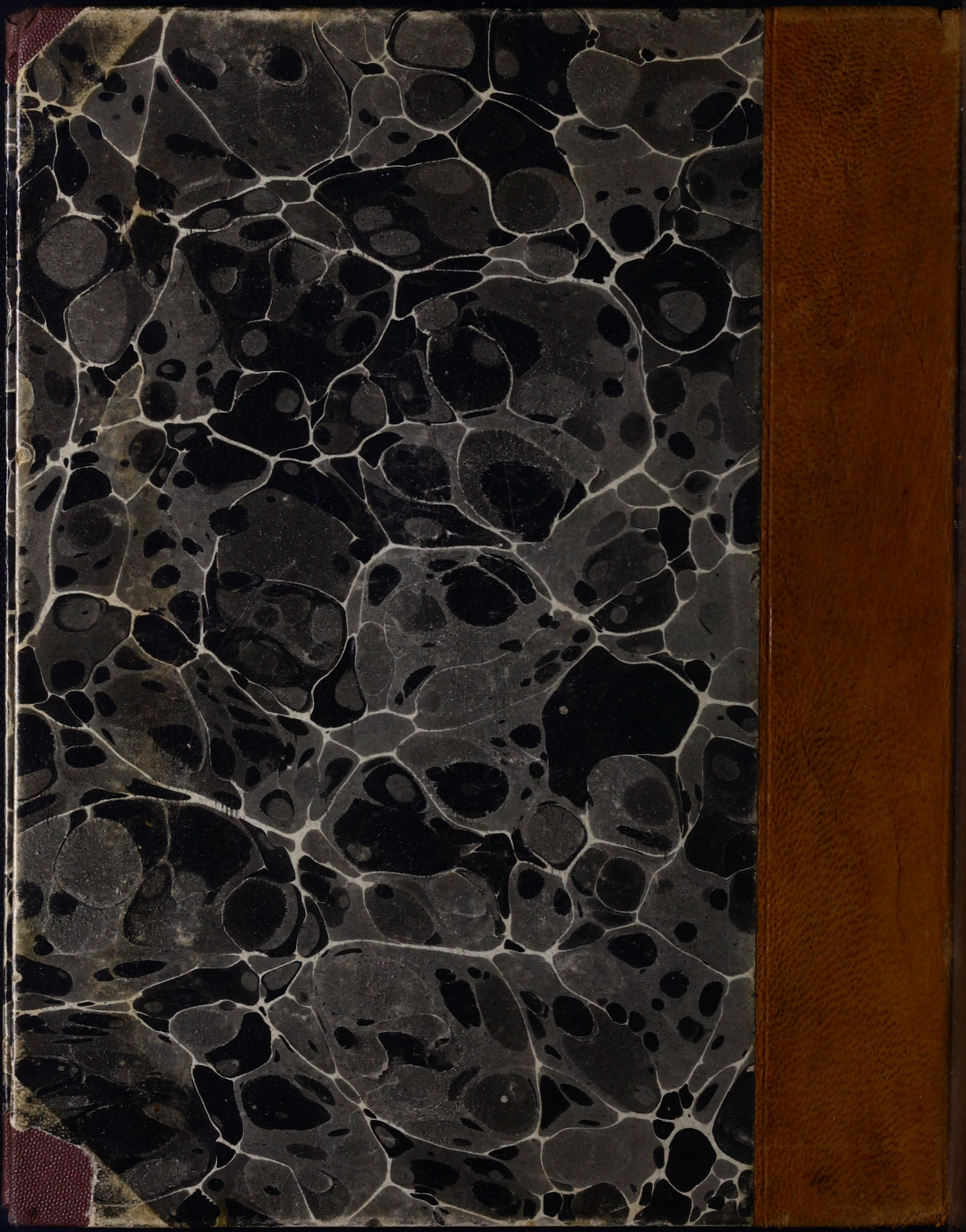
125